

Tiia Törmälä

LAPSILÄHTÖISYYDEN TOTEUTUMINEN VUOROPÄIVÄKODIN
ARJESSA

Sosiaalialan koulutusohjelma
2018

ALKUSANAT

Tämä opinnäytetyö, *Lapsilähtöisyyden toteutuminen vuoropäiväkodin arjessa*, on tehty osana sosiaalialan sosionomin amk-tutkintoa Satakunnan ammattikorkeakoulussa. Sopimuksen opinnäytetyön tekemisestä olen tehnyt opinnäytetyötä ohjaavan oppilaitoksen Satakunnan ammattikorkeakoulun ja toimeksiantajan Päiväkoti Pörriäisen (Porin kaupunki) kanssa.

Haluan kiittää opinnäytetyöni toimeksiantajaa Päiväkoti Pörriäistä, päiväkodin johtajaa ja henkilökuntaa, jotka mahdollistivat opinnäytetyöni tekemisen. Lämpimät kiitokset sujuvasta yhteistyöstä ja erityisesti kaikille työntekijöille, jotka osoittivat kiinnostusta aiheeseen ja jaoitte ajatuksianne haastattelujen merkeissä. Opinnäytetyö oli mahdollista toteutua positiivisessa ilmapiirissä, teidän rohkealla ja avoimella panostuksellanne.

Suuren kiitoksen haluan osoittaa Satakunnan ammattikorkeakoululle ja opinnäytetyöni ohjaajalle, lehtori Krista Leväjärvelle. Kiitos sinulle kaikista neuvoista ja kannustuksesta, joita sain koko opinnäytetyöprosessin varrella.

Pori, 01.04.2018

Tiia Törmälä

LAPSilÄHTÖISYYDEN TOTEUTUMINEN VUOROPÄIVÄKODIN ARJESSA

Törmälä, Tiia
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaali-alan koulutusohjelma
Tammikuu 2018
Sivumäärä: 90
Liitteitä: 1

Asiasanat: lapsilähtöisyys, vuoropäiväkoti, vuorohoito, varhaiskasvatus

Opinnäytetyöni *Lapsilähtöisyyden toteutuminen vuoropäiväkodin arjessa* tavoitteena oli tutkia ja tarkastella lapsilähtöisyyttä ja sen toteutumista Päiväkoti Pörräisessä. Opinnäytetyössä selvitettiin työntekijöiden kokemuksia lapsilähtöisyydestä, sen toteutumisesta vuoropäiväkodissa ja myös sitä, vaikuttavatko vuorohoidon ominaispiirteet lapsilähtöisyyden toteutumiseen. Tarkoituksena oli, että opinnäytetyöni on hyödyksi Päiväkoti Pörräisen henkilökunnalle lapsilähtöisen toiminnan tarkastelussa, lapsilähtöisyyden merkityksen pohtimisessa, omien ja koko työorganisaation vahvuuksien tukemisessa.

Opinnäytetyö on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus lapsilähtöisyyden toteutumisesta Päiväkoti Pörräisessä. Tutkimuksen aineisto kerättiin haastattelemalla Päiväkoti Pörräisen työntekijöitä. Tutkimus toteutettiin puolistrukturoituna haastatteluna. Tutkimuksella päästiin sille asetettuihin tavoitteisiin ja saatiin vastattua tutkimusongelmaan aineiston avulla. Tutkimus pohjautui teoretiseen tietoon, tehtyihin haastatteluihin ja tekemiini havaintoihin työyhteisön toiminnasta.

Saatujen tulosten merkitys on suurin Päiväkoti Pörräiselle, sillä henkilökunta pohti lapsilähtöisyyden toteutumista vuoropäiväkodin toiminnassa, työntekijöiden omassa toiminnassa sekä uuden vasun myötä. Opinnäytetyöllä ja tuloksilla on myös laajempi hyöty ihan jokaisen varhaiskasvatuksen kentällä työskentelevän ammatilliselle kehittymiselle lapsilähtöisyyden näkökulmasta. Tutkimus herätti työyhteisössä paljon keskustelua ja ajattelua, että tehty tutkimus voisi haastaa muitakin päiväkotitehtäviä pohtimaan lapsilähtöisyyden toteutumista, sillä *VASU2017* sen tärkeyttä painottaa.

Lapsilähtöisyyden määrittelyssä tärkeimmäksi asiaksi muodostui lapsen ja kasvattajan välinen suhde, jossa vallitsee molemminpuolinen luottamus. Se on edellytyksenä ja kaiken lähtökohtana lapsilähtöisyyden toteutumiselle. Tulokset vahvistivat sen, että lapsilähtöisyys näyttelee tärkeää osaa varhaiskasvatustyössä ja lapsilähtöisyydellä koettiin olevan paljon positiivisia vaikutuksia päiväkodissa. Lapsilähtöisyydessä lapsella on mahdollisuus tuoda omia ideoitaan esille ja toteuttaa niitä omaehtoisen toiminnan kautta. Vaikka vuorohoidon koettiin asettavan joitakin haasteita lapsilähtöisyyden toteutumiseen, kaikki työntekijät kokivat, että he ovat omassa työskentelyssään pyrkineet lapsilähtöisyyteen ja he ovat päiväkodissa lapsia varten. Lapsilähtöisyys vuorohoidossa on lapsen huomioimista ja kuuntelemista kaikkina hetkinä, vuorokauden ajasta riippumatta. Vuoropäiväkodissa lapset huomioidaan yli ryhmärajojen, jolloin toimintakin voi olla rikkaampaa.

THE REALIZATION OF CHILD-CENTRED EDUCATION IN THE DAILY LIFE OF THE ROUND-THE-CLOCK DAYCARE

Törmälä, Tiia
Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services Studies
January 2018
Number of pages: 90

Keywords: child orientation, turn-kindergarten, turn-care, early childhood education

The aim of my thesis was to study and look at the child-centred education and its realization in Päiväkoti Pörräinen. In the thesis was to find out the experiences of the employees on the child-centred education, its realization at the day care and also that, does the features of the round-the-clock daycare affect the realization of the child-centred education. The purpose for my thesis was to be useful tool for the staff of Päiväkoti Pörräinen to scrutiny the child-centred activities, to think the importance of the child-centred education and to support the strengths of the staff and the organization.

This thesis is a qualitative research on the realization of child-centred education in Päiväkoti Pörräinen. The survey material was collected by interviewing the Päiväkoti Pörräinen employees. The study was conducted as a semi-structured interview. The research achieved the goals set for it, and I was able to solve the research problem through the material. The research was based on theoretical knowledge, conducted interviews and my observations on the work community's work.

The most significant result is for the staff of Päiväkoti Pörräinen, as they thought about bringing the child-centred education in the activities of the day-care center, their work and with renewed National Core Curriculum for Early Childhood Education and Care. The thesis and the results have also a wider advantage for the development of a professional in the field of early childhood education from a child-oriented point of view. The research aroused a lot of discussion in the work community and I think that the study could challenge other daycares to consider the implementation of the child-centred education, as the VASU2017 emphasizes its importance.

In defining the childhood orientation, the most important thing is the relationship between the child and educator where mutual trust has been achieved. It is a prerequisite and a starting point for achieving the goals of the child-centred education. The results confirmed that child-centred education has an important part in early childhood education and the child-orientation was thought to have many positive effects in the day-care center. In a child-centred education, a child has the opportunity to bring their own ideas out and implement them through self-help. Although the round-the-clock daycare was seen to bring some challenges to child-centred education, all employees felt that they were aiming for the child-focused way in their work and were there for the children. The child-centred education in the round-the-clock daycare is paying attention to and listening to the child all the time, regardless of the time of the day. At the round-the-clock daycare children are taken into account over group boundaries, therefore the activities can be versatile.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	LAPSILÄHTÖISYYS.....	8
2.1	Lapsilähtöinen pedagogiikka ja kasvatuseritys.....	8
2.2	Lapsilähtöisyys varhaiskasvatuksessa	12
2.2.1	Lapsilähtöinen kasvatuseritys pienryhmätoiminnassa ja leikissä	14
2.2.2	Lapsilähtöinen varhaiskasvattaja	18
3	VUOROHOIDOSSA PÄIVÄKOTI PÖRRIÄISESSÄ.....	23
3.1	Päiväkoti Pörriäinen.....	23
3.2	Toiminta Päiväkoti Pörriäisessä.....	24
3.3	Vuorohoito Päiväkoti Pörriäisessä.....	28
4	VASU2017 JA LAPSILÄHTÖISYYDEN KOROSTUMINEN	29
4.1	VASU2017 ja muutokset varhaiskasvatuksessa	29
4.2	Varhaiskasvatussuunnitelma toiminnan ohjaajana: Lapsi ja lapsilähtöisyys keskiössä.....	33
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	38
5.1	Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet.....	38
5.2	Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus.....	40
5.2.1	Teemahaastattelu aineistonkeruun menetelmänä	42
5.2.2	Tutkimusaineiston analysointi.....	44
5.3	Tutkimuksen kohderyhmä	46
5.4	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	47
6	TUTKIMUKSEN TULOKSET JA NIIDEN TARKASTELU	49
6.1	I Lapsilähtöisyys käsitteenä	49
6.2	II Lapsilähtöisyyden toteutuminen vuoropäiväkodissa	57
6.2.1	Työyhteisön toiminnassa	57
6.2.2	Työntekijän toiminnassa.....	64
6.3	III VASU2017 ja lapsilähtöisyyden korostuminen.....	72
6.4	IV Lapsilähtöisyys päiväkodin arjessa.....	76
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	82
	LÄHTEET.....	87

LIITE 1 Teemahaastatteluunko

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön idea ja kipinä lapsilähtöisyyden aiheeseen sai alkunsa toisen ammatillisen harjoittelun aikana Päiväkoti Pörriäisessä, sillä mielestäni toiminnasta huokui lapsilähtöisyys ja lapsen yksilöllinen huomioiminen. Opinnäytetyölläni halusin tuoda vuoropäiväkodin jo olemassa olevaa lapsilähtöistä toimintaa näkyvämmäksi ja samalla vastata työelämän tarpeeseen selvittämällä lapsilähtöisyyden toteutumista nimenomaan vuorohoidossa. Aihe oli ajankohtainen ja hyödyllinen päiväkodille siitä syystä, että uusi Varhaiskasvatuksen perusteet 2016 painottaa lapsen päivittäisen kohtaamisen tärkeyttä.

Opinnäytetyöni kautta halusin herätellä henkilökuntaa ajattelemaan lapsilähtöisyyden merkitystä omassa osaamisessaan ja päiväkodin toiminnassa. Päiväkodin henkilökunta hyötyy nykyisten toiminta- ja ajattelutapojen arvioinnista ja tavoitteiden tarkastelusta. Opinnäytetyössä halusin tuoda esille lapsilähtöisyyden positiivisia vaikutuksia ja mahdollisia haasteita, jotka näyttäytyvät vuoropäiväkodin arjessa. Opinnäytetyön tärkein tavoite oli arvioida lapsilähtöisyyden toteutumista Päiväkoti Pörriäisessä ja tuoda esille niitä vahvuuksia, joita vuoropäiväkodin lapsilähtöisessä toiminnassa on.

Lapsilähtöisyys on aiheena mielestäni hyvin tärkeä ja ajankohtainen. Ryhmäkojojen kasvaessa ja henkilökunnan resurssien tiukentuessa on kasvattajien panostettava entistä enemmän aitoon kohtaamiseen sekä lapsen yksilöllisten tarpeiden ja ajatusten kuuntelemiseen. Tutkimuksen aiheena oleva lapsilähtöisyys kumpuaa myös siitä tarpeesta, jonka valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman (vasu) perusteet ovat nostaneet esille.

Opinnäytetyön aiheen rajaan lapsilähtöisyyden toteutumiseen nimenomaan vuoropäiväkodissa. Tarkastelen aihetta työntekijöiden näkökulmasta käsin, miten he kokevat lapsilähtöisyyden vuorohoidossa. Tutkimus rajautuu Päiväkoti Pörriäiseen, sieltä saatiin työntekijöiden kokemuksiin ja ajatuksiin toteutettujen haastattelujen ja työyhteisössä tehtyjen havaintojen kautta.

Vastaavasta aiheesta, nimenomaan vuoropäiväkodin työntekijöiden näkökulmasta tehtyä opinnäytetyötä ei tullut minulle vastaan, joten tästä syystä aihe on ainutkertainen. Päiväkoti Pörriäisen henkilökunta osoitti heti kiinnostusta esitellessäni heille opinnäytetyöni aiheen. Sain heiltä palautetta, että lapsilähtöisyys aiheena on oikein hyvä, kun sen merkitystä pohtii omassa työssään ja miten sen toteutuu vuoropäiväkodissa.

2 LAPSILÄHTÖISYYS

2.1 Lapsilähtöinen pedagogiikka ja kasvatustajattelu

Suomalaisen varhaiskasvatuksen pedagogiset juuret ovat 1800-luvulla vaikuttaneen Fröbelin kasvatustajattelussa, jossa lapsi nähtiin aktiivisena toimijana ja korostettiin leikin merkitystä lapsen kehitykselle. Näitä vaikutteita on edelleen nähtävissä suomalaisessa varhaiskasvatuksessa, vaikka vuosisatojen saatossa varhaiskasvatuksen pedagogiset painotukset ovat muuntuneet ja teoreettinen perusta on laajentunut. Lapsilähtöinen pedagogiikka on yksi suomalaisen varhaiskasvatuksen tärkeimmistä laatu-kriteereistä. Näin toteutettu varhaiskasvatus on lasten itsensä näköistä ja se perustuu valmiiden toimintamallien ja -tapojen sijaan lasten kuulemiselle ja heidän ideoidensa ja tarpeidensa huomioimiselle. (Roos 2016, 52.)

Lapsilähtöisen kasvatustajattelun juuret yhtyvät lapsikeskeisen kasvatuksen historiaan, ”erkaantuihan” lapsilähtöisyys omanlaiseksi ajattelutavakseen vasta 1980 ja 1990 -lukujen vaihteessa (Kinos 2001, vrt. Hytönen 1997). Asennoituminen sekä vanhempien että myös itse lapsen kohtaamiseen päivähoitossa muuttui 1990-luvulla. Silloin lapsi alettiin nähdä enemmän yksilönä ja hänen omat näkemyksensä ja kokemuksensa nousivat lapsilähtöisen pedagogiikan keskeiseksi sisällöksi. (Keskinen & Virjonen 2004, 8.)

Lapsilähtöisessä kasvatuksessa voidaankin havaita vaikutteita useista eri vaihto-oppedagogiikoista, mutta ehkä eniten sitä on yhdistetty reggiolaiseen kasvatustajatteluun (Kinos, 2001, 6 - 7). Reggio Emilian kasvatustajatteluksessa lapselle annetaan mahdollisuus toteuttaa itseään kaikilla eri ilmaisukanavilla, luonnollisilla ”kielillään”. Reggiolaisuuden perustajatuksena on kunnioittaa ja kuunnella lasta. (Saukkola-Suomi 1999, 254.)

Lapsilähtöisyydellä tarkoitetaan lapsen kulttuuriin, kokemuksiin ja toimintaan pohjautuvaa oppimis- ja opettamisprosessia. Sen mukaan kasvattaja ja kasvattajayhteisö

mahdollistavat lapselle merkityksellisten kokemusten muodostumisen suunnitelmalla toimintaa niin, että jokaiseen päivään sisältyy leikkimistä, tutkimista ja taiteellista kokemista ja ilmaisemista. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 35.)

Lapsilähtöisyydessä korostuu käsitys lapsesta aktiivisena oppijana ja oman oppimisensa subjektina (Hujala ym. 2007, 55). Kasvattajan tulee antaa tilaa lapselle, jotta lapsen oma oppimisprosessi voi muotoutua. Oppiminen on haasteellinen prosessi, jonka eri toimijoina ovat lapsi, aikuinen ja ympäristö (Saukkola-Suomi 1999, 254).

Lapsen omaehtoisen oppimisen mahdollistumisessa keskeiseksi tekijäksi muodostuu aikuisen tarjoaman tuen lisäksi oppimisympäristö. Lapsen aktiivista oppimista edistävän ympäristön tulee sisältää monipuolisia materiaaleja ja välineitä, joiden avulla lapsi voi havainnoida, tutkia ja ratkaista arkipäivässä esiin tulevia ongelmia. Materiaalien ja välineiden tulee olla lasten ulottuvilla ja vapaasti käytettävissä. (Hujala ym. 2007, 58 - 59.)

Lapsilähtöisessä kasvu- ja oppimisympäristössä lapsi vaikuttaa omaan arkeensa ja elämänsä, osallistuu itseään koskevaan päätöksentekoon. Lapsi on mukana toiminnan suunnittelussa, sen toteuttamisessa ja arvioinnissa. Toiminta noudattaa lapsen rytmejä, aikakäsitystä ja hahmottamisen tapaa. Järjestelyt tukevat lapsen sosiaalista sijoittumista, turvaavat lasten mahdollisuudet ottaa huomioon toisiaan ja jättää riittävästi tilaa lasten keskinäiselle vuorovaikutukselle. Lapsilähtöisyydessä lapsi tulee näkyväksi niin yksilöllisesti kuin ryhmässä ja ryhmänä. Tämä merkitsee käytäntöjä, joissa lapsen kokemukset maailmasta otetaan huomioon, lapselle annetaan mahdollisuus itse määrittää oma suhtautumisensa asioihin. Oppimisessa se antaa lapsen esittää enemmänkin omia kysymyksiä kuin ohjaa etsimään vastauksia aikuisen antamiin tehtäviin. Lapsessa itsessä oleva tieto omasta oppimisesta otetaan huomioon oppimista suunniteltaessa. Lapsilähtöisessä oppimisympäristössä opettaja mahdollistaa tapahtumisen, tarjoaa välineitä ja ideoita. (Santavuori & Renvall 2011, viitattu 5. luku.)

Lapsilähtöiseen oppimisen pedagogiikkaan pyrittäessä on keskeistä ymmärtää lapsen oppimisen olevan jatkuva prosessi, joka ilmenee jokapäiväisissä toiminnoissa. Oppiminen ei edellytä erillisiä opetustuokioita, esikoulukirjoja tai kirjallisia tehtäviä. Lapsen omat kiinnostuksen kohteet, arkipäivän kokemukset ja niistä nousevat ongelmat

ovat oppimisen lähtökohtia. (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala, 2007, 56; viitattu Hohmann ym. 1993.) Jokainen lapsi luo oman tiensä kehittyä yhdessä muiden lasten ja aikuisten kanssa. Oppia ei voi kaataa opetussuunnitelmien mukaisessa tahdissa lapsiin, vaan kunkin lapsen tulee luoda oma suhteensa opittaviin asioihin. (Kinos 2001, 30.)

Useissa uusissa väitöskirjoissa näkemys lapsesta aktiivisena toimijana ja oman osaamisensa rakentajana on saanut teoriaperusta konstruktivismista, erityisesti sosiokonstruktivismista, minkä myötä on tähdennetty oppimisen sosiaalista luonnetta ja lasten vertaisryhmän merkitystä kaikessa oppimisessa. Monet näistä tutkimuksista liittyvät lähestymistavoiltaan päiväkotipedagogiikan ytimeen, sillä niissä tarkastellaan samanaikaisesti aikuisten pedagogista työtä ja lasten toimintaa ja oppimista. (Karila, Kinos & Virtanen, 2001, 75 - 76.)

Konstruktivismiin pohjautuvan lapsilähtöisyyden perusajatuksena on pyrkiä rakentamaan kasvatuskäytännöt siten, että ne vastaisivat jokaisen lapsen yksilöllisiä tarpeita. **Kasvatusprosessin tavoitteiden, sisältöjen ja menetelmien tulee lähteä lapsesta.** Kasvatuksen suunnittelun keskiössä on lapsi omassa sosiokulttuurisessa kontekstissään. Tämä asettaa kasvattajan toiminnan pääpainon lasten havainnoimiseen, kuuntelemiseen ja tutustumiseen lapsen elämään kokonaisuudessaan. Lapsen yksilöllisen ominaislaadun ja elämisen ympäristön ymmärtäminen on mahdollistaa ainoastaan yhteistyössä lapsen vanhempien ja muiden hänen elämänpiiriinsä kuuluvien ihmisten kanssa. (Hujala ym. 2007, 56.)

Lapsilähtöinen pedagogiikka korostaa lapsen yksilöllisen ja omaehtoisen oppimisprosessin tukemista. Kuitenkin oppiminen perustuu **lapsen vuorovaikutukseen aikuisen ja vertaisryhmän kanssa** (Hujala ym. 2007, 57, viitattu Järvelä 1993).

Lapsilähtöisyys merkitsee lapselle mahdollisuutta kehittää toimintaansa, ajatteluaan, ilmaisuaan ja tunteitaan. Lapsilähtöinen työskentelytapa varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa painottaa opettamisen sijasta tutkimista, oppimista ja itse tekemistä. Oppimisessa painottuu lapsen oma aktiivinen toiminta, elämyksellisyys, leikki ja sopivan haasteelliset tehtävät. (Järvinen ym. 2009, 35.)

Lapsilähtöisyys ei voi merkitä lapsen halujen ja päähänpistojen armoille jäämistä. Aikuisen velvollisuus on oman kokemuksensa ja sen antaman tiedon kautta nousta luonnollisen, ymmärtävän esikuvan asemaan lapsen silmissä. Tätä juuri lapsi tarvitsee. (Jantunen 1996, 13.)

Aito lapsilähtöisyys on sitä, että lapsi saa olla lapsi lapsen maailmassa. Se edellyttää, että aikuinen pystyy olemaan aikuinen. Turvallinen aikuinen määrittää lapselle rajat ja uskaltaa pitää niistä kiinni. (Jantunen 2011, 6.) Aikuinen antaa tukea ja ohjausta lapsen tarpeiden mukaisesti. Kasvattajan tehtävä on **mahdollistaa lapsen omaehtoisen oppimisprosessin toteutuminen** – omaehtoinen tutkiminen, kokeilu ja oivaltaminen. (Hujala ym. 2007, 56.)

Lapsilähtöisen kasvatustajattelen ytimessä on lapsi ainutlaatuisena yksilönä. Lapsilähtöisyyteen kuuluu jokaisen lapsen yksilöllisyyden kunnioittaminen ja tarpeiden tunnistaminen. Jokainen lapsi on yhtä arvokas ja tärkeä. Järvinen ym. (2009, 35) mukaan jokainen lapsi tulisi kohdata yksilönä ja hyväksyä sellaisena kuin hän on. Kasvattajan tulisi myös tukea **lapsen yksilöllistä hoitamista, kasvamaan saattamista ja oppimaan ohjaamista**. Lapsen tarpeet ja kiinnostuksen kohteet ovat kasvattajalle aina yhtä tärkeitä ja ennen kaikkea samanarvoisia (Hytönen 2002, 14.).

Yhteenvedon lapsilähtöisen kasvatuksen perusajatukset voidaan kiteyttää seuraavasti:

- > *Kasvattaja kunnioittaa lapsen yksilöllisyyttä*
- > *Kasvattaja suunnittelee ja rakentaa kasvatuskäytännöt lasten yksilöllisten tarpeiden mukaisesti*
- > *Kasvattaja uskoo lapsen omaehtoiseen haluun ja kykyyn oppia ja kasvaa*
- > *Kasvattaja mahdollistaa lapsen omaehtoisen oppimisprosessin toteutumisen*
- > *Kasvatusprosessin tavoitteet, sisällöt ja menetelmät lähtevät lapsesta*
- > *Leikki on lapsen omaehtoisen oppimisen luontaisin ilmenemismuoto*

(Hujala ym. 2007, 57.)

2.2 Lapsilähtöisyys varhaiskasvatuksessa

Lapsilähtöinen toiminta on sisällytetty suomalaiseen varhaiskasvatukseen, sillä lapsesta lähtevän kasvatuksen edut on selvitetty useissa tutkimuksissa, erityisesti yli 40 vuotta jatkuneessa suomalaisessa Lapsesta aikuiseksi – tutkimuksessa (Järvinen ym. 2009).

Varhaiskasvatuslaissa määritellyt tavoitteet sekä velvoite huomioida lapsen etu varhaiskasvatusta suunniteltaessa ja toteutettaessa ovat koko toiminnan perusta. Varhaiskasvatus on kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus, jossa painottuu pedagogiikka. Se ei ole vain päivähoitoa, vaan tavoitteellisesta ja suunnitelmallista lasten kehitystä ja oppimista tukevaa toimintaa, jota arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti. Varhaiskasvatuksessa oppimisen lähtökohtana ovat lasten aiemmat kokemukset, heidän mielenkiinnon kohteensa ja osaamisensa. Lapset otetaan mukaan toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin omien valmiuksiensa mukaisesti. (Opetushallitus - Uudet Vasut.)

Lapsilähtöinen varhaiskasvatus tarkastelee varhaiskasvatusta lapsen kautta lapsen kasvuprosessina. Lapsen todellinen oppiminen ja oivaltaminen – ei ulkoa oppimisen – ehto on oma tutkiminen ja kokeilu. Oppiminen on prosessi, jossa lapsi on aktiivinen toimija. Lapsi oppii kokemalla, asettamalla kysymyksiä ja etsimällä niihin vastauksia. Lapsen aloitteesta tapahtuva toiminta lisää myös oppimismotivaatiota. (Huttunen 1989.)

Lapsilähtöisen varhaiskasvatuksen keskeisenä näkökulmana onkin ottaa lapsi aikaisempaa paremmin huomioon oman minuutensa ja tietämyksensä aktiivisena luojana. Lapsen kehitystä ja kasvua ei tule tarkastella vain muuttumisena “vajaatilasta” kohti “kypsää” aikuisuutta. Lapsuudella on omat ikäkauteen kuuluvat merkityksensä, joille tulee antaa niille kuuluva merkitys. Jokainen lapsi luo oman tiensä kehittyä yhdessä muiden lasten ja aikuisten kanssa. (Kinos 2001, 30.)

Varhaiskasvatus toteutuu kokonaisuutena, jossa hoito, kasvatus ja opetus nivoutuvat toisiinsa. Lapsilähtöisyys toteutuu varhaiskasvatuksessa silloin, kun lasten omat ideat,

ajatukset ja tuntemukset ovat kasvattajalle tärkeitä ja ne toimivat lapsen oppimisen, kasvun ja kehityksen ohjaajina. Lapsilähtöisyyden perusajatuksena on pyrkiä rakentamaan kasvatuskäytännöt siten, että ne vastaavat jokaisen lapsen yksilöllisiä tarpeita. Jokaisen lapsen oppimista, kasvua ja kehitystä seurataan ja lapsen arkea dokumentoidaan eri tavoin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet – Heinola 2013, 12.)

Onko niin, että lapsen kohtaava varhaiskasvatus on laadukasta varhaiskasvatusta? Mielestäni kyllä. Voidaan ajatella, että lapsen todellisuuden tavoittaminen on laadukkaan varhaiskasvatuksen perusta. Tässä ajattelen laatua lapsen näkökulmasta käsin. Lapsen hyvä arki päivähoidossa tarkoittaa sitä, että lapsi kokee tulevansa nähdyksi, kuulluksi, rakastetuksi, tervetulleeksi. Se tarkoittaa myös sitä, että lapsella on kaverireita ja mielekästä tekemistä joka päivä. Jotta kasvattajat osaavat tarjota mielekästä tekemistä, tulee heidän olla tietoisia lapsen todellisuudesta. Mielekkyyden merkitys lapsen kasvulle, kehitykselle ja hyvälle arjelle päivähoidossa on olennainen. Mielekkyyden kokemus on kaiken oppimisen edellytyksenä. (Varttinen, 2016, 138 - 139, viitattu Laevers 1997.)

Varhaiskasvatus on ihmisen elämän tärkein vaihe. Siinä on pohja itsetunnolle, sosiaalisuudelle, luovuudelle ja tiedonhalulle. Meillä varhaiskasvattajilla on valtava rooli siinä, millaisen pohjan pystymme lapselle antamaan. Lapsen edessä tulee kasvattajan aina olla nöyrä. Pitää hyväksyä kasvun hitaus ja lumoutua erilaisuudesta. Vain teho-
viljelyyn kuuluu vaiheiden aikaistaminen ja kasvun kiirehtiminen. Turvallinen lapsuus ja lasten aito osallisuus voidaan taata ymmärtämällä auktoriteetin, leikin ja toiminnallisuuden merkitys. Kasvatuksen ja toiminnan tavoitteet määrittelee aikuinen, jonka tulisi olla halukas kehittämään itseään jatkuvasti lasten kohtaamisessa ja innostamisessa. Kun lapsi on saanut lapsuudessaan nojata turvalliseen aikuiseen, hänestä tulee myöhemmin itseensä luottava, itsenäinen aikuinen ihminen. (Jantunen 2011, 11.)

2.2.1 Lapsilähtöinen kasvatus pienryhmätoiminnassa ja leikissä

Lapsilähtöinen kasvatus on tietoista, lapsen yksilöllisistä tarpeista, kokemuksista, kehitystasolta, kiinnostuksen ja mielenkiinnon kohteista lähtevää kasvatuksellista toimintaa. Jokainen lapsi on ainutlaatuinen leikkijä, tutkija ja pohtija, joka oppii parhaiten tekemällä ja toimilla. (Järvinen ym. 2009, 37.)

Lapsilähtöinen kasvatus puolestaan perustuu YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen uusiin painotuksiin, jotka korostavat perinteisemmän hoidon, huolenpidon ja suojelun (protection) lisäksi myös lasten osallisuutta, osallistumista ja vaikuttamista (participation) sekä asemaa ja osuutta yhteiskunnallisten voimavarojen jaossa (provision). Näistä lähtökohdista käsin voidaankin määritellä lapsilähtöisen varhaiskasvatuksen yhteiskuntaihanne, joka voidaan kiteyttää PROPARTE – lyhenteenä (protection+participation+provision). PROPARTE – periaatteen aatteellisena taustana ovat siis lasten kansalais- ja vapausoikeudet, autonomia, myötämäärääminen sekä lasten aseman yhdenvertaistuminen ja lasten yksilöityminen suhteessa vanhempiin – lasten subjektiivoutuminen. (Kinos 2001, 14 - 15, viitattu YK:n Lapsen oikeuksien sopimus 1989.)

Lapsilähtöisen kasvatuksen on todettu edistävän lapsen sopeutumista yhteiskuntaan, tukevan lapsen itsetuntoa ja edistävän suoriutumista myöhemmin koulussa. Jatkuvan havainnoinnin avulla sekä keskustelemalla vanhempien kanssa kasvattaja pysyy ajan tasalla lasten kehityshaasteissa ja voi suunnitella lasten kanssa mielekästä toimintaa. (Järvinen ym. 2009, 36.)

Lapset oppivat koko ajan erilaisissa ympäristöissä ja tilanteissa. Toimiessaan vuorovaikutuksessa ympäristön ja ihmisten kanssa lapset käsittelevät ja jäsentävät tietoa ja ovat aktiivisia oppijoita. Varhaiskasvatuksessa lasten erilaisten toimintojen kirjossa on tarpeen saavuttaa kehityksellinen tasapaino niin, että kasvattajalla on selvä kuva siitä, miten kunkin lapsen kasvatustapahtuma etenee. (Jantunen 2011, 10.) Toiminnan suunnittelu perustuu tietoon ja tuntemukseen lapsen tarpeista ja lapsiryhmän kokemuksista (Järvinen ym, 2009, 37).

Tietyt toistuvat tapahtumat päivän aikana luovat struktuurin lapsille. Rutiinit ovat tärkeitä meille kaikille, niin lapsille kuin aikuisillekin. Lapsilähtöisessä toiminnassa päivän struktuuri on kuitenkin jossain määrin lasten itsensä muokattavissa. Päivärytmi muokkautuu tällöin sensitiivisen aikuisen ohjauksessa lapsen näköiseksi. Yksi keino organisoida toimintaa päivärytmin väljentämisen lisäksi on toiminnan porrastus. Porrastuksen taustalla on ajatus lapsen voimaannuttamisesta – lapsi itse voi päättää tietyissä rajoissa, milloin lopettaa leikin tai lähtee sisälle vai haluaako ollenkaan ulos. Lapsi saa vaikuttaa ja olla mukana omaa elämäänsä koskevilla päätöksillä. (Varttinen, 2016, 144.)

Päivähoidon suurissa ryhmissä vuorovaikutteinen toiminta on mahdotonta, mutta pienryhmissä päästään lähemmäksi lasten maailmaa, jolloin mahdollistuu aito toimintaan perustuva lapsilähtöisyys (Jantunen 2011, 10). Pienryhmätoiminta on yhteisöllisyyteen liittyvä pedagoginen valinta, jonka avulla vahvistetaan ja syvennetään vuorovaikutusta. Siitä on tullut olennainen osa päiväkotien toimintaa, koska sekä kasvattajilla lapsilla on siitä myönteisiä kokemuksia. Pienryhmätoiminta mahdollistaa lapsille turvallisen ja ennakoitavan rakenteen, jossa lapsen on helppo solmia vertaissuhteita sekä suunnitella omia tekemisiään ja valintojaan. Ryhmässä lapsi oppii suhteuttamaan omia tekojaan tilanteeseen sopivaksi sekä tunnistamaan niiden seuraukset ja vaikutukset toisiinsa. Kun lapsi saa toimia turvallisesti ja ohjatusti lähikehityksen vyöhykkeellä, kasvattajan on helpompi havainnoida ja suunnata lapsen toimintaa. Kasvattaja puolestaan saa kokemuksen siitä, että on oikeasti ehtinyt kohdata ryhmänsä lapsia. (Järvinen & Mikkola 2015, 39.)

Mielestäni pienryhmätoiminnalla voidaan mahdollistaa lapsen iän ja yksilöllisten tarpeiden huomioiminen, ja se kytkeytyy lapsilähtöiseen kasvatukseen. Pienryhmässä kasvattajan on mahdollisuus paremmin tarttua lasten tekemiin aloitteisiin ja myös havainnoida lasten kiinnostuksenkohteita ja oppimisen tasoa. Pienryhmäaikana kasvattajat ovat automaattisesti siellä missä lapsetkin. Toisten aikuisten vetovoima puuttuu. Pienryhmässä lapsella on joka tapauksessa suurempi mahdollisuus tulla kuulluksi ja nähdyksi kuin että koko lapsiryhmä toimisi yhtenä ryhmänä. (Varttinen 2016, 145.)

Pienryhmätoiminnassa kasvattajat ovat läsnä ja ohjaavat aktiivisesti ryhmäprosessia sekä auttavat lasta liittymään ryhmään ja kiinnittymään toimintaan (Järvinen ym.

2015, 40). Pienryhmien muodostamisen perusteina tulee olla kasvattajan lapsitunteus sekä lapsen henkilökohtaiset tavoitteet ja tarpeet. Näin ollen pienryhmäjoon perusteena on jonkin kasvun ja kehityksen osa-alueen tukemiseen tähtäävä suunnitelmallinen toiminta, kuten leikkitaitojen tai puheen kehittymisen tukeminen. Pienryhmätoiminnan tavoitteena voi olla myös lapsen ja aikuisen välisen vuorovaikutuksen parantaminen. (Varttinen 2016, 145.)

Kasvattaja suunnittelee oman pienryhmänsä tavoitteellisen toiminnan juuri oman pienryhmänsä näköiseksi. Toiminta perustuu lapselle ominaiseen tapaan toimia; yhdessä liikutaan, leikitään, tutkitaan ja koetaan taiteellisia elämyksiä. Toimintaa suunnitellessaan kasvattaja asettaa toiminnalle tavoitteet, jotka perustuvat oman lapsiryhmän tuntemukseen, Kasvattaja voi opettaa perustekniikoita, esim. värien käyttöä, mutta hänen pääasiallinen roolinsa on haastaja ja innostaja. Hän uskaltaa lähteä lasten kanssa tutkimusmatkalle, uskaltaa ottaa lasten aloitteet vastaan ja antaa lasten viedä. Hyvän pienryhmätoiminnan tunnistaa toiminnan välittömyydestä ja lasten innokkaista katseista. Lapset ovat toiminnan imussa ja lumoutuneita. Tämän innon voi sytyttää vain innostunut ja rohkea kasvattaja. (Jantunen 2011, 10 - 11.)

Kasvattajat luovat myönteisen ilmapiirin, joka innostaa leikkimiseen, tutkimiseen ja oppimiseen. Jokaisella lapsella tulee olla kokemus siitä, että hän on tärkeä ja ainutlaatuinen. Pienryhmässä kasvattajalta vaaditaan sensitiivisyyttä ja aktiivista läsnäoloa, kun taas koko ryhmän kanssa toimittaessa on osattava ohjata ryhmää selkeästi ja johdonmukaisesti. Molempia työtapoja tarvitaan. Kasvattajan haasteena on kehittää mahdollisimman joustavia tapoja toimia lasten kanssa. (Järvinen ym. 2015, 42.)

Aikuisen ei ole helppoa tavoittaa sitä havaintojen, tunteiden ja aistimusten paljoutta, joiden parissa pieni lapsi rakentaa omaa ajatteluaan ja käsitemaailmaansa. Lapsen käsitys itsestään on erilainen kuin aikuisen. Lapsen tapa toimia ja kohdata ympäröivä maailma on kokonaisvaltaista ja välitöntä. Lapsi ei suunnittele toimintaansa vaan elää ”tässä ja nyt”. Leikkiensä kautta lapsi voi päästää aikuisen kurkistamaan sisimpäänsä. (Mikkola & Nivalainen 2009, 54.)

Jos kysymme lapsilta, mikä on parasta päivähoitopäivässä, on vastaus selkeä: parasta on se, että saa leikkiä kauan ja rauhassa. Tutkimusten ja selvitysten mukaan lapsuus

on lyhentynyt ja omaehtoinen leikki on vähentynyt. Omaehtoisella leikillä tarkoitetaan leikkiä, jonka lapsi itse keksii, suunnittelee ja ohjaa. (Järvinen ym. 2009, 65.) Omaehtoinen leikki syntyy siitä tiedosta, että leikille on oikeasti jätetty aikaa (Mikkola ym. 2009, 55).

Lapsilähtöisessä kasvatuksessa leikki on lapsen omaehtoisen oppimisen luontaisin toimintamuoto. Leikkitoimintojen kautta lapsi tutkii, kokeilee ja jäsentää omaa maailmankuvaansa. Aikuiselle leikki tarjoaa tärkeän toimintamuodon, jonka kautta havainnoida lapsen kehitystä. Leikin kautta kasvattaja saa tietoa lapsen lähikehityksen vyöhykkeelle sijoittuvista toiminnoista, joiden sisäistämiseen aikuisen tarjoaman tuen tulisi kohdistua. (Hujala ym. 2007, 60 - 61.)

Aikuisen läsnäololla ja ohjauksella on lapsen leikkimiselle paljon suurempi merkitys kuin usein muistetaan. Asiantuntijoiden mukaan aikuisen osallistumisen on havaittu kannustavan lapsia pitkäjänteisempään leikkiin. Osallistumisellaan aikuinen pystyy myös rohkaisemaan arkoja ja vetäytyviä lapsia. (Mikkola ym. 2009, 54.) Leikkiä ei ehkä ymmärretä ja arvosteta tarpeeksi, sillä ei tiedetä, kuinka tärkeästä asiasta on kyse. On tärkeää, että päivähoitohenkilöstö korostaa leikin merkitystä ja arvoa. Leikin arvostaminen on samalla lapsen arvostamista. Tämä näkyy jo siinä, että päiväjärjestystä laadittaessa leikki on selkeästi kirjattu näkyviin. On sanottu, että siellä, missä leikki otetaan vakavasti, luodaan myös leikin edellytykset. Mahdollistamalla leikin ja syventymällä lapsen leikkiin voi lapsen tavoittaa aidoimmin hänen omassa maailmassaan. (Järvinen ym. 2009, 66.)

Leikki on keskeinen toimintamuoto varhaiskasvatuksessa, mutta usein se on kuitenkin eroteltu varhaiskasvatuksesta tapahtuvasta muusta toiminnasta (aikuisen ohjaama toiminta). Edelleen leikin asema on ikään kuin alisteinen muulle toiminnalle. Tämä johtaa helposti aikuisen roolin kapeutumiseen leikin ohjaajana. Se, että lapset pyytävät kasvattajaa poistumaan huoneesta saadakseen leikkirauhan, kertoo puolestaan sen, ettei kasvattajia toden totta ole ollut paikalla lasten leikin aikana. He eivät ole tottuneet aikuisen läsnäoloon leikkitalanteissa. Ajatellaan, että lapsilähtöisesti toimiva kasvattaja poistuu lasten niin pyydettyä huoneesta. Onko poistuminen lapsilähtöisyyttä? Päinvastoin väitän, että poistuessaan kasvattaja toimii aikuislähtöisesti. Lapsilähtöisesti toimiva kasvattaja voisi esimerkiksi todeta, että voitte leikki ihan rauhassa, mutta

olen tässä samassa huoneessa silti. Näin kasvattaja jäisi havainnoimaan lasten leikkiä ja saisi tietoa lasten leikkirooleista sekä siitä, miten leikki etenee, miten lapset ratkaisevat ongelmia, miten leikki kehittyy eteenpäin, millaisia kokemuksia lapsilla on eri asioista. Nämä kaikki näkyvät leikissä. (Varttinen 2016, 146.)

Vygotsky on sanonut leikin syntyvän lapsen tarpeista ja haluista: leikin tehtävä on täyttää lapsen toiveita (Mikkola ym. 2009, 54). Lapsilähtöisyyden ja yhteisöllisyyden näkökulmasta leikki tulisi mahdollistaa jokaiselle lapselle. Jokaisen lapsen on päästävä leikkeihin ja saatava tilaisuuksia harjoitella oman elämänsä kannalta tärkeimpiä asioita kuten itsensä ilmaisemista, tunteiden ja ajatusten jakamista sekä yhteenkuuluvuuden iloa! (Järvinen ym, 2015, 51).

Lapsilähtöinen kasvatustapa on merkittävä voimavarojen tekijä lapsen elämässä. Vanhemmat pitävät lasta tärkeänä ihmisenä, jonka tarpeet ja mielipiteet otetaan huomioon ja jota ei koskaan hylätä tunnetasolla. Lapsilähtöisyys on eräänlainen asennoitumistapa lapseen ja lapsen arjessa eteen tuleviin tilanteisiin. Lapsilähtöisyyden merkitys selviää kasvattajalle teoreettisen tiedon ja sen soveltamisen myötä käytännön työelämässä, työssäoppimalla sekä kasvattamalla ja kehittymällä ammatillisesti ja ihmisenä. (Järvinen ym. 2009, 36.)

2.2.2 Lapsilähtöinen varhaiskasvattaja

Kasvattajien roolia ja merkitystä päiväkodin arjessa ei voi mielestäni liikaa korostaa, sillä kaikkien varhaislapsuudessa saatujen kokemusten varaan rakentuvat lapsen myöhemmät mieltymykset, valinnat ja hänen arvostuksensa. Lapsi tarvitsee lähelleen kasvattajan ja roolimallin, joka kannustaa lasta ja tukee hänen kasvuaan ja kehitystään suotuisalla tavalla. Päiväkodissa lapset oppivat paljon asioita mallista, oivaltamalla itse ja olemalla vuorovaikutuksessa muiden lasten ja aikuisten kanssa. Kun kasvattaja kohtaa lapsen olemalla aidosti läsnä, huomioiden lapsen lähtökohdat, vaikuttaa se myönteisesti lapsen kehitykseen ja itsetunnon vahvistamiseen.

Lapsilähtöisessä kasvatuksessa lapsen annetaan kasvaa, ja kasvattajan tärkein tehtävä on turvata lapselle lapsuus ja taata hänelle kasvurauha. Hyvään lapsuuteen tarvitaan myös läheisiä ihmissuhteita, vuorovaikutusta ja huolehtivia aikuisia. Jokaisella lapsella pitää olla oikeus tulla hyväksytyksi sellaisena kuin on – ei vain sellaisena, kuin hänen toivottaisiin olevan. Lapsi odottaa aikuiselta tukea omille tavoilleen, kyvyilleen ja yksilöllisyydelleen. Aikuisten puolestaan tulee antaa tilaa sille, mikä on lapselle tärkeää: mielikuvitukselle, leikille, sadulle, harrastuksille ja oleilulle. (Järvinen ym. 2009, 8 - 9.)

Kasvattajan tietoisuus ja halu toimia niin, että lapsi saa vaikuttaa omaan päiväänsä, on kohtaamisen perusta. On ensiarvoisen tärkeää, että lapsi voi tehdä hänelle itselleen mielekkäitä asioita ja se, että lapsi voi emotionaalisesti hyvin. Samoin se, että aikuinen tiedostaa kohtaamisen merkityksen lapsen kasvuun ja kehittymiselle. Tärkeää on myös huomioida juuri sen hetkinen tilanne. Ne kaikki pienet hetket arjessa, joita yhdessä lasten kanssa vietetään. Näissä hetkissä lapselle tulee välittyä kokemus nähdyksi, kuulluksi ja kohdatuksi tulemisesta. Kokemus siitä, että hän on arvokas. (Varttinen, 2016, 149 - 150.)

Lapsi kasvaa ilmapiirissä. Arki toimii, kun jokaista hetkeä arvostetaan. Omatoimisuus, kiireetön päivärutiini, perushoidon arvostaminen, tarinat, syli- ja lepo hetket ja lepo ovat arvokkaita rutiineja. Jokainen kohtaaminen ja vuorovaikutustilanne lapsen kanssa on merkityksellinen. Kohtaamiseen tarvitaan kiireettömyyttä ja kiireettömyyteen tarvitaan hyvin suunniteltua ja organisoitua arkea, jolloin on aikaa tehdä asioita kaikessa rauhassa. Kun on lupa pysähtyä ihmettelemään elämää ja maailmaa yhdessä pienen lapsen ja pienemmän ryhmän kanssa, tuntuu työkin mielekkäämmältä. (Mikkola ym. 2009, 91.)

Lapsilähtöinen kasvattaja keskustelee päivittäin lapsen kanssa ja rohkaisee lasta kertomaan ajatuksiaan. Kasvattaja kuuntelee lasta aidosti ja kiinnostuneesti ottaen lapsen mielipiteen huomioon. Kasvattajan tulee olla johdonmukainen tekemisessään päätöksissä ja perustella päätöksensä lapselle ottaen huomioon lapsen kehitystason. On tärkeää luottaa lapseen ja antaa lapselle mahdollisuuksia tehdä aloitteita ja valita toimintojaan. Kasvattajan rooli lapsilähtöisessä toiminnassa on mahdollistaa lapselle asioiden tutkiminen ja auttaa tekemään johtopäätöksiä. (Järvinen ym. 2009, 36.)

Lapsilähtöisyyden toteutumiseksi on aikuisen tärkeä luoda luottamuksellinen ja positiivinen suhde lapseen. Tämä luo edellytykset sille, että kasvattaja voi ikään kuin myötäelää lapsen arkea. Mäkelän & Jantusen (2011, 79) mukaan luottamus kumpuaa arvostuksesta, jonka aikuinen voi ansaita kuuntelemalla lasta. Tällaisen aikuisen kanssa lapsi asettuu yhteiseen kokemuksen virtaan. Lapsen kannalta parasta on, että kasvattaja jaksaa olla uteliaan kiinnostunut lapsesta ainutkertaisena ja erityisenä. Lapsi saa kasvuunsa erityistä voimaa hyväksynnän viestistä: kelpaan sellaisena kuin olen ja minua arvostetaan, minulla on merkitys. Lapsi myös haluaa ja tarvitsee suoraa kannustavaa palautetta.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2016) tuovat esille varhaiskasvatuksen pedagogisessa toiminnassa monipuolisia työtapoja: ”Lasten omaehtoinen, henkilöstön ja lasten yhdessä ideoima sekä henkilöstön johdolla suunniteltu toiminta täydentävät toisiaan.” Monipuoliset työtavat ovat sekä oppimisen väline että opettelun kohde. Tämän vuoksi on tärkeää, että henkilöstö ohjaa lapsia kokeilemaan ja käyttämään erilaisia työtapoja erikokoisissa ryhmissä sekä itsenäisesti. Työskenneltäessä lapsia rohkaistaan kyselemään ja ihmettelemään sekä päättelämään ja ratkaisemaan ongelmia yhdessä. Henkilöstöltä edellytetään ammattitaitoa ja herkkyyttä tunnistaa eri tilanteiden pedagogisia mahdollisuuksia. Tämä näkyy muun muassa taitona havaita lasten aloitteita ja tunnetiloja sekä muuttaa ja suunnata omaa toimintaansa niiden mukaisesti. Pienempien lasten aloitteet ovat usein kehollisia ja sanattomia, joten niiden ymmärtäminen ja niihin vastaaminen edellyttävät henkilöstöltä sensitiivistä läsnäoloa ja lapsen hyvää tuntemista. (Opetushallitus 2016, 38.)

Kuten on todettu, aikuisjohtoinen lapsilähtöinen toiminta on se toimintatapa, johon varhaiskasvatuksessa tulisi pyrkiä. Kasvattaja käyttää aikuisen valtaansa ja auktoriteettiaan lapsen hyväksi, ei tätä vastaan. Keskeistä on avoin ja mahdollisimman rehellinen vuorovaikutus lapsen kanssa. (Kalliala, 2008.)

Kinoksen (2002) mukaan lapsilähtöisen varhaiskasvatuksen toteuttaminen edellyttää lasten kuulemista ja heidän lähtökohtiensa huomioimista sekä pedagogisen toiminnan sisältöjen että työ- ja toimintatapojen osalta. Lapsen äänen kuuleminen ja sen vieminen osaksi pedagogiikan suunnittelua, toteutusta ja arviointia onkin suomalaisen varhaiskasvatuksen keskeisimpiä haasteita. (Roos 2017, 24).

Lapsen kuuleminen kuuluu kaikkeen kasvatukseen. Lapsilähtöisyys edellyttää lisäksi, että lapsen kokemukset ja havainnot tehdään näkyviksi ja että ne vaikuttavat lapsen ympäristössä. Siksi lapsilähtöisen pedagogiikan menetelmien erityispiirteenä on niihin sisäänrakennettu malli, jolla lapsen oma näkemys saadaan esiin. Näin tavoitellaan sitä, että aikuinen ja lapsi todella kohtaisivat toisensa. Perimmältään tästähän lapsilähtöisyydessä on kysymys, ei vain siitä että lapsi saisi ilmaista itseään omista lähtökohdista, vaan siitä että tämä ilmaisu tavoittaa aikuisen. Lapsilähtöisyys syntyy aikuisen halusta kuulla lasta. Kuulemisessa aikuinen on läsnä lapselle. Kuulemisessa on merkitystä tavalla, miten aikuinen on. Lapsi on herkkä kuulevalle läsnäololle. Aikuisen aidosta kiinnostuksesta lapsi tuntee, että häntä kunnioitetaan ja arvostetaan. Sitä kautta lapsi peilaa ja kasvattaa omaa arvostusta suhteessa toisiin ihmisiin. Toisen kunnioittaminen lähtee siitä, että kokee itse olevansa arvostettu. Näin myös lapsi oppii kuulemaan aikuista ja toisia lapsia. Vuorovaikutus on molemminpuolista kuulemista ja arvostusta. (Santavuori & Renvall 2011, viitattu 5. luku.)

Lasten kuuntelun ja aidon läsnäolon perusedellytys on se, että *kasvattaja antaa itselleen luvan rauhoittua ja istua alas*. On oltava armollinen itseään ja muita kohtaan. Kaikkea ei tarvitse tehdä sillä sekunnilla. Aikuinen on usein itse henkilö, joka tekee kiireen. - - On ensisijaisen tärkeää, että henkilökunta on motivoitunut työstään ja aidosti kiinnostunut lapsesta. On muistettava koko ajan se, miksi ja ketä varten olemme töissä päiväkodissa. Kaikkiin kysymyksiin saimme aina saman vastauksen: Olemme lasta varten! (Nätyнки 2016, 104.)

Santavuoren ym. (2011) mukaan lapsilähtöisyyteen kuuluu aikuisen aktiivinen mukana oleminen. Lapsi kohtaa jatkuvasti kasvun ja oppimisen kysymyksiä ja haasteita, jotka ovat hänelle liian vaativia yksin. Lapsilähtöisessä toiminnassa aikuinen mahdollistaa sen, että lapsi voi vaikuttaa omaan arkeensa ja elämäänsä. Lapsen ilmaisun vapaus syntyy aikuisessa, suhteessa aikuiseen ja aikuisen jatkuvalla avustuksella.

Päiväkodissa lapsen lähellä olevat aikuiset luovat omalla olemisellaan ja toimimisellaan ilmapiirin, jossa lapsi kasvaa ja rakentaa käsitystä itsestään ja taidoistaan. Lapsi tarvitsee paljon rohkaisua ja kannustusta, kun hän tutkii, opettelee ja ottaa uusia asioita haltuunsa. Aikuisen toiminnassa on ratkaisevaa se herkkyys, jonka avulla hän tunnis-

taa lapsen erilaisia tunnetiloja kuten esimerkiksi iloa, jännitystä, pelkoa tai surua. Ilman tätä herkkyyttä aikuisen on vaikea ymmärtää lapsen aloitteita ja mielenkiinnonkohteita, tai sitä mitä lapsi kulloinkin haluaa tai toivoo. (Mikkola ym. 2009, 21.)

Aikuisella on aikuisen vastuu eikä aikuisen vastuuta siirretä lapselle. Aikuinen tekee tarvittavat päätökset, huolehtii lapsen tarpeista ja turvallisuuden tunteesta. Lapsilähtöisyyttä voi olla vain kun aikuinen on läsnä huolehtimassa siitä, että jokaisella lapsella on hyvä olla mukana, kun lapsi voi tuntea aikuisen läsnäolon ja lukea aikuisen silmistä hyväksynnän, sille mitä on olla lapsi. (Santavuori ym. 2011.)

Varhaiskasvatus on vaativaa työtä, jossa kasvattaja toimii lasten lähellä ja antaen mallin hyväksynnästä ja kannattelevasta vuorovaikutuksesta. Varhaiskasvatuksessa autetaan lasta hänen oman elämänsä alkutaipaleella. Kasvattajilla on suuri vastuu lapsen itsetunnon vahvistamisessa ja minäkuvan vahvistamisesta ja siitä, että lasta autetaan liittymään osaksi yhteisöä. Ihminen tulee näkyväksi suhteissa, toisten ihmisten kautta. Varhaiskasvatuksessa tarvitaan ehjiä aikuisia, jotka auttava lasta tässä pirstaleisessa maailmassa muodostamaan ehjää kuvaa itsestään. ”Minä pidän sinusta huolta ja huomaan sinussa hyvän. Minä kannustan ja autan sinua, et jää tässä maailmassa yksin”. (Järvinen ym. 2015, 77.)

3 VUOROHOIDOSSA PÄIVÄKOTI PÖRRIÄISESSÄ

3.1 Päiväkoti Pörriäinen

Päiväkoti Pörriäinen on Toejoella, Toejoenpuistikolla sijaitseva päiväkoti, jossa annetaan vuorohoitoa ma - pe klo 5.30 - 22.30 lasten hoidon tarpeen mukaan vaihdellen. Päiväkoti Pörriäinen on aloittanut toimintansa elokuussa 2008.

Päiväkoti Pörriäisessä on kolme ryhmää, joissa kaikissa on mahdollisuus saada vuorohoitoa.

Pörriäisessä toimii kolme lapsiryhmää:

- Omppuset (alle 3-vuotiaat)
- Kirsikat (3- 5-vuotiaat)
- Herukat (3-6-vuotiaat) Herukoissa järjestetään myös esiopetus. Varsinainen eskariaika on 8.30 - 12.30, tämän ajan voi eskarille varata myös vapaapäivänä.

Vuoden 2018 alussa Omppuset-ryhmässä on 17 lasta, Kirsikat-ryhmässä 31 lasta ja Herukat-ryhmässä 28 lasta. Yhteensä hoitopaikkoja on noin 80.

Päiväkoti Pörriäisen henkilökunta ryhmittäin keväällä 2018:

- Omppuset: 1 lastentarhanopettaja ja 4 lastenhoitajaa
- Kirsikat: 2 lastentarhanopettajaa, 3 lastenhoitajaa ja 2 lastenhoitaja/avustajaa
- Herukat: 2 lastentarhanopettajaa, 3 lastenhoitajaa, 1 lastenhoitaja/avustaja ja erityislastentarhanopettaja

3.2 Toiminta Päiväkoti Pörräisessä

Päiväkoti Pörräinen aukeaa klo 5.30, jolloin ensimmäiset vuorolapset saapuvat Kirsikoiden osastolle. Lapset, jotka saapuvat päiväkotiin ennen klo 6.30 pääsevät jatkamaan uniaan. Ennen kahdeksaa ja aamupalaa katsellaan Kirsikoissa lastenohjelmia.

klo 8 - 8.30 välillä on aamupala.

klo 8.30 - 11.15 leikitään, lauletaan, tehdään käsitöitä ja ulkoillaan.

klo 11.30 - 12.15 on lounas.

klo 12 - 14 lapset ovat unten mailla tai huilaavat.

klo 14 - 14.30 syödään välipalaa omaan tahtiin, kun on heräillyt.

klo 14.30 -16.30 leikitään, pelaillaan ja ulkoillaan.

klo 17.30 on päivällinen Kirsikoissa niille lapsille, joiden hoito jatkuu klo 17.30 jälkeen. Lapset, jotka haetaan klo 17 mennessä, ulkoilevat siihen saakka.

klo 17 - 18 katsellaan Pikku Kakkosta Kirsikoissa.

klo 18 - 19.30 leikitään ja ulkoillaan Kirsikoissa.

klo 19.30 - 20 on iltapala.

klo 20 - 22.30 puuhailaan rauhallisesti Kirsikoissa, muun muassa luetaan satuja. Lapsille vaihdetaan yövaatteet valmiiksi päälle ja pestään hampaat vanhempien toiveiden ja henkilökuntatilanteen mukaan.

klo 22.30 päiväkoti Pörräinen sulkeutuu. (Porin kaupunki, 2018.)

Kaikilla ryhmillä on käytössään kaksi leikkihuonetta, wc ja eteistilat. Päiväkoti Pörräisessä porrastetaan toimintaa ja ulkoilua päivittäin niin, että toiminnassa ja leikeissä voidaan hyödyntää muidenkin ryhmien tiloja sekä jakaa yhteisen ison piha-alueen. Liikkumista on paljon lähiympäristössä: luistellaan, käydään puistoissa, lähiliikuntapaikoilla ja retkeillään kauempanakin.

Päiväkoti Pörräisen toiminta-ajatus on tarjota turvallista, joustavaa, suunnitelmallista ja monipuolista päivähoitoa aamuaikaisesta iltamyöhään. Pörräisessä lapsi nähdään ainutlaatuisena yksilönä.

Arvot

Pörriäisessä lapsella on oikeus olla lapsi. Lapsilla on oikeus tulla kuulluksi, nähdyiksi, huomioon otetuiksi ja ymmärretyiksi ja lapset huomioidaan yksilöinä. Lapsilla on oikeus leikkiin ja oppimiseen leikin kautta. Pörriäisessä on positiivinen ja kannustava ilmapiiri. Kaikki aikuiset huolehtivat kaikista Pörriäisen lapsista ja aikuisen syliin pääsee aina, kun tarvitsee. (Pörriäisen toimintasuunnitelma 2017 - 2018, 2017.)

Kasvatuspäämäärät ja – tavoitteet

Päiväkoti Pörriäisen kasvatuspäämääriin ja tavoitteisiin kuuluvat henkilökunnan yhdessä nimeämät lapsen henkilökohtainen hyvinvointi, lapsen yksilöllisyyttä kunnioitettava, erilaisuutta hyväksyvä kasvatus, rauhallinen, kiireetön ja turvallinen ilmapiiri, avoin ja keskusteleva yhteistyö vanhempien kanssa. Pörriäisessä ollaan aikaisin aamulla ja myöhään illalla, tämä huomioidaan kasvatuksessa esimerkiksi rauhoittamalla kodinomaiselle toiminnalle. Päiväkodissa kasvattajien tehtävä on huomioida lapsen perustarpeet. Päiväkodin arjessa huomioidaan lasten erilaiset temperamentit ja kehitystasot. Tärkeää on luoda hyväksyvä ja viihtyisä ilmapiiri yhteistyössä vanhempien kanssa, jotta päiväkotiin on helppo ja kiva tulla. Koska hoito on vuorohoitoa, tämä tuo omat haasteensa kasvatukseen ja opetukseen.

Päiväkoti Pörriäisen kasvatuspäämäärät ja -tavoitteet kerrotaan päiväkodin perehdytyskansiossa seuraavasti:

Yksilöllisyys on arvona sitä, että otamme huomioon lapsen yksilöllisen lähtötason. Hyväksymme erilaisuuden ja erilaiset temperamentit. Lapsen kuunteleminen ja kuuleminen ovat tärkeitä. Pienryhmätoiminnassa tutustumme lapseen paremmin. Vasukeskustelujen hyödyntäminen sekä vanhempien toiveiden huomioiminen päiväkodin ryhmän puitteet muistaen.

Lapsilähtöisyys on sitä, että huomioimme lasten innostuksen kohteita. Lapsia kuunnellaan, lasten toiveita ja mielipiteitä kunnioitetaan. Huomioimme lapsen terveyden ja vireyden koko päiväkodin toiminta-aikana.

Kiireettömyys vaatii sitä, että siirtymätilanteisiin varataan aikaa. Lapselle annetaan tarpeeksi aikaa suoriutua ikätasoa vastaavasti. On tärkeä olla läsnä lapselle aidosti. Jokainen aikuinen huolehtii oman osansa ja on aina sovitussa paikassa, missä tarvitaan häntä.

Tapakasvatukseen kuuluu hyvät tavat ja lapsi oppii käyttämään sanoja: kiitos ja ole hyvä. On kohteliasta tervehtiä muita. Tärkeitä taitoja ovat anteeksi pyytäminen ja anteeksi antaminen. Kehotamme huomioimaan toisia ja kunnioittamaan erilaisuutta. Puhumme kauniisti ja muistamme äänenkäytön. Tavaroiden jakaminen ja siivous ovat päiväkodin arkea.

Positiivisuus on asioiden kääntämistä myönteiseksi. Lapsia kasvatetaan hyvällä ja kannustavassa ilmapiirissä. Perustyytyväisyys lähtee henkilökunnasta. Jokaiselle lapselle muistetaan antaa kehuja päivittäin ja huonojakin asioita lähestytään positiivisuuden kautta.

Elämyksellisyys on sitä, että lasten kanssa huomioidaan pienetkin asiat. Pyritään järjestämään tunnejuttuja ja nautitaan arjen asioista. Elämyksellisyttä antavat luontoretket, erilaiset esitykset ja musiikki ja ympäristön muokkaaminen ajatuksia herättäväksi.

Turvallisuus lähtee siitä, että vanhemmat tuovat lapsen henkilökunnalle ja hakiessaan ilmoittavat siitä. Vain aikuinen saa avata portin. Henkilökunnalla on käytössä lapsilistat, joten henkilökunta tietää läsnä olevat lapset. Päiväkodin vaaratilanteita mietitään yhdessä. Suunnitelmallisuus ja päivärytmin säännöllisyys lisäävät turvallisuutta. Henkilökohtainen fyysinen koskemattomuus kuuluu jokaiselle.

Omatoisuus on sitä, että lapselle annetaan aikaa ja lasta kannustetaan. Lapsen ikätaso otetaan huomioon.

(Päiväkoti Pörriäisen perehdytyskansio, 2018.)

Toiminnan painopisteet

Pörriäinen on mukana Ilo kasvaa liikkuen – hankkeessa. Tänä vuonna huomioidaan Suomi100 – juhluvuoden toiminnassa. Hyviä tapoja opetellaan yhdessä kaiken toiminnan aikana. Painotetaan myös lapsilähtöisyyttä – huomioidaan lasten toiveet, ideat ja ihmettelyt sekä tehdään niiden pohjalta erilaisia projekteja.

Toimintakulttuuri

Jokaisen ryhmän eteisessä on lasten ja vanhempien toiveita ja odotuksia varten pörriäinen, jonka ajatuskuplaan perheet voivat kirjoittaa toimintaa koskevia toiveitaan (lasten ja vanhempien). Kaikissa ryhmissä toiminta toteutetaan pienryhmissä. Toiminnassa huomioidaan kalenterivuoden mukaiset juhlat. Pörriäisessä vietetään kerran kuukaudessa myös koko talon yhteisiä lauluhetkiä vuoroin jokaisessa ryhmässä. Ryhmät käyttävät toistensa tiloja (porrastamalla ulkoilua) ja pienryhmiä sekä toimintaa toteutetaan ryhmiä sekoittaen.

Leikki

Opetellaan asioita leikin kautta yhdessä lasten kanssa. Leikin kautta lapset oppivat mm. vuorovaikutustaitoja, sosiaalisia taitoja, käsitteitä ja motoriikkaa. Lapsilla on mahdollisuus luovaan pitkäkestoiseen leikkiin. Leikkirauhan takaaminen on tärkeää sekä aikuisille että lapsille jakamalla tiloja ja leikkejä. Vuorotellaan myös ulkoilussa, jolloin saadaan sekä sisälle että ulos rauhallisemmat touhut pienemmälle porukalle.

(Pörriäisen toimintasuunnitelma 2017 - 2018, 2017.)

3.3 Vuorohoito Päiväkoti Pörräisessä

Päiväkoti Pörräisessä tarjotaan vuorohoitoa maanantaista perjantaihin klo 5.30 - 22.30. Vuorohoitoa tarjotaan arkipäivisin niinä aikoina, jolloin lapsen molemmat vanhemmat tai samassa taloudessa asuvat aikuiset ovat työn tai opiskelun takia estyneitä hoitamaan lasta. (Päiväkoti Pörräinen - esite.)

Vuorohoito on tarkoitettu vain vanhemman / vanhempien työstä / opiskelusta johtuviin tarpeisiin. Muut lastenhoidon tarpeet tulee järjestää muulla tavalla. Lapsen hoitopäivä muodostuu ajasta, johon lasketaan kuuluvan vanhempien työaika työmatkoineen. Tämä koskee myös opiskelevaa vanhempaa. Lapsen päivittäisen hoitoajan ei tule ylittää kymmentä tuntia ja viikoittain lapsella tulee olla vähintään kaksi vapaapäivää. Ilta- vuoroon menevä vanhempi voi tuoda lapsen nukkumaan päiväkotiin päiväunet. Lounaan lapsi syö tällöin kotona. Vuoropäiväkotien lapsiryhmissä on kirjoilla normaalia enemmän lapsia, koska vanhemmat tekevät vuorotyötä ja työajat jakautuvat aamu, päivä, ilta- ja yö -aikaan. Lisäksi vanhemmilla on vapaapäiviä ja vanhemman vapaapäivä on myös lapsen vapaapäivä. (Vuorohoito Porissa - esite.)

Vanhemmat tuovat työvuoronsa ja lasten hoitoajat heti, kun saavat ne tietoonsa, kuitenkin viimeistään edellisviikon maanantaihin mennessä. Työvuorot ilmoitetaan sähköisen asiointipalvelun Vetuman kautta tai sähköpostitse, johon merkitään äidin ja isän työajat, lomat sekä lasten hoitoajat. Palauttamalla työvuorolistan ajoissa, vanhempi varaa ja varmistaa lapsesi hoitoajat. (Pörräisen perehdytyskansio, 2018.) Ilmainen mobiilisovellus tulee vanhemmille, jossa onnistuu hoitoaikailmoitusten tekeminen. Huoltajat voivat seurata suunniteltuja ja toteutuneita tunteja sekä ylityksiä kuukaudessa. Lisäksi kasvattajat näkevät lapsen suunnitellut hoitoajat ja poissaolot Läsästä ja kirjaavat lasten toteutumat. Hoitoaikojen ilmoittaminen onnistuu mobiilisovelluksen kautta huhtikuusta 2018 alkaen. 1.8.2018 otetaan käyttöön tuntiylitysten laskutus automaattitoimintona. Järjestelmä laskuttaa automaattisesti, jos perhe on varannut / käyttänyt enemmän tunteja kuin maksupäätöksen perusteena olevalla palveluntarpeen tuntivälityksellä on sovittu.

Hoitoaikoja varattaessa tulee ilmoittaa myös vanhempien tai samassa taloudessa asuvien aikuisten työ- / opiskeluajat. Myös vapaapäivät ja lomamat merkittään. (Päiväkoti Pörräinen - esite.) Henkilökunnan työvuorot laaditaan vanhempien tuomien työvuorolistojen perusteella. Määräajan jälkeen ilmenevät tarpeet hoidetaan, jos lapsiryhmässä on tilaa. Jos lapsen hoidontarve muuttuu, tulee aina varmistaa päiväkodin henkilökunnalta, voiko palvelua antaa eli onko hoitohenkilökuntaa riittävästi työvuorossa. Mahdolliset peruutukset ja poissaolot ilmoitetaan päiväkotiin heti, kun muutos selviää, näin varmistetaan mahdollisimman joustava palvelu. Vuorohoidon tarve tarkistetaan määräajoin. Vuorohoidon yksiköt voivat tarvittaessa hoitaa muiden päiväkotien lasten tilapäiset vuorohoidon tarpeet. (Vuorohoito Porissa - esite.)

4 VASU2017 JA LAPSILÄHTÖISYYDEN KOROSTUMINEN

4.1 VASU2017 ja muutokset varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatus on ollut isojen muutosten kohteena 1.8.2017 alkaen, kun päiväkotien arkea ja toimintaa alkoivat ohjamaan uudet valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. VASU2017 on saanut liikkeelle varhaiskasvatuksessa paljon keskustelua ja mahdollisuuden kehittää uutta toimintaa ja toimintakulttuuria. VASU2017 työs-kentelyä ohjaavat keskeiset asiakirjat: Varhaiskasvatuslaki (2015), Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2005) ja Esiopetuksen esiopetussuunnitelman perusteet (2014). Elokuussa 2017 voimaan tulleet Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet tulivat velvoittaviksi, minkä johdosta siitä käytetään nimeä VASU2017.

VASU2017 tuli ajankohtaiseksi ja astui voimaan, kun ”Opetushallitus määräsi 18.10.2016 uusista varhaiskasvatussuunnitelman perusteista 1.8.2015 voimaan tulleen

varhaiskasvatustieteen mukaisesti” (Opetushallitus 2016). Opetushallituksen (2016) mukaan Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti laadittavat paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat otetaan käyttöön 1.8.2017 alkaen. Ensimmäistä kertaa Opetushallituksen laatimista ohjeista tuli normi eli ne ovat velvoittavia määräyksiä, eivätkä suosituksia, kuten ne ovat olleet tähän asti.

Uudistuksen astuessa voimaan opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen painotti, että ”Muutos korostaa varhaiskasvatusta osana suomalaista koulutusjärjestelmää. Varhaiskasvatus saa ensimmäistä kertaa omat ’opetussuunnitelmansa’.” Varhaiskasvatus on tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla, ja siihen osallistumisesta on tutkimusten mukaan lapselle monenlaista hyötyä. Jotta positiiviset vaikutukset tulisivat parhaiten esille, varhaiskasvatuksen on oltava suunnitelmallista, ammattimaista ja tavoitteellista.” (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017.)

Laissa varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet ja keskeiset sisällöt konkretisoituvat uusissa perusteissa. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus on tavoitteellisen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus, jossa painottuu pedagogiikka. Hyvä hoito ja huolenpito sekä pysyvät ihmissuhteet ovat hyvinvoinnin ja oppimisen perusta. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa korostetaan lapsilähtöistä toimintaa, joka tukee lasten luontaista aktiivisuutta ja halua oppia asioita. Lapsilla tulee olla mahdollisuus leikkiä, liikkua, ilmaista itseään eri tavoin sekä olla osallisina vertaisryhmässä. Lasten sosiaalisia suhteita tuetaan ja esimerkiksi kiusaamista ehkäistään ja siihen puututaan. Lapsilla on oikeus oppia uusia asioita sekä saada oppimiseensa ohjausta omien lähtökohtiensa mukaisesti. (Opetushallitus 2016.)

VASU2017 korostaa varhaiskasvatuksessa pedagogiikkaa ja pedagogista osaamista erityisesti lastentarhanopettajien osalta. Pedagogiikalla tarkoitetaan erityisesti varhaiskasvatustieteelliseen tietoon perustuvaa, ammatillisesti johdettua ja ammattihenkilöstön toteuttamaa suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa lasten oppimisen ja kehityksen toteutumiseksi. Tämän tulee näkyä toimintakulttuurissa. Pedagoginen painottuminen kaikessa toiminnassa tulee nyt nostaa näkyviin. Kokonaisvastuu päiväkotien lapsiryhmien pedagogisen toiminnan suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista on lastentarhanopettajilla. Lastentarhanopettajat ovat myös vastuussa ja laativat lasten

henkilökohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat, jotka ovat merkityksellisiä pedagogisia asiakirjoja. (Pakanen, Kola-Torvinen & Roos 2017.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2016) mukaan pedagogiikka perustuu määriteltyyn arvoperustaan, käsitykseen lapsesta, lapsuudesta sekä oppimisesta. Arvoperusta perustuu YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen, Varhaiskasvatukseen ja YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimukseen. Arvoperusta pohjautuu seuraaviin keskeisiin arvoihin: Lapsuuden itseisarvo, Ihminenä kasvaminen, Lapsen oikeudet, Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus, Perheiden monimuotoisuus, Terveellinen ja kestävä elämäntapa.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan lapset kasvavat, kehittyvät sekä oppivat vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja lähiympäristön kanssa (Opetushallitus, 2016). Vasun oppimiskäsitys perustuu myös näkemykseen lapsesta aktiivisena toimijana, mikä mullistaa perinteisen roolin varhaiskasvatuksen arjessa. Sen sijaan, että lapsi olisi vain hoivan kohde, hän on aktiivinen toimija, jolla on kyky ajatella itse ja ilmaista mielipiteitään. Jotta lapsi voisi todella kokea itsensä aktiiviseksi toimijaksi, hänen tulee voida luottaa itseensä. Varhaiskasvatuksen avoin ja turvallinen ilmapiiri luo perustan kokonaisvaltaiselle oppimiselle, jossa lapsi saa oppia uusia asioita tutkimalla, kokeilemalla, havainnoimalla ja leikkimällä. (Ahonen 2017, 34.)

Varhaiskasvatuksessa oppimisen lähtökohtana ovat lasten aiemmat kokemukset, heidän mielenkiinnon kohteensa ja osaamisensa. On tärkeää, että uusilla opittavilla asioilla on yhteys lasten kehittyviin valmiuksiin sekä muuhun kokemusmaailmaan ja kulttuuristaan. Lapset oppivat parhaiten voidessaan hyvin ja kokiessaan olonsa turvalliseksi. Myönteiset tunnekokemukset ja vuorovaikutussuhteet edistävät oppimista. Vertaisryhmä ja kokemus yhteisöön kuulumisesta ovat lapsen oppimisen ja osallisuuden kannalta keskeisiä. (Opetushallitus 2016.)

Uudistuviin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin on tuotu esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden jatkumon näkökulmasta tärkeä käsite laaja-alainen osaaminen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kuvataan viisi laaja-alaisen osaamisen osa-alueita; ajattelu ja oppiminen, kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus

ja ilmaisu, itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen sekä osallistuminen ja vaikuttaminen. Jokaiseen osa-alueeseen on kirjattuna tavoite, jota kohti varhaiskasvatuksen toiminnassa pyritään. Tavoitteita ei siis aseteta lapselle vaan varhaiskasvatuksen toiminnalle, pedagogisille järjestelyille sekä oppimisympäristöille. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea kaikkien lasten ajattelun ja oppimisen taitoja. (Kola-Torvinen 2017.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden uudistustyö on aikaansaanut positiivista viittäytymistä tulevaan. Varhaiskasvatuksen järjestäjät ympäri Suomen ovat aloittaneet paikallisten suunnitelmien laadinnan ja valmistautumisen uuden Vasun käyttöönottoon. Yksi uuden Vasun keskeisistä ”kärjistä” on lapsen osallisuuden lisääminen. Omien toiveiden ja tarpeiden ilmaisemisen ohella osallisuuteen kuuluu taito huomioida toiset. Osallisuus on yhteisöön liittymistä, kuulumista ja siihen vaikuttamista. Lapsen äänen kuuleminen ja sen vieminen osaksi pedagogiikan suunnittelua, toteutusta ja arviointia onkin suomalaisen varhaiskasvatuksen keskeisimpiä haasteita. (Roos 2017.)

VASU2017 luo pohjaa tulevien vuosien kasvatustyölle ja lasten hyvinvoinnille. Vasutyötä tehdään tulevaisuutta ajatellen. Muuttuvassa maailmassa niin lapsen rooli kuin osaamisen ja oppimisen tarpeet ovat muutoksessa. Tavoitteena on myös eheä lapsen oppimisen polku, jossa siirtymät ovat sujuvia. Opetushallituksen erityisasiantuntija Pia Kola-Torvisen (2016) mukaan ”Tavoite on, että kasvattajat hahmottaisivat millaisilla laaja-alaisilla taidoilla lapsi pystyy ottamaan vastaan tulevaisuuden haasteet. Varhaiskasvatus aloittaa sen kasvatustyön, mistä perusopetus aikanaan jatkaa.”

Uuden Vasun myötä varhaiskasvatus on kytketty tiiviisti osaksi elinikäisen oppimisen polkua. Siinä on selkeitä yhtymäkohtia sekä esiopetuksen että perusopetuksen opetussuunnitelmiin. Tämä kohentaa varhaiskasvatuksen arvostusta. Varhaiskasvatus on pedagogisesti painottunut kasvatukseen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus, ei vain päivähoitoa. Vasun käyttöoppaan (2017) kirjoittanut Liisa Ahonen kiteyttää, että ”Uuden Vasun ei ole tarkoitus pyyhkäistä tieltään kaikkea sitä hyvää ja toimivaa, jota suomalaisessa varhaiskasvatuksessa on ollut. Uudesta Vasusta löytyy myös paljon tuttua. Siinä on kuitenkin huomioitu muutokset, joita varhaiskasvatuksen toimintaympäris-

tössä on tapahtunut. Tutuilta tuntuja teemoja on jalostettu vastaamaan nykyajan lapsia ja oppimista koskevia käsityksiä. Varhaiskasvatuksen keskeisenä arvopohjana on tähänkin asti nähty lapsilähtöinen toiminta. Uudessa Vasussa osallisuuden korostaminen ja oppivana yhteisönä toimiminen tarjoavat mahdollisuuden jalostaa arjen pedagogiikkaa vieläkin enemmän lasten tarpeita ja toiveita huomioivammaksi. Tässä yhtälössä sekä ryhmässä toimiminen että lasten yksilöllisyyden tiedostaminen punoutuvat tiiviiksi kokonaisuudeksi, joka ruokkii koko lapsiryhmän hyvinvointia.” (Varhaiskasvatuksen Tietopalvelu.)

4.2 Varhaiskasvatussuunnitelma toiminnan ohjaajana: Lapsi ja lapsilähtöisyys keskiössä

Mielestäni 1.8.2017 alkaen paikallisten varhaiskasvatussuunnitelmien käyttöönotto on nostanut lapsilähtöisyyden yhdeksi ajankohtaiseksi ja merkitykselliseksi osaksi varhaiskasvatusta. Esimerkiksi Turun kaupunki uutisoi sivuillaan *Varhaiskasvatussuunnitelmassa lapsilähtöisyys keskiössä*: ”Uudessa varhaiskasvatussuunnitelmassa lapsilähtöisyys korostuu entisestään, samoin huoltajien ja lasten osallisuus” (Turun kaupunki 2017).

Lapsikohtaisia varhaiskasvatussuunnitelmia on laadittu yleisesti tähänkin asti, ja niiden tukena ovat olleet suositukset varhaiskasvatussuunnitelman perusteista. Uudessa Vasussa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimista määritellään yksityiskohtaisemmin ja perusteellisemmin. Varhaiskasvatuslaki takaa, että jokaiselle päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevalle lapselle tulee laatia varhaiskasvatussuunnitelma. Varhaiskasvatuslain mukaisesti lapsen vasun laatimisesta vastaa lastentarhanopettaja. (Ahonen 2017, 22.)

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman lähtökohtana tulee olla lapsen etu ja tarpeet. Suunnitelmaan kirjattavat tavoitteet asetetaan pedagogiselle toiminnalle. Lapsen var-

haiskasvatussuunnitelma laaditaan lapsen aloitettua päiväkodissa tai perhepäivähoi-
dossa. Henkilöstö laatii suunnitelman yhteistyössä huoltajan kanssa. Lapsen mielipide
ja toiveet tulee selvittää ja huomioida suunnitelmassa. Henkilöstön vastuulla on etsiä
sopivat keinot lapsen näkökulmien selvittämiseksi. Lasten varhaiskasvatussuunnitel-
mista nousevat tavoitteet otetaan huomioon lapsiryhmän toiminnan suunnittelussa ja
oppimisympäristöjen kehittämisessä. (Opetushallitus 2016, 10.)

Varhaiskasvatussuunnitelma pyrkii näkemään, millaisia taitoja lapset tarvitsevat tule-
vaisuuden yhteiskunnassa. Vuorovaikutus, esimerkiksi eri kulttuurien välillä, on siinä
keskeistä. Tässä lapset voivat opettaa toisiaan. (Koskenniemi 2016.) Varhaiskasvatus-
suunnitelmissa korostuu lapsilähtöinen toiminta, joka tukee lasten luontaista aktiivi-
suutta ja halua oppia asioita. Lapsilla tulee olla mahdollisuus leikkiä, liikkua, ilmaista
itseään eri tavoin sekä olla osallisina vertaisryhmässä. Lasten sosiaalisia suhteita tue-
taan ja esimerkiksi kiusaamista ehkäistään ja siihen puututaan. Lapsilla on oikeus op-
pia uusia asioita sekä saada oppimiseensa ohjausta omien lähtökohtiensa mukaisesti.
(Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2017.)

Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (2017) mukaan varhaiskasvatussuunnitelmat
perustuvat käsitykseen lapsuuden itseisarvosta. Jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja ar-
vokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi, näh-
dyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi omana itsenään sekä yhteisönsä jäsenenä.
Grahn-Laasonen kertoo, että varhaiskasvatuksen oppimiskäsitys on, että oppimista ta-
pahtuu koko ajan – esimerkiksi ympäristöä havainnoidessa ja tarkkaillessa, leikin, lii-
kunnan, luovan toiminnan ja pienten tehtävien kautta. Päiväkodissa opitaan yhdessä
toisten lasten seurassa ja turvallisten ammattilaisten ohjauksessa, ja oppiminen kietou-
tuu yhteen lasten tarvitseman hoidon ja hoivan kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelmat
luovat myös jatkumon esi- ja perusopetukseen, mikä korostaa lisää varhaiskasvatuksen
pedagogista roolia.

Uudessa Vasussa (2016, 10) kirjoitetaan: ”Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on do-
kumentti, johon kirjataan lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevat tavoitteet
ja toimenpiteet. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa kuvataan lapsen
osaaminen, vahvuudet, kiinnostuksenkohteet sekä yksilölliset tarpeet.” Vaikka asia-
kirjaan tulee kuvata myös lapsen osaamista, painottuvat lasten vasuissa ennen kaikkea

varhaiskasvatuksen pedagogiset tavoitteet ja toimenpiteet. Tästä näkökulmasta yksittäisen lapsen arvioinnin sijaan arvioidaan ennen kaikkea varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria ja varhaiskasvattajien toimintaa. (Ahonen 2017, 23.)

Varhaiskasvatussuunnitelmassa lapsilähtöisyys keskiössä - uutisessa tuotiin myös esille, että tavoitteet varhaiskasvatukseen asetetaan henkilökunnalle ja oppimisympäristölle, ei lapselle. Uudessa varhaiskasvatussuunnitelmassa lapsilähtöisyys korostuu entisestään, samoin huoltajien ja lasten osallisuus. Varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö Ulla Soukaisen mukaan jokaiselle lapselle tehdään lain mukaan varhaiskasvatussuunnitelma, jossa huoltajien ja lapsen kanssa (ikätaaso huomioiden) sovitaan, millä toimenpiteillä lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista tuetaan. (Turun kaupunki, 2017.)

Lasten omien ajatusten ja näkemysten kuuleminen on hyvin tärkeää myös lapsen osallisuuden kannalta. Uudessa Vasussa osallisuus mainitaan tärkeänä periaatteena. Osallisuuteen liittyy myös uudessa Vasussa korostettu oppimiskäsitys lapsesta aktiivisena toimijana. Tästä näkökulmasta lapsen itsensä tulisi saada arvioida varhaiskasvatussuunnitelmansa toteutumista keskeisessä roolissa. (Ahonen 2017, 25.)

Lapsen vasua tulee myös arvioida säännöllisesti. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2016, 11) mukaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista on arvioitava, ja suunnitelma on tarkistettava vähintään kerran vuodessa. Suunnitelma on kuitenkin tarkistettava aina, kun siihen on lapsen tarpeista johtuva syy. Aloite suunnitelman tarkistamiseksi voi tulla henkilöstöltä, muulta viranomaiselta, jonka kanssa on tehty lapsen asioissa yhteistyötä, tai lapsen huoltajalta. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa arvioitaessa arviointi kohdistuu erityisesti toiminnan järjestelyihin ja pedagogiikan toteutumiseen.

Toisin sanoen mikäli lapsi tarvitsee enemmän tukea jollakin kasvun, kehityksen tai oppimisen alueella, huomio kohdennetaan toimintaympäristön ja pedagogisen toiminnan laadukkuuteen kyseisen lapsen näkökulmaa tavoitellen. Tällöin voidaan pohtia esimerkiksi sitä, millä tavalla toimintaa muutetaan, jotta se vastaisi paremmin lapsen yksilöllisiin tarpeisiin. Ideana on mukauttaa varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria siten, että se vastaa keskenään erilaisten lasten erilaisiin tarpeisiin, eikä mukauttaa lapsia vastaamaan varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria. (Ahonen 2017, 23 - 24.)

Opetushallituksen julkaisun *Uudet varhaiskasvatussuunnitelmat – Mikä muuttuu?* mukaan viimeaikainen tutkimus on osoittanut varhaiskasvatuksen suotuisia vaikutuksia niin lapsen kuin yhteiskunnan näkökulmasta. Mikä tahansa varhaiskasvatus ei kuitenkaan tuota toivottuja tuloksia, vaan varhaiskasvatuksen on oltava laadukasta. Sensitiivinen vuorovaikutus, lasten mielenkiinnon kohteiden huomioiminen, oppimisympäristöjen rakentaminen yhdessä lasten kanssa, välittävä huolenpito sekä leikin ja oppimisen mahdollistaminen ovat keskeisiä asioita vaikuttavaa varhaiskasvatusta toteutettaessa. Lapsen vasu on mahdollisuus tehdä näkyväksi kunkin lapsen vahvuudet ja voimavarat sekä yksilölliset tarpeet. Lapsen vasu on pedagoginen suunnitelma siitä, miten lapsi huomioidaan yksilönä varhaiskasvatuksen toiminnassa.

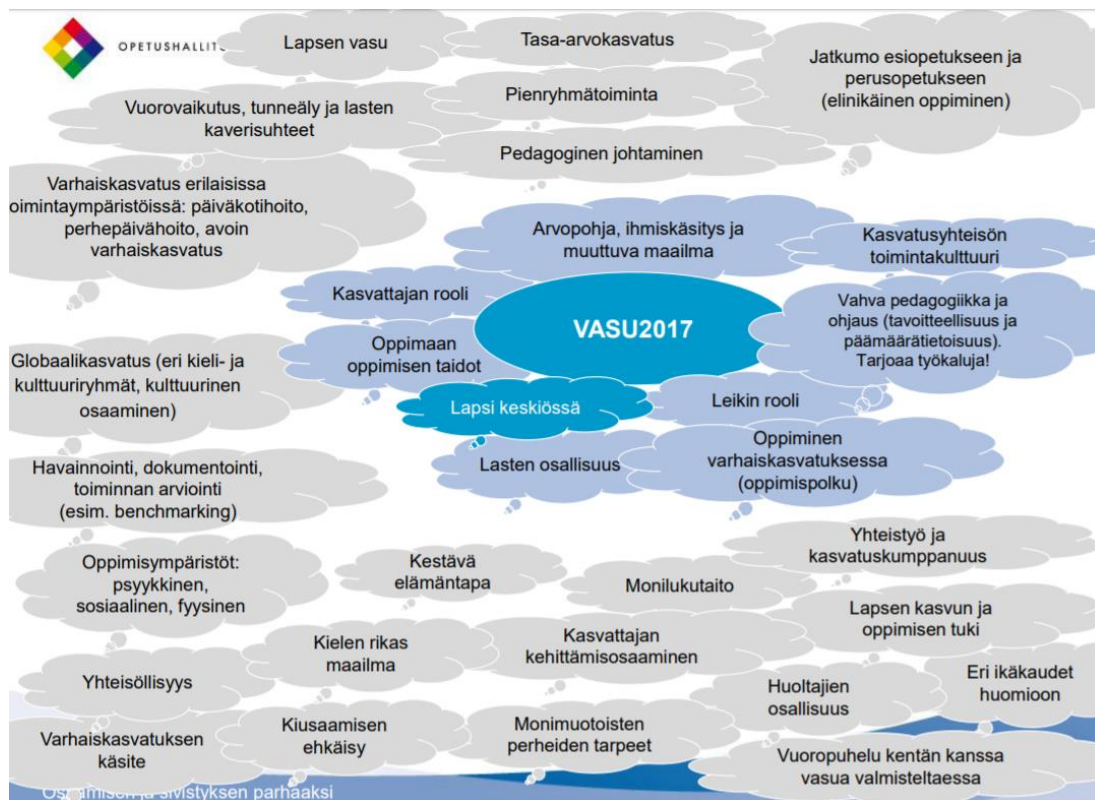
Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tulee sisältää seuraavat asiat:

- lapsen kehitykseen ja oppimiseen liittyvät vahvuudet sekä lapsen kiinnostuksen kohteet
- lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevat tavoitteet sekä toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi sekä toteutumisen arviointi
- lapsen mahdollisesti tarvitsema tuki (luku 5)
- mahdollinen lääkehoitosuunnitelma
- lasten, henkilöstön ja huoltajien yhdessä sopimat asiat
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet muut mahdolliset asiantuntijat
- tieto siitä, milloin suunnitelma on laadittu ja tarkistettu ja milloin suunnitelma tarkistetaan seuraavan kerran.

(Opetushallitus 2016, 11.)

Uudessa Vasussa varhaiskasvatus määritellään kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuudeksi, joka on pedagogisesti painottunutta. Näillä kaikilla osa-alueilla on tärkeä tehtävänsä lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin, tasapainoisen kehityksen ja oppimisen kannalta. Sen sijaan, että varhaiskasvatuksessa arvioitaisiin vain lasten kehitystä ja yksittäisiä taitoja, siellä arvioidaan laadukkaan, kaikkien lasten tarpeisiin vastaavan pedagogiikan toteutumista. Tämä on yksi keskeisimmistä varhaiskasvatusta koskevista kehitystehtävistä, ja sen tulisi vaikuttaa olennaisesti esimerkiksi lasten

varhaiskasvatussuunnitelmien laatimiseen. Uudessa Vasussa korostuu ajatus, että ryhmän toiminnassa huomioidaan lasten yksilölliset vahvuudet, mielenkiinnon kohteet sekä mahdolliset tuen tarpeet. (Ahonen 2017, 8 - 9.)

Kuva 1. VASU2017. Opetushallituksen ajatuksia varhaiskasvatussuunnitelman perustetyöstä (Opetushallitus 2015, 6)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyöni *Lapsilähtöisyyden toteutuminen vuoropäiväkodin arjessa* tavoitteena oli tutkia ja tarkastella lapsilähtöisyyttä ja sen toteutumista Päiväkoti Pörriäisessä. Opinnäytetyön aiheena oli selvittää työntekijöiden kokemuksia lapsilähtöisyydestä, sen toteutumisesta vuoropäiväkodissa ja sitä, vaikuttavatko vuorohoidon ominaispiirteet lapsilähtöisyyden toteutumiseen. Tarkoituksena oli, että opinnäytetyöni on hyödyksi Päiväkoti Pörriäisen henkilökunnalle lapsilähtöisen toiminnan tarkastelussa, lapsilähtöisyyden merkityksen pohtimisessa, omien ja koko työorganisaation vahvuuksien tukemisessa.

Aiempiä tutkimuksia ja opinnäytetöitä on tehty useita sekä lapsilähtöisyyteen että vuorohoitoon liittyen. Kuitenkin lapsilähtöisyyden aiheesta, nimenomaan vuoropäiväkodin työntekijöiden näkökulmasta tehtyä opinnäytetyötä ei tullut minulle vastaan, joten tästä syystä aihe on ainutkertainen. Opinnäytetyössäni tarkastellaan lapsilähtöisyyttä käsitteenä ja lapsilähtöisyyden toteutumista vuoropäiväkodissa niin työyhteisön kuin työntekijän toiminnassa. Tutkimukseen liittyy edellä mainittujen lisäksi hyvin ajankohtainen näkökulma, lapsilähtöisyyden korostuminen uuden vasun myötä. Opinnäytetyön tärkein tavoite oli arvioida lapsilähtöisyyden toteutumista Päiväkoti Pörriäisessä ja saada selville, miten työntekijät kokevat lapsilähtöisyyden vuorohoidossa.

Tutkimuksen motiivina oli selvittää, miten päiväkodin henkilökunta käsittää lapsilähtöisyyden ja miten vuoropäiväkodissa toteutetaan lapsilähtöistä varhaiskasvatusta. Opinnäytetyöni tavoitteena oli, että päiväkodin henkilökunta voi tarkastella omaa lapsilähtöistä työskentelyään ja pohtia sen merkitystä työssään. Aihe oli ajankohtainen ja hyödyllinen päiväkodille siitä syystä, että uusi Varhaiskasvatuksen perusteet 2016 painottaa lapsen päivittäisen kohtaamisen tärkeyttä. Päiväkodin henkilökunta hyötyy ny-

kyisten toiminta- ja ajattelutapojen arvioinnista ja tavoitteiden tarkastelusta päivittäisessä toiminnassa. Opinnäytetyöni kautta halusin herätellä henkilökuntaa ajattelemaan lapsilähtöisyyden merkitystä omassa osaamisessaan ja päiväkodin toiminnassa.

Tutkimuksen tärkeimpinä kysymyksinä ovat: 1) mitä on lapsilähtöisyys vuorohoidossa ja 2) miten lapsilähtöisyys näyttäytyy vuoropäiväkodissa. Näiden tutkimuskysymysten lisäksi haluan selvittää, 3) kokevatko työntekijät joitakin haasteita lapsilähtöisen varhaiskasvatuksen toteutumisessa vuorohoidossa ja 4) miten työntekijät kehittävät omaa työskentelyään, jotta työn lapsilähtöinen ote vahvistuu. Tutkimukselliseen ongelmaan haluan löytää vastauksen työntekijöiden näkökulmasta, jotta varhaiskasvatuksen kentällä työskentelevillä on mahdollisuus pohtia lapsilähtöisyyden merkitystä työssään. Oman työn syvälinen reflektointi voi olla alku muutoksille ja ammatilliselle kehitymiselle.

Lopuksi haluan kertoa muutaman sanan opinnäytetyöni lähtökohdista. Kuten johdannossa jo mainitsinkin, opinnäytetyön idea sai alkunsa harjoittelun aikana Päiväkoti Pörräisessä, sillä mielestäni toiminnasta huokui lapsilähtöisyys ja lapsen yksilöllinen huomioiminen. Keskustelin opinnäytetyöstäni ja tutkimukseni aiheesta päiväkodin henkilökunnalle ja he osoittivat kiinnostusta. Sain palautetta, että lapsilähtöisyys aiheena on oikein hyvä, kun sen merkitystä pohtii omassa työssään ja miten se toteutuu vuoropäiväkodissa. Opinnäytetyön tutkimuksen kautta voisi nousta uusia näkökulmia ja ideoita lapsilähtöisen varhaiskasvatuksen toteutumiseen vuoropäiväkodissa.

On mielestäni hyvä tutkia, miten lapsilähtöisyyden toteutumiseen vaikuttavat, esimerkiksi vuoropäivähoidon ominaispiirteet, lapsen sopeutuminen vuorohoitoon, lapsen päivärytmin vaihtelevaisuus ja ennakoimattomuus sekä kyky luoda vuorovaikutuksellisia suhteita muihin lapsiin ja aikuisiin. Tutkimuksessa selvitän, miten muun muassa nämä seikat ja vuorohoidon asettamat raamit vaikuttavat lapsilähtöisyyden toteutumiseen. Lisäksi haluan selvittää, millaisia konkreettisia keinoja löytyisi, että vuorohoidon haasteissa voisi toteuttaa yhä lapsilähtöisempää varhaiskasvatusta.

Erityisesti minua kiinnostaa, miten lapsilähtöisyys ja lapsen aito kohtaaminen toteutuvat vuoropäiväkodissa, jossa läsnä ovat lapset sekä aikuiset vaihtelevat päivittäin. Ja miten jokainen työntekijä voi omalta osaltaan vaikuttaa siihen, että jokainen lapsi tulee

päiväkodin arjessa kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi omana itsenään. Tutkimuksen kautta voisi tulla esiin vinkkejä toisilta työntekijöiltä oman lapsilähtöisen työskentelyn tueksi.

5.2 Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus

Opinnäytetyö on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus lapsilähtöisyyden toteutumisesta Päiväkoti Pörriäisessä. Tutkimus painottui Päiväkoti Pörriäisen henkilökunnan kokemuksiin ja ajatuksiin siitä, mitä on lapsilähtöisyys vuoropäiväkodissa. Alusta asti oli selvää, että teen opinnäytetyöni kvalitatiivisena tutkimuksena, sillä merkityksellistä oli nimenomaan tutkittavien näkemykset lapsilähtöisyydestä vuoropäiväkodin arjessa.

Laadulliselle tutkimukselle ovat tyypillisiä mm. seuraavat ominaisuudet (Creswell 2007, 38):

- Tutkimus tapahtuu luonnollisessa ympäristössään.
- Aineisto kerätään asianomaisilta tutkittavilta vuorovaikutussuhteessa.
- Tutkija on toimija, aineiston kerääjä.
- Tutkimusaineisto on monilähteistä, tekstiä, kuva, haastatteluja jne.
- Aineiston analyysi on induktiivista, rekursiivista ja interaktiivista.
- Huomio on tutkittavien näkökulmassa, merkityksissä ja näkemyksissä.
- Tavoitteena on kokonaisvaltainen ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä.

Induktiivinen tarkoittaa käytännöstä teoriaan (yksityisestä yleiseen), rekursiivinen palautuvaa ja interaktiivinen vuorovaikutteista. (Kananen 2014, 18.)

Lähtökohtana kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa on *todellisen elämän* kuvaaminen. Tähän sisältyy ajatus, että todellisuus on moninainen. Tutkimuksessa on kuitenkin otettava huomioon, että todellisuutta ei voi pirstoa mielivaltaisesti osiin. Ta-

pahtumat muovaavat samanaikaisesti toinen toistaan, ja onkin mahdollista löytää monensuuntaisia suhteita. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään tutkimaan kohdatta mahdollisimman *kokonaisvaltaisesti*. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161.)

Laadullinen tutkimus mahdollistaa tutkittavan ilmiön syvällisen ymmärtämisen, antaa mahdollisuuden ilmiön syvälliseen ja rikkaaseen kuvaamiseen ja selittämiseen (Flick 1998, 4-7). Laadullinen tutkimus antaa uuden tavan ymmärtää ilmiötä. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään saamaan yhdestä havaintoyksiköstä irti mahdollisimman paljon eli tapausta käsitellään perusteellisesti syvyysuunnassa. Laadullisen tutkimuksen tutkimustulosta ei voida yleistää, sillä se pätee vain tutkimuskohteen osalta. (Kananen 2014, 19.)

Tiedon keruun ja analysoinnin pääasiallinen instrumentti on itse tutkija, jonka kautta reaali maailma suodattuu tutkimustuloksiksi (Kananen 2014, 19). Tutkija ei voi myöskään sanoutua irti *arvolähtökohdist*a, sillä arvot muovaavat sitä, miten pyrimme ymmärtämään tutkimiamme ilmiöitä. Objektiivisuuttakaan ei ole mahdollista saavuttaa perinteisessä mielessä, sillä *tietäjä* (tutkija) ja *se, mitä tiedetään*, kietoutuvat saumattomasti toisiinsa. Yleisesti todetaan, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa on pyrkimykseenä pikemmin *löytää tai paljastaa tosiasioita* kuin todentaa jo olemassa olevia (toetus)väittämiä. (Hirsjärvi ym. 2009, 161.)

Laadulliseen tutkimukseen liittyy suora kontakti tutkittavan ja tutkijan välillä, tutkija menee ilmiön pariin ”kentälle” haastattelemaan (haastattelut, teemahaastattelut) tai havainnoimaan. Tutkimus tehdään oikeassa kontekstissaan. (Kananen 2014, 19.)

Tämä kvalitatiivinen tutkimus tehtiin opinnäytetyön toimeksiantajan Päiväkoti Pörriäisen henkilökunnalle. Tutkimuksen aineisto kerättiin haastatteleamalla Päiväkoti Pörriäisen työntekijöitä. Analysoin aihetta Päiväkoti Pörriäisen henkilökunnan näkökulmasta. Valitsin tämän tutkimukseen käytettävän lähestymistavan, koska vuoropäiväkodin työntekijöillä oli paljon ammatillista osaamista ja kokemusta opinnäytetyöni aiheesta. Haastatteluiden kautta pystyin ratkaisemaan tutkimusongelman, koska haastateltavien asiantuntijuus opinnäytetyön aiheesta ja vuosien työkokemus oli niin vahva.

Laadulliselle tutkimukselle on ominaista harkinnanvarainen otanta. Siinä keskitytään usein pieneen määrään tapauksia ja niitä pyritään analysoimaan mahdollisimman perusteellisesti. Näin ollen aineiston tieteellisyyden kriteeri ei ole sen määrä vaan laatu. (Eskola & Suoranta 1999, 19.) Vaikka haastateltavia olisi ollut pienehkö määrä (10 - 15) henkeä, tämä ei silti merkitse sitä, että aineistoa olisi vähän. Jos haastattelu on kestänyt pitkään ja jos samoja ihmisiä on haastateltu useamman kuin yhden kerran, on aineistoa kertynyt runsaasti. Teemahaastattelun avulla kerätty aineisto on yleensä runsas. Mitä syvempi haastattelijan ja haastateltavan välillä on ollut, sitä rikkaampi on myös kertynyt materiaali ja muu muistiin tallennettu aines. (Hirsjärvi 2008, 135.) Omaan tutkimukseen sisältyi kuuden työntekijän syvälinen haastattelu.

5.2.1 Teemahaastattelu aineistonkeruumenetelmänä

Tutkimus toteutettiin puolistrukturoituna teemahaastatteluna, jonka kautta sain mahdollisimman kattavasti haastateltua vuoropäiväkodin työntekijöitä teemaan liittyen. Haastattelut toteutettiin yhtenä päivänä päiväkodilla sovittuna ajankohtana. Lisäksi yksi haastattelu tehtiin työntekijän pyynnöstä hänen kotonaan. Puolistrukturoitu teemahaastattelu valikoitui opinnäytetyöni tutkimusmenetelmäksi sen perusteella, että tavoitteena oli kerätä tietoa päiväkodin henkilökunnalta ja kuulla heidän näkemyksiään lapsilähtöisyydestä. Teemahaastattelu soveltui hyvin opinnäytetyöni aineistonkeruumenetelmäksi, sillä olin valinnut haastattelulle tietyt teemat, jotka sisälsivät tarkoin mietityt kysymykset. Näin ollen sain haastattelujen kautta vastaukset tutkimusongelmaan.

Teemahaastatteluksi (ks. Hirsjärvi & Hurme 2000) kutsuttu haastattelutapa on Suomessa suosituin tapa kerätä laadullista aineistoa. Mutta mikä teemahaastattelu sitten on? Haastattelun ideahan on yksinkertainen: kun halutaan tietää mitä joku ajattelee jostakin asiasta, kaikkein yksinkertaisinta ja usein tehokkaintakin on tietenkin kysyä sitä häneltä. (Eskola & Vastamäki 2007, 25.) Avoimuudessaan *teemahaastattelu* eli puolistrukturoitu haastattelu on lähellä syvähaastattelua. Teemahaastattelussa edetään

tiettyjen keskeisten etukäteen valittujen teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten varassa (Tuomi 2009, 75).

Kyseessä on siis eräänlainen *keskustelu*, joka tosin tapahtuu tutkijan aloitteesta ja usein tutkijan ehdoilla, mutta jossa tutkija pyrkii vuorovaikutuksessa saamaan selville haastateltavilta häntä kiinnostavat asiat, tai ainakin ne, jotka kuuluvat tutkimuksen aihepiiriin (Eskola ym. 2007, 25). Teemahaastattelun avulla tutkija pyrkii ymmärtämään ja saamaan käsityksen tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä, jossa on aina mukana ihminen ja hänen toimintansa, jota tutkija pyrkii avaamaan teemojen avulla. Teemat ja niitä tarkentavat kysymykset ovat kuin veteen heitettyjä haaveja, joilla tutkija ammentaa haastateltavasta tietoa. Kysymys ja siihen saatu vastaus tuottavat pienen palan ymmärrystä, josta nousee usein uusia kysymyksiä. Haastattelu on palapeliä, jossa vastaukset ovat osa kokonaisuutta. Näin tutkija rakentaa analysointivaiheen kautta holistisen (kokonaisvaltainen) kuvan ja ymmärryksen tutkimuskohteesta. (Kananen 2014, 72.)

Teemahaastattelun etuna oli, että se toi päiväkodin henkilökunnan ääneen kuuluviin. Teemahaastattelu ottaa huomioon sen, että ihmisten tulkinnat asioista ja heidän asioille antamansa merkitykset ovat keskeisiä, samoin kuin sen, että merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa (Hirsjärvi & Hurme 2008, 48). Tutkijalla on jonkinlainen kuva tutkimuskohteestaan ja siihen liittyvistä ihmisistä ja työyhteisöstä. Haastattelujen avulla tutkija vahvistaa, muuttaa ja laajentaa kuvaansa. (Kananen 2014, 73.)

Haastattelupaikkana oli Päiväkoti Pörriäinen. Kaikki halukkaat henkilökunnan jäsenet pääsivät osallistumaan haastatteluun. Haastattelut tehtiin päiväkodilla 7.2.2018 ja yksilöhaastattelu työntekijän kotona 13.2.2018. Haastattelut toteutettiin yksilö- ja parihaastatteluina sen mukaan, miten työntekijät pääsivät irtautumaan työstä joustavasti ja työvuorojen puitteissa. Haastatteluissa käytin laatimaani teemahaastattelurunkoa (LIITE 1), jossa oli keskusteltavat aiheet kysymyksineen. Haastattelut taltioitiin sanelukoneella, jotta haastattelut voitiin toteuttaa aidossa vuorovaikutuksessa päiväkodin henkilökunnan kanssa. Sain haastattelujen tuloksena kattavan aineiston, joka selvensi tutkittavaa ilmiötä eli lapsilähtöisyyttä.

5.2.2 Tutkimusaineiston analysointi

Analyysimenetelmillä tutkimusaineistosta puristetaan ratkaisu tutkimusongelmaan tai vastaukset tutkimuskysymyksiin. Analyysimenetelmät ovat sidoksissa tiedonkeruumenetelmiin ja tutkimusotteisiin. Laadullisessa tutkimuksessa käsitellään tekstejä esim. sisältöanalyysin keinoin ja kvantitatiivisessa tutkimuksessa tilastotieteen menetelmillä. (Kananen 2014, 42.)

Perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä, on sisällönanalyysi. Sisällönanalyysia voi pitää paitsi yksittäisenä metodina myös väljänä teoreettisena kehyksenä, joka voidaan liittää erilaisiin analyysikokonaisuuksiin. Sen avulla voidaan tehdä monenlaista tutkimusta. Voidaan myös sanoa, että useimmat eri nimillä kulkevat laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmät perustuvat periaatteessa tavalla tai toisella sisällönanalyysiin, jos sisällönanalyysilla tarkoitetaan kirjoitettujen, kuultujen tai nähtyjen sisältöjen analyysia väljänä teoreettisena kehyksenä. (Tuomi 2009, 91.)

Teemahaastatteluaineistoa on useimmiten analysoitu teemoittelemalla ja tyypittelemällä. Edellinen tarkoittaa aineiston jäsentämistä teemojen mukaisesti ja sitten sen pelkistämistä, jälkimmäisessä kyse on erilaisten tyyppikuvausten konstruoinnista aineistosta. Teemahaastattelun yksi vahvuus on siinä, että kynnyks aineistosta analyysiin ei ole niin korkea kuin usein laadullisen aineiston kanssa. Aineiston voi nimittäin järjestää litteroinnin jälkeen uudestaan teemoittain eli niin, että jokaisen teeman alla on kaikkien haastateltavien vastaukset tähän teemaan jne. (Eskola ym. 2007, 42.) Näin myös itsekkin toimin aineiston analysointia tehdessäni. Aineiston analysointivaiheeseen kytkeytyi myös oleellisesti teoria.

Käsitteet *teema* ja *teemoittelu* eivät suinkaan ole yksiselitteiset. Esimerkiksi Kvale (1996) käyttää käsitettä *thematizing* haastattelututkimuksen alkuvaiheessa, jossa määritellään koko tutkimuksen aihe, teema. Luborskyn (1994) mukaan teema on tietty toistuva piirre tietyn haastateltavan haastattelussa. Teemoittelulla tarkoitamme tässä sitä, että analyysivaiheessa tarkastellaan sellaisia aineistosta nousevia piirteitä, jotka ovat

yhteisiä usealle haastateltavalle tai jos haastateltavia on yksi, tälle. Ne saattavat pohjautua teemahaastattelun teemoihin, ja odotettavaa onkin, että ainakin lähtökohtateemat nousevat esiin. Sen lisäksi tulee tavallisesti esille lukuisia muita teemoja, jotka ovatkin usein lähtöteemoja mielenkiintoisempia. Näin syntyviin teemoihin voivat luonnollisesti kuulua myös alkuperäisten teemojen väliset yhteydet (vrt. Seidman 1991). Analyysistä esiin nostetut teemat pohjautuvat tutkijan tulkintoihin haastateltavien sanomista. (Hirsjärvi 2008, 173.)

Teemoittelu voi olla periaatteessa luokituksen kaltaista, mutta siinä painottuu, mitä kustakin teemasta on sanottu. Lukumäärillä on tai ei ole merkitystä, mikä riippuu laadullisen tutkimuksen perinteestä. Kaikkiaan kyse on laadullisen aineiston pilkkomisesta ja ryhmittelystä erilaisten aihepiirien mukaan. Näin on mahdollista vertailla tiettyjen teemojen esiintymistä aineistossa. Ennen varsinaisten teemojen etsimistä aineisto voidaan ryhmitellä esimerkiksi tiedonantajien sukupuolen, iän tms. mukaan. Alustavan ryhmittelyn jälkeen aineistosta aletaan etsiä varsinaisia teemoja eli aiheita. Ideana on etsiä aineistosta tiettyä teemaa kuvaavia näkemyksiä. Jos aineiston keruu on tapahtunut teemahaastattelulla, on aineiston pilkkominen suhteellisen helppoa, koska haastattelun teemat muodostuvat jo itsessään jäsenyyksen aineistoon. (Tuomi 2009, 93.)

Teemahaastattelun suosio perustuu esimerkiksi siihen, että vastaamisen vapaus antaa oikeuden haastateltavien puheelle. Lisäksi teemoihin kohdistunutta haastattelua on suhteellisen helppoa ryhtyä analysoimaan teemoittain. On kuitenkin hyvä pitää mielessä, että tutkijan ennakkoon asettamat teemat eivät välttämättä ole samat kuin teemat, jotka aineistoa analysoimalla osoittautuvat olennaisesti aineiston sisältöä ja tutkimusaihetta jäsentäviksi. Aineiston teemoittelusta voi edetä tyypittelyyn. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) *Tyypittelyssä* puolestaan aineisto ryhmitellään tietyiksi tyypeiksi. Esimerkiksi tiettyjen teemojen sisältä etsitään näkemyksille yhteisiä ominaisuuksia ja muodostetaan näistä yhteisistä näkemyksistä eräänlainen yleistys, tyyppiesimerkki. Tyypittelyssä tiivistetään joukko tiettyä teemaa koskevia näkemyksiä yleistykseksi. (Tuomi 2009, 93.)

Teemahaastatteluaineistoa voidaan analysoida myös vaikkapa kokonaan kvantitatiivisesti tai kvantitatiivisuutta ja kvalitatiivisuutta yhdistellen.

Myös kielelliset tarkastelutavat ovat tutkimusongelmasta riippuen mahdollisia. Teemahaastattelua ei siis tarvitse analysoida juuri tietyllä tavalla, vaikka teemoittelu ja tyypittely onkin tavallista ja looginen jatkumo kyseiselle haastattelutyypille. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

5.3 Tutkimuksen kohderyhmä

Tutkimuksen kohderyhmänä oli Päiväkoti Pörriäisen henkilökunta. Haastatteluihin osallistui kevätkaudella 2018 työskenteleviä työntekijöitä, joista kaikki yhtä lukuun ottamatta olivat päiväkodin vakituista henkilökuntaa. Kohderyhmään kuuluvat olivat kaikki sukupuoleltaan naisia. Haastattelut toteutettiin kohderyhmälle puolistrukturoituna teemahaastatteluna, joka sisälsi kaikkiaan 22 laaja-alaista kysymystä. Tästä johdun myös haastattelut olivat pitkiä ja sisällöltään antoisia. Haastateltavia oli yhteensä 6. Perustelen kohderyhmän lukumäärää sillä, että halusin toteuttaa haastattelut mahdollisimman syvällisesti ja kerätä haastateltavilta tietoa, joka on tullut useiden kymmenien vuosien työkokemuksen perusteella.

Haastattelemaani kohderyhmään kuului 3 lastenhoitajaa, joista yksi oli sosionomin ammattikorkeakoulututkinnon omaava. Lisäksi tutkimukseen osallistui kaksi lastentarhanopettajaa ja yksi erityislastentarhanopettaja. Kohderyhmän työuran pituus varhaiskasvatuksen parissa jakautui 14 – 37 vuoden välille. Haastateltavat olivat työskennelleet Päiväkoti Pörriäisessä 1 – 10 vuotta. Tutkimuksen aiheen näkökulmasta pidin työkokemusta erittäin merkittävänä seikkana, sillä pitkän uran tehneillä työntekijöillä on usein kattavampi ja moniulotteisempi näkemys asioihin. Kohderyhmä osoittautui tutkimuksen kannalta sopivaksi, sillä heitä haastattelemalla pääsin syvällisesti pureutumaan opinnäytetyöni aiheeseen *Lapsilähtöisyyden toteutuminen vuoropäiväkodin arjessa*.

Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin. Niissä pyritään mm. kuvaamaan jotain ilmiötä tai tapahtumaa, ymmärtämään tiettyä toimintaa, antamaan

teoreettisesti mielekäs tulkinta jollekin ilmiölle. Täten laadullisessa tutkimuksessa on periaatteessa tärkeää, että henkilöt, joilta tietoa kerätään, tietävät tutkittavasta ilmiöstä mieluusti mahdollisimman paljon tai heillä on kokemusta asiasta. Tässä mielessä tiedonantajien valinnan ei pidä olla satunnaista vaan harkittua ja tarkoitukseen sopivaa. (Tuomi 2009, 85 - 86.)

5.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tieteellisen työn luotettavuutta tarkastellaan luotettavuuskäsitteiden avulla, jotka ovat eräänlaisia mittareita, joilla arvioidaan tutkimustulosten hyvyttä. Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuustarkastelu jää arvion varaan, sillä luotettavuutta ei voida arvioida ja laskea samalla tavalla kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuus on tutkijan arvioinnin ja näytön varassa. Objekttiivisen luotettavuuden saavuttaminen on lähes mahdotonta laadullisessa tutkimuksessa. Tieteellisen tutkimuksen yleiset luotettavuusmittarit ovat:

- reliabiliteetti ja
- validiteetti.

(Kananen 2014, 146-147.)

Tutkimuksen *reliabelius* tarkoittaa mittatulosten toistettavuutta. Mittauksen tai tutkimuksen reliabelius tarkoittaa siis sen kykyä antaa *ei-sattumanvaraisia* tuloksia. Toinen tutkimuksen arviointiin liittyvä käsite on *validius* (pätevyys). Validius tarkoittaa mittarin tai tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä mitä on tarkoituskin mitata. (Hirsjärvi 2009, 231.)

Tutkimuksen tavoitteena minulla oli saada luotettavat tutkimustulokset. Tutkijana pyrin sekä objektiiviseen totuuteen että todellisuuteen. Kohtasin haastateltavat omana itsenään ja kuulin heidän vastauksiaan puolueettomasti. Haastattelukysymysten runko oli tarkoin mietitty. Kysymykset oli rakennettu niin, että ne eivät olleet johdattelevia. Uskon, että haastateltavien antamat vastaukset olivat rehellisiä ja he olisivat antaneet

samankaltaiset vastaukset, jos olisin haastatellut heitä uudestaan esittäen samat kysymykset.

Tutkimuksen aineistonkeruu haastatteluiden kautta pohjautui vapaaehtoisuuteen. Kerroin avoimesti tutkimuksesta ja sen taltioimisesta haastateltaville. Tein haastateltaville selväksi, mihin ja miten haastatteluaineistoa käytetään. Mielestäni sain rikkaan ja monipuolisen tutkimusaineiston, joka täyttää kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen kriteerit. Tämän opinnäytetyön lukijoille olen halunnut kertoa jokaisesta tutkimuksen vaiheesta tarkasti, koska niistä selviää, miten tutkimus on tehty ja toteutettu. Tutkimustuloksia ja niiden luotettavuutta voidaan arvioida, kun itse tutkimuksesta on riittävästi tietoa. Tutkijana pysyn tutkimukseen liittyvien valintojen ja ratkaisujen takana.

Eettisyys koskee myös tutkimuksen laatua. Tutkijan on huolehdittava mm. siitä, että tutkimussuunnitelma on laadukas, että valittu tutkimusasetelma on sopiva ja raportointi on tehty hyvin jne. Eettisyys siis kiertyy muodollisesti tutkimuksen luotettavuus- ja arviointikriteereihin, mutta tutkija on moraalisesti arveluttavilla vesillä, jos kyseiset kriteerit ovat hänelle vain tarkistuslistoja. Hyvää tutkimusta ohjaa eettinen sitoutuneisuus. (Tuomi 2009, 127.)

Tutkimuksen uskottavuus on minulle tärkeä asia ja olen halunnut noudattaa tieteellisiä käytäntöjä. Tutkimus on toteutettu rehellisesti ja huolellisesti vaihe vaiheelta tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten mukaan. Tutkimuksessa eettisyys on huomioitu erityisesti tutkimuksen kohderyhmän asemassa ja oikeuksissa. Tutkijana olen pyrkinyt tekemissäni ratkaisuissa aina eettisyyteen ja vastuullisuuteen.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET JA NIIDEN TARKASTELU

6.1 I Lapsilähtöisyys käsitteenä

Haastattelun ensimmäisessä osiossa tarkasteltiin lapsilähtöisyyttä ja keskusteltiin siitä käsitteenä. Kaikilla haastattelemillani työntekijöillä oli näkemys siitä, mitä lapsilähtöisyys merkitsee ja millainen on lapsilähtöinen varhaiskasvattaja. Lapsilähtöisyydellä tuntui olevan työntekijöille tärkeä rooli omassa työssä ja sen ajateltiin kuuluvan oleellisesti tämän päivän varhaiskasvatukseen. Päiväkoti Pörriäisen omiin kasvatuspäämääriin ja -tavoitteisiin kuuluu lapsilähtöisyys, joten se oli käsitteenä henkilökunnalle hyvin tuttu.

Lapsilähtöisyys koettiin positiivisena ja sillä nähtiin olevan paljon vaikutusta lapseen ja koko lapsiryhmän toimintaan. Keskustelimme myös haasteista, jotka voivat olla esteenä lapsilähtöisyyden toteutumiselle. Ensimmäinen osio sisälsi neljä kysymästä, jotka herättivät henkilökunnan keskuudessa paljon ajatuksia, niitä käydään tarkemmin läpi näissä tutkimuksen tuloksissa.

Kysymys 1: Miten määrittelet lapsilähtöisyyden?

Lapsilähtöisyyden määrittelemisen oli henkilökunnalle helppoa, sillä kokemusta oli lapsilähtöisestä kasvatuksesta ja ajatukset kumpusivat ikään kuin itsestään, suoraan omasta työstä. Haastattelujen ja keskustelun kautta lapsilähtöisyyden määrittelyssä tärkeimmäksi asiaksi muodostui lapsen ja kasvattajan välinen suhde. Haastateltavat toivat esille, että lapsilähtöisyys vaatii lapsen ja kasvattajan välillä molemminpuolista luottamusta. Se on edellytyksenä sille, että päiväkodissa kasvattaja voi toteuttaa lapsilähtöistä kasvatusta, kun hän on ensin saanut luotua lapsilähtöisesti kontaktin jokaiseen lapseen. Silloin toiminta etenee lasta kuunnellen ja lapselta tulleita ideoita voidaan huomioida.

Kaksi haastattelemaani työntekijää nostivat myös perheen tai vanhemmat osaksi lapsilähtöisyyden määrittelyä, sillä jokaisella perheellä on omat lähtökohtansa, tarpeensa ja ideoita / toiveita päivähoidon suhteen. Toiset kaksi haastateltavaa kiteyttivät lapsilähtöisyyden määrittelyn siihen, että lapsen mielipiteet otetaan huomioon. Yksi haastatellusta henkilökunnasta piti lasten leikin havainnointia merkityksellisenä lapsilähtöisyydessä, sillä leikkejä seuraamalla voi löytää lasten kiinnostuksenkohteita ja lapsilta tulleista ideoista voi kummuta pitkäkestoinen projekti.

Seuraavassa tuon esiin katkelmia haastateltavien vastauksista kysymykseen:

- Miten määrittelet lapsilähtöisyyden?

”Lapsilähtöisyyden määrittelen sillä lailla, että kun on kyse lapsilähtöisestä kasvatuksesta, niin silloin se toiminta päiväkodissa etenee kuunnellen sitä lasta. Et jokaisessa päivän tilanteessa lapsi on se, mistä se toiminta lähtee. - - Ja siinä lapsilähtöisyydessä myös ajatellaan sitä lapsen perhettä, että kun kaikki perheet ei ole samanlaisia, niin ei voi olla kaikki lapsetkaan samanlaisia.” (Haastateltava 6.)

”Lapsilähtöisyys on mun mielestäni sitä, että lapsen ja kasvattajan, työntekijän välillä pitää vallita ja olla molemminpuolinen luottamus, arvostus ja sit se pitää olla rehellistä ja avointa. Eli lapsen pitää ansaita aikuisen luottamus ja arvostus ja myös aikuisen täytyy lapselta saada se arvostus ja luottamus ja se turvallisuuden tunne. Ja se täytyy olla ryhmän jokaisen lapsen kanssa. Silloin aikuiset ja lapset seisovat rinnakkain eikä se aikuinen ole siellä edessä, joka sanoo, mitä tehdään. - - Aikuisten on tarjottava lapselle sellainen toimintoympäristö, jolla on koheesio eli sellainen vetovoima. Eli siellä on oltava se toiminta, se yhdessäolo ja kasvatusta sellaista, et se kiinnostaa sitä lasta, se haluaa sinne tulla, se pystyy toteuttamaan itseensä, omia yksityisiä tarpeitaan, osamistaan ja halujaan ja se pystyy tekemään siellä ryhmässä myös muiden lasten kanssa, koska kaikki muut lapset ovat käyneet saman prosessin. Niin lapsilähtöisyys lähtee mun mielestäni siitä.” (Haastateltava 3.)

”Lapsilähtöisyys on sitä, että otetaan lapsen mielipiteet huomioon.” (Haastateltava 4.)

”Joo sama, et lapsen mielipiteet huomioon ja kuunnellaan ja enemmän annetaan painoa sille lapsen sanalle.” (Haastateltava 5.)

”Lapselta tulee ideoita tai asioita, mitä hän toivoisi, että päiväkodissa tehdään tai ollaan ja niitä pitäis huomioida. Tai sitten vanhemmilta tulee, mitä lapsi on puhunut kotona, et mitä haluaisi tehdä.” (Haastateltava 1.)

”Kuunneltaisiin ja havainnoitaisiin sitä lasten leikkiä. Tietysti pienimmät lapset eivät välttämättä tuo julkikaan sitä, mitä he haluais, mutta niitä pystyy kuitenkin havainnoimaan, mitä he leikkii ja voi poimia sieltä ne päivän ”polttavimmat”. Ne on niissä leikeissä, mikä heitä kiinnostaa ja tavallaan sitä voidaan alkaa sitten työstämään ja siitä tehdä projekti.” (Haastateltava 2.)

Kysymys 2: Millainen on lapsilähtöinen varhaiskasvattaja?

Lapsilähtöistä varhaiskasvattajaa kuvailtiin haastatteluissa seuraavilla luonteenpiirteillä ja ominaisuuksilla: avoin, hyväksyvä sosiaalinen, turvallinen, joustava ja empaattinen. Lapsilähtöinen varhaiskasvattaja on lasta aidosti kuunteleva. Kasvattaja havainnoi lasta ja ottaa vastaa lapselta tulevia ideoita. Ideoihin tarttuminen vaatii kasvattajalta sen, että hän pystyy heittäytymään lapsen ajatusmaailmaan ja muokata mahdollisesti jo ennalta suunniteltua toimintaa.

Haastateltavat kokivat, että lapsilähtöinen varhaiskasvattaja ei opeta asioita, vaan mahdollistaa lapsen omaehtoisen oppimisen ja antaa lapsen itse hakea tietoa. Lapsilähtöinen varhaiskasvattaja luo ja suunnittelee toimintaa lapsista käsin, jolloin lapset pääsevät osaksi toiminnan suunnittelua ja ryhmän toimintaa omien kiinnostuksen kohteidensa ja ideoidensa kautta.

Seuraavassa haastateltavien vastauksia kysymykseen:

- Millainen on lapsilähtöinen varhaiskasvattaja?

”Kuunteleva, näkevä, havainnoiva ja et sen pitää tuntea sitä lasta.” (Haastateltava 1.)

”Lapsilähtöinen varhaiskasvattaja on sellainen, jolla on taito kuulla lapsia. Sä voit kuunnella lasta, mutta se et välttämättä kuule, mitä se lapsi sanoo. Ja sitten se on myös sellanen, joka on koko päivän ajan tarkka niille lapsen signaaleille. Ja vaikka on paljon lapsia, niin silti osaa bongata niitä yksilöitä sieltä, mitä kukakin tarttee ja kuunnella niitä ja uskaltaa vastata sitten niihin signaaleihin, mitä ne lapset sanoo. Eli luoda ja suunnitella sitä toimintaa sieltä lapsista käsin.” (Haastateltava 6.)

”No empaattinen tietysti, se nyt ainakin on.” (Haastateltava 4.)

”Joustava. Jos lapsilta tulee joku idea, et pystyy sit siihen heittäytymään.” (Haastateltava 2.)

”Joka on omalla persoonallaan avoin, hyväksyvä, sosiaalinen ja sit kuitenkin aikuisen täytyy olla turvallinen aikuinen. Sun täytyy olla se, joka luo myös ne rajat, missä lapsen on turvallinen ja hyvä toimia.” (Haastateltava 3.)

”Ennen on ollut se, et aikuinen opettaa ja lapsi oppii. Mut nyt se muuttuu enemmän siihen, et lapsi on myös opettajana, annetaan lapselle elämyksiä ja he itse hakee sitä tietoa.” (Haastateltava 5.)

Kysymys 3: Millaisia positiivisia vaikutuksia koet lapsilähtöisyydellä olevan päiväkodissa?

Kaikki haastateltavat varhaiskasvattajat olivat yksimielisiä siitä, että lapsilähtöisyys näyttelee tärkeää osaa varhaiskasvatustyössä ja lapsilähtöisyydellä koettiin olevan paljon positiivisia vaikutuksia päiväkodissa. Kun päiväkodissa on lapsilähtöistä, lapset haluavat tulla mielellään päiväkotiin. Kahden haastateltavan mielestä lapsilähtöisyys saa aikaan lapsissa sen, että heistä tulee innokkaampia oppimaan ja työstämään jotakin sellaista, mihin ovat saaneet itse vaikuttaa.

Lapsilähtöisyyden positiiviset vaikutukset ajateltiin kohdistuvan eniten lapseen, lapsi on keskiössä. Haastateltavat kertoivat, että lapsesta tulee tällöin tasapainoinen, onnellinen, luova, empaattinen ja itsenäinen, kun lapsi saa tuoda omia ideoitaan esille, tutkia ja hakea häntä kiinnostavia asioita. Lapsilähtöisyydessä lapsella on mahdollisuus tehdä itseä kiinnostavia asioita ja oivaltaa itse.

Toinen merkittävä positiivinen vaikutus lapsilähtöisyydessä oli haastateltavien mielestä pienryhmätoiminta. 50 prosenttia haastateltavista toi esiin pienryhmätoiminnan. Päiväkodissa pienryhmissä pystyy lasta paremmin havainnoimaan, lapsen kuuleminen mahdollistuu pienryhmissä paremmin ja niissä voi ottaa jokaisen lapsen huomioon. Pienryhmissä on mahdollisuus lapsilähtöiseen toimintaan, kun ei ole isoa ryhmää ohjattavana. Päiväkoti Pöriäisessä pienryhmätoiminta on otettu osaksi päiväkodin päivittäistä arkea. Päiväkodin henkilökunta on tuntunut omaksuneen hyvin pienryhmätoiminnan, joka on luonut yksilöllisen ja lapsen tarpeita sekä toiveita huomioivan kasvatusilmapiirin.

Yksi haastateltava mainitsi myös ryhmäytymisen positiivisena vaikutuksena. Ryhmäytymistä tapahtuu, kun lapsille kerrotaan asioista ja selvitetään uudellekin lapselle ryhmän jäsenet ja säännöt. Se vaatii lapsilähtöisyyden näkökulmasta aikuisen aktiivista ja aitoa roolia ryhmässä. Aikuinen ohjaa tunteiden käsittelyssä, kun uusi lapsi aloittaa päiväkodissa tai uusi ryhmä aloittaa toimintansa. Kaikki tulevat toisilleen tutuiksi ja vahvistetaan hyvää vuorovaikutusta kaikkien ryhmän jäsenten välillä. Lapsilähtöinen kasvattaja ohjaa myös leikkikaverin löytämisessä ja ryhmäleikin muodostumisessa.

Seuraavassa haastateltavien vastauksia kysymykseen:

- Millaisia positiivisia vaikutuksia koet lapsilähtöisyydellä olevan päiväkodissa?

”Pystyy paremmin havainnoimaan lapsia, lapset saa enemmän ja aikuisetkin, kun ollaan pienryhmissä. Ja kyllähän lapset on innokkaampia, kun se on heistä lähtevää se juttu, niin he on tosi innokkaita työstämään ja tekemään. Jos aikuinen sanelee ja määrää, et nyt tehdään tätä, niin toisille lapsille se voi olla ihan pakkopullaa.” (Haastateltava 2.)

”Lapset tulee mielellään päiväkotiin. Ne on tasapainoisia, ne on onnellisia, ne pystyy toteuttamaan omaa luovuuttaan. Se on ryhmä, jossa voi epäonnistua, kaverit tukee, susta tulee empaattinen ja sympaattinen. Niin sä pystyt antamaan ja vastaanottamaan. - - Päiväkodissa ei ole tärkeää se, et mitä sä yrität sille lapselle opettaa, vaan se, että suot lapselle sen mahdollisuuden, että hän saa tutkia, hakea, löytää itse se, mitä hän haluaa ja mitä hän osaa tehdä.” (Haastateltava 3.)

”Ryhmäytyminen. Jos lähdetään siitä, että lapset saa yhdessä päättää, mitä he tekee, niin siitä voi tulla enemmän ryhmäytymistä, kun tekee yhdessä niitä hommia, jos se lähtee enemmän lapsista, saati aikuisista. Niin lapset innostuu, ne ottaa enemmän virikkeitä ja virtaa kaverilta kuin aikuiselta.” (Haastateltava 5.)

”Se pistää niitä aikuisia miettimään asioita syvemmin. Sun pitää ihan oikeasti mieltä, mitä sä teet lasten kanssa ja mitä ne lapset tarvitsee. Se lapsi on paljon enemmän keskiössä. - - Ja myös se, että silloin sä et voi asettaa kaikkia lapsia siihen samaan muottiin.” (Haastateltava 6.)

”Se ainakin, että ei mennä sillä vanhalla kaavalla et koko massa on ja koko massaa liikutellaan, vaan just pienryhmissä tehdään, mikä kiinnostaa lapsia. Ja sit tilanteen mukaan mennään, eikä niin, et se on just näin, mitä on menty ja suunniteltu.” (Haastateltava 1.)

”No just se et lapsista tulee itsenäisempiä ja he pystyy ajattelee enemmän, just sitä, miten omalta kohdalta, lapsen kohdalta. Tosiaan ettei kaikki oo samassa muotissa.” (Haastateltava 4.)

Kysymys 4: Millaiset asiat voivat olla haasteena / esteenä lapsilähtöisyyden toteutumiselle?

Keskustelimme haastateltavien kanssa myös haasteista, jotka vaikuttavat lapsilähtöisyyden toteutumiseen. Puolet haastateltavista mainitsivat sijaisten puutteen tai henkilökunnan vähyden. Suurissa ryhmissä lapsen yksilölliseen huomioimiseen ei ole yhtä paljon aikaa. Lisäksi ryhmien lapsiaines on muuttunut ja ryhmät ovat haasteellisempia nykypäivän varhaiskasvatuksessa, esimerkiksi tukea tarvitsevien lasten kohdalla. Paineen ja kiireen keskellä työntekijät saattavat uupua, jos resurssit ovat liian tiukalla. Yksi haastateltavista koki esteenä lapsilähtöisyyden toteutumiselle sen, että työyhteisössä tai työympäristössä esiintyy jaksamattomuutta ja pahoinvointia.

Kolme haastateltavaa kasvattajaa painottivat työntekijän omaa asennetta ja suhtautumista kasvatustyöhön. Työntekijän tulisi olla halukas kehittämään itseään ja omaa toimintaansa. Kun aika ja lapset muuttuvat, niin varhaiskasvatuksen tulisi vastata näihin muutoksiin, pysyä ajan hermolla. Uuden Vasun myötä uskottiin tapahtuvan laaja-alaisempaa muutosta siihen suuntaan, että lapsilähtöisyyteen panostetaan entistä enemmän ja uskalletaan antaa lapsille vaikutusvaltaa esimerkiksi toiminnan suunnittelussa.

Seuraavassa haastateltavien vastauksia kysymykseen:

- Millaiset asiat voivat olla haasteena / esteenä lapsilähtöisyyden toteutumiselle?

”Kaavoihin kangistuminen, sairaspöissaolot, sijaisten puute, tilojen rajallisuus.” (Haastateltava 1.)

”Suuret ryhmät. Suurissa ryhmissä ei ole sijaisia, niin siinä voi sitten uupua. Tavallaan sitten se pääasia hämärtyy, että hoidetaankin yhtäkkiä vaan kokonaista massaa ja ne yksilöt, ne yksittäiset lapset unohtuu. Ja myös sellaiset aikuiset, jotka eivät ole valmiita kehittämään itseään eivätkä tarkastelemaan niitä omia näkökulmiaan, vaan haluavat toimia vuodesta toiseen samalla lailla, olipa lapset minkälaisia vaan. Että kun on viime vuonnakin tehty näin, niin tänäkin vuonna tehdään tällä lailla.” (Haastateltava 6.)

”Ja toisinaan myös se henkilökunnan vähyys ja myös lapsiaines omalta osaltaan. Tänä päivänä on sen verran haastavia ryhmiä, että se saattaa estää, ettei voi antaa niin vapaita käsiä lapsille, mitä haluais. Kun sä tiedät, että se tilanne saattaa ratketa liitoksistaan. (Haastateltava 5.)

”Työyhteisön ja työympäristön yleinen hyvinvointi. - - Se, että minkälainen henkilökunnan henkilökohtainen elämäntilanne on, tuoko hän sieltä omasta henkilökohtaisesta elämästään ongelmia, et hän ei jaksa, hänen hyvinvointinsa.. - - Työyhteisö, se on esteenä lapsilähtöisyydelle toteutumiselle, jos siellä pääsee joku toteuttamaan omaa pahoinvointiaan ja lapset on silloin sen kohteena. Valitettavasti.” (Haastateltava 3.)

”Vanhakantainen, puritaaninen opettaja. Sanotaan, että näin on aina tehty ja näin aina tehdään. Se on ainakin, jos ei me henkilökunta muututa ja oteta niitä uusia juttuja, niin siinä kohtaa tulee se este.” (Haastateltava 4.)

”Jos on kauheen tiukkapipoinen, eikä osaa joustaa ja heittäytyä. Ja sekin, että se oma asenne pitää olla kohdallaan.” (Haastateltava 2.)

6.2 II Lapsilähtöisyyden toteutuminen vuoropäiväkodissa

Haastattelun toinen osio oli *Lapsilähtöisyyden toteutuminen vuoropäiväkodissa* ja kysymykset oli jaettu kahteen kategoriaan, miten lapsilähtöisyys toteutuu: *Työyhteisön toiminnassa* ja *Työntekijän toiminnassa*. Kumpikin kategoria sisälsi viisi kysymystä, yhteensä kymmentä kysymystä. Tässä haastattelun osassa halusin selvittää työntekijöiltä, mitä lapsilähtöisyys on vuorohoidossa ja miten he kokevat lapsilähtöisyyden omassa päiväkodissaan. Lisäksi halusin tutkia ja tietää työntekijöiden henkilökohtaisia näkemyksiä ja kokemuksia lapsilähtöisestä työskentelystä, sen haasteista ja kehittämisestä. Tämä osio herätti eniten keskustelua, kun lapsilähtöisyyttä lähestyttiin konkreettisesti peilaten omaan työhön vuoropäiväkodissa. Työntekijät vastasivat avoimesti ja rehellisesti henkilökohtaisiinkin kysymyksiin ja halusivat kattavasti jakaa ajatuksiaan vuorohoidosta.

6.2.1 Työyhteisön toiminnassa

Kysymys 5: Mitä on lapsilähtöisyys vuorohoidossa?

Mielipiteet jakautuivat siitä, mitä on lapsilähtöisyys vuorohoidossa. Osa piti lapsilähtöisyyttä vuorohoidossa haastavampana, osa taas helpompana. Vuorohoidossa lapsilähtöisyys voi olla haasteellista, kun läsnä olevat lapset ja aikuiset vaihtelevat päivittäin. Yhden haastateltavan mielipiteen mukaan vuorohoidossa henkilökunta joutuu joustamaan enemmän työvuorojen suhteen. Puolestaan lapsilähtöisyyden puolesta työntekijät puhuivat siten, että vuorohoidossa lapsilähtöisyyttä voi toteuttaa paremmin, kun kaikki ryhmän lapset eivät ole koko ajan paikalla aamusta iltaan. Vuorohoidon työntekijät ovat tottuneet joustamaan monessa asiassa ja lasten vaihteleviin vuorohoidon tarpeisiin on mukauduttu hyvin.

Päiväkoti Pörräisessä lapsilähtöisyys on tärkeänä kasvatuspäämääränä ja –

tavoitteena. Työntekijät huomioivat lapset koko päiväkodin toiminta-aikana; lapsia kuunnellen, heidän toiveitaan ja mielipiteitään kunnioittaen. Yksi työntekijöistä korosti, että vuorohoidossa on mahdollista jatkaa lasten oman innostuksen mukaan aamulla tehtyjä asioita, kuten askarteluja tai tehdä tempuratoja, myös iltahoidossa olevien lasten kanssa. Sitä ainutkertaista mahdollisuutta ei ole kuin vuorohoidossa ja näin lapsilta tulleita ideoita voi jakaa ja toteuttaa koko vuoropäiväkodissa, sekä pienten että isompien lasten kesken.

Seuraavassa haastateltavien vastauksia kysymykseen:

- Mitä on lapsilähtöisyys vuorohoidossa?

”Se on haastavampaa, lapsia tulee ja menee pitkin päivää. Ja myös aikuisia tulee ja menee. - - Siinä voi jäädäkin, että ryhmässä on yhtäkkiä lapsi, josta kukaan ei oikeastaan tiedä yhtään mitään. Voi jäädä kontaktit joidenkin lasten kanssa hyvin pintapuolisiksi.” (Haastateltava 6.)

”Mun mielestä se on helpompaa täällä. Lapsia on tavallaan vähemmän aamussa ja illassa, heitä pystyy kuuntelemaan paljon paremmin ja heille pystyy tarjoamaan, mitä he haluavat huomattavasti paremmin, saati että olisi koko ajan se iso ryhmä aamusta iltaan. Ja mun mielestä myös me ollaan täällä totuttu joustamaan monessa asiassa ja sen huomaa meidän työtavassa.” (Haastateltava 1.)

”Täällä huomioidaan, mihin aikaan lapsi tulee esimerkiksi. Kun kaikki 20 lasta ei tule samaan aikaan kahdeksalta, niin aikaa lasten vastaanottamiseen on siinä kohtaa enemmän.” (Haastateltava 4.)

”Sitä ryhmäytymistä. Kun on jokin kiinnostava juttu, mitä lapset ovat päivällä tehneet, niin se voi jatkua iltahoidossa. Ja illassa on muun ryhmän lapsia isoja ja pieniä, niin se toiminta saattaa siirtyä myös sinne iltaan ja jakautua muihin osastoihin. Vuorohoidossa on se, että sä pystyt jatkamaan kiinnostavaa tekemistä illallakin ja muidenkin lasten kanssa.” (Haastateltava 5.)

”Lapsilähtöisyys vuorohoidossa on vaikea kysymys, ei se ainakaan lapsilähtöistä oo, se on mun käsitykseni siitä. Jo se, että henkilökunta saa tällaisen pienen tai suuren laitoksen toimimaan niin, että kaikille lapsille tarjotaan vuorokauden aikaan mikä tahansa, se peruspäivähoito, ja että siihen saadaan riittävästi henkilökuntaa. Vuorohoidossa päiväkodin henkilökunnalta vaaditaan liikaa joustamista työvuorojen suhteen eli ne ovat hyvin epäsäännölliset, ne vaihtuvat päivittäin, hektisesti. Niin silloin henkilökunnan iso energia menee siihen, että he saavat laitoksen toimimaan.” (Haastateltava 3.)

Kysymys 6: Toteutuuko lapsilähtöisyys Päiväkoti Pörriäisessä?

Lähes kaikki haastatelluista työntekijöistä olivat sitä mieltä, että lapsilähtöisyys toteutuu Päiväkoti Pörriäisessä. Vain yksi vastaajista esitti eriävän mielipiteen, mutta hänen mielestään se on vuorohoito, mikä heikentää lapsilähtöisyyden toteutumista. Myös yksi toinen haastateltava toi julki sen, että mikäli vuorohoito toteutuu hyvin, niin silloin lapsilähtöisyyskin toteutuu vuoropäiväkodissa.

Seuraavassa haastateltavien vastauksia kysymykseen:

- Toteutuuko lapsilähtöisyys Päiväkoti Pörriäisessä?

”Toteutuu”. (Haastateltava 1.) (Haastateltava 4.) (Haastateltava 5.)

”Toteutuu. Työstetään sitä tietysti niin kuin tämän Uuden Vasun myötä. Olen joutunut sitä itsekin prosessoimaan. Ja vieläkin se on siinä vaiheessa, että enemmän sitä lapsilähtöisyyttä. Helposti tietenkin se aikuinen suunnittelee. Koko ajan sitä työstetään”. (Haastateltava 2.)

”Ei se aina niin kauheen hyvin toteudu. Just nämä edellä mainitut asiat, mutta on meissä aikuisissakin niitä aikuisia, joiden on vähän vaikea niistä omista tietyistä normeistaan siirtyä. - - Paljon eri paikoissa olleena ehkä keskimää-

räistä hiukan paremmin, mutta paremminkin vois toteutua. Silloinhan se toteutuu vuoropäiväkodissakin hyvin, jos se vuorohoito toteutuu.” (Haastateltava 6.)

”Ei mun mielestä, mutta tietysti joissain asioissa. Ei mun mielestä voi sanoa, että kovin lapsilähtöinen on, mutta täällä suunnitellaan ja tehdään paljon, aikuiset tekee, lapset menee siinä mukana ja ne on sen aikuisen toiminnan kohde. Onko se vuorohoidosta johtuvaa, mun mielestäni se on. Tämä systeemi ei toimi, niin se ei suosi lapsilähtöisyyttä.” (Haastateltava 3.)

Kysymys 7: Miten lapsilähtöisyys näyttäytyy vuoropäiväkodissa, Päiväkoti Pörriäisessä?

Keskustelimme tarkemmin, miten lapsilähtöisyys näyttäytyy Päiväkoti Pörriäisessä. Moni haastelluista työntekijöistä ei osannut erikseen spesifioida asioita, jotka liittyvät lapsilähtöisyyden näyttäytymiseen. Työntekijät kertoivat, että lapsilähtöisyys on työn lähtökohtana ja lapsilähtöisyys näyttäytyy luonnostaan kaikessa toiminnassa. Lapsilähtöisyys kumpuaa työntekijöiden omista arvoista ja persoonasta ja siitä, että koko työyhteisössä vallitsee lapsilähtöinen kasvatusilmapiiri ja arvostus.

Seuraavassa haastateltavien vastauksia kysymykseen:

- Miten lapsilähtöisyys näyttäytyy vuoropäiväkodissa, Päiväkoti Pörriäisessä?

”Jos mä ajattelen Pörriäistä, niin siellä on ihmiset aika avoimia kaikille ajatuksille ja muulle. Että kun niitä asioita pohditaan, niin päästään sitä lapsilähtöisyyttäkin viemään eteenpäin” (Haastateltava 6.)

”Varsinkin iltaisin lapsista lähtee toiveet, että mitä he haluavat tehdä. Päivällä ei välttämättä pysty siihen, mutta iltaisin paremmin.” (Haastateltava 1.)

Kysymys 8: Vaikuttavatko vuoropäivähoidon ominaispiirteet lapsilähtöisyyden toteutumiseen? (Esimerkiksi lapsen sopeutuminen vuorohoitoon, lapsen päivärytmin vaihtelevaisuus ja ennakoimattomuus sekä kyky luoda vuorovaikutuksellisia suhteita muihin lapsiin ja aikuisiin)

Haastateltavien kanssa keskustelimme vuoropäivähoidon ominaispiirteistä, ja osa näistä asioista koettiin vaikuttavan lapsilähtöisyyden toteutumiseen. Vastauksista nousi esiin, että vuoropäiväkodin arjessa jonkun lapsen, vanhemman / perheen tai työntekijän kohtaamisessa voi tulla pitkään aikaväli. Yhteistyön ja informaation kulun tukemiseksi työntekijät kertoivat vuoropäiväkodissa käytettävien päivälistojen ja infovihkojen, joista on helppo lukea, mitä on tapahtunut.

Vuoropäivähoidon ominaispiirteet, kuten lasten tuleminen ryhmään epäsäännöllisesti pitkin päivää, johtavat siihen, että vuorohoito on jokaiselle lapselle ja perheelle hieman erilainen kokonaisuus. Lapsilähtöisyyden toteutumiseksi työntekijät osaavat ottaa huomioon näitä vuoropäivähoidon ominaisuuksia ja kiinnittää erityishuomiota siihen, että jokainen lapsi tulee huomioiduksi vuoropäiväkotiin saapuessaan. Lapsilähtöinen ja toimiva oppimisympäristö auttaa lasta ryhmään kiinnittymisessä, tutut tekemiset sekä kaverit löytyvät helposti pitkänkin vapaajakson jälkeen.

Seuraavassa haastateltavien vastauksia kysymykseen:

- Vaikuttavatko vuoropäivähoidon ominaispiirteet lapsilähtöisyyden toteutumiseen? (Esimerkiksi lapsen sopeutuminen vuorohoitoon, lapsen päivärytmin vaihtelevaisuus ja ennakoimattomuus sekä kyky luoda vuorovaikutuksellisia suhteita muihin lapsiin ja aikuisiin)

”Paljon lapset tulevat kysymään esimerkiksi, mihin aikaan heidät haetaan. Kun heille selittää, että Pikku Kakkosen jälkeen, niin heille hyvin jäsentyy se päivä. Ja nyt ei ole paljon purnattu kavereista. Tosi hyvin he kyllä löytävät sen tekemisen ja kaverit.” (Haastateltava 1.)

”Joo ja kyllä pistäisin ihan sen perheen kohtaamisen tietyllä lailla haasteeksi. Voihan mullakin olla sellaisia vuoroja, että joidenkin lasten vanhemmat jää

näkemättä. Silloin se yhteistyö ei ole niin tiivistä, niin kuin on päiväpäiväkodissa, missä sä voit nähdä vanhemmat joka päivä.” (Haastateltava 6.)

”Kyllä, voidaan olla yli osastojen rajojen ja lapset voivat käydä toisessa osastossa leikkimässä. Pyritään kuuntelemaan kaikkien toiveita, oli lapsi aamussa tai illassa.” (Haastateltava 2.)

”Toki. Se, että lapsia on paljon ja voi mennä viikkokin, ettet kunnolla ole nähnyt lasta, kun vuorot voi mennä niin ristiin. Mun mielestä meillä on hyvin hioutunut tiimi. Aina kun tulee uusi ihminen, niin hänen sisään ajamisensa tekee haasteen siinä kohtaa.” (Haastateltava 4.)

”Lapsiryhmässä on päivän aikana niin monta erilaista työntekijää. Näillä ihmisillä on jokaisella oma persoonallisuus, oma näkemys, miten lasten kanssa toimitaan ja ollaan. Se on siis yksi asia, että liikaa väkeä. Silloin siitä tulee tavallaan sekasortoista. Ja sitten lapset voivat siirtyä iltapäivän puolella toiseen osastoon ja siellä on taas eri ihmiset iltavuorossa.” (Haastateltava 3.)

”Täällä korostuu päivälista ja infovihot. Ne ovat vielä tärkeämpi täällä, kuin päiväpuolella. Saattaa mennä monta päivää, ettet näe jotakin työntekijää tai lasta. Kun luet päivälistoja, niin tiedät, mitä on tapahtunut. Me ollaan enemmän kirjoitetun, toisen käden tiedon varassa kuin päiväpuolella, kun sä olet siellä koko ajan läsnä.” (Haastateltava 5.)

Kysymys 9: Miten lapsen osallisuutta ja omaa kokemusta tuetaan vuoropäiväkodin arjessa?

Halusin myös kysyä vuoropäiväkodin työntekijöiden näkökulmaa siihen, miten tuetaan lapsen osallisuutta ja omaa kokemusta arkipäivän tilanteissa. Vastauksista nousi vahvasti esille lapsen ja/tai vanhempien toiveiden kuuleminen. Työntekijät totesivat, että toiveita ja ideoita toiminnan suhteen on tullut runsaasti ja niitä on paljon toteutettu.

Toiveita on voinut konkreettisesti esittää ryhmän seinällä. Kun esitetty toive on toteutunut, se on siirretty ”toteutuneisiin”. Toiveiden esittäminen seinällä on tehty kuvien avulla lapsia houkuttelevaksi.

Yksi haastateltavista lisäsi myös, että lapsen osallisuuden ja oman kokemuksen tukemisessa on ensiarvoisen tärkeää se, että lapsi voi osallistua, hakeutua toimintaan ja luoda leikkinsä itse. Aikuinen toimii lapsen osallisuuden mahdollistajana luomalla olosuhteet ja toimintaympäristö sellaisiksi, että lapsen on niihin helppo kiinnittyä ja lapsi voi niissä omaehtoisesti toimia.

Seuraavassa haastateltavien vastauksia kysymykseen:

- Miten lapsen osallisuutta ja omaa kokemusta tuetaan vuoropäiväkodin arjessa?

”Meillä on ne taulut, mihin vanhemmat voivat kirjottaa toiveita, että mitä tehdään ja siinä samassa he pystyvät myös tutustumaan siihen, mikä se Vasu on ja millainen toimintasuunnitelma meidän talossa on Vasun pohjalta. On myös liikuntaan liittyvät toivelistat. - - Lapsilähtöisyyttähän on sekin, että erityislapsen toiminta räätälöidään sillä lailla, että se tukis niitä lapsen toimia sellaisilla toimilla, mikä on mielekästä ja tulee sieltä lasten ajatuksista ja vanhempien ajatuksista.” (Haastateltava 6.)

”Paljon vanhemmilta on tullut toiveita tai lasten toiveita vanhempien kautta ja ideoita, mitä halutaan tehdä. Ja niitä on tosi paljon toteutettu.” (Haastateltava 1.)

”Meillä on tehty sellainen kuva, mihin lapset saa esittää toiveita ja vanhempien kanssa kirjoittaa, mitä haluavat, että tehdään. Ja sitten kun se on toteutunut, se laitetaan ”hunajapurkkiin”. Joka osaston ovelta on sellainen.” (Haastateltava 5.)

”Pilvi-lomake on annettu ja pyritty jakamaan ennen vasua. Vanhemmat ovat voineet esittää toiveita, ja niitä ideoita kysyttiin myös vanhempainillassa.” (Haastateltava 2.)

”Mun mielestä se on se asennemuutos. Sen sijaan, että lapset ovat aikuisen toiminnan kohteena, niin ne lapset toimisivat itse ja aikuinen mahdollistaisi sen. Aikuinen järjestäisi ne olosuhteet niin, että lapsi voisi itse hakea itsellensä toimintaa ja voisi luoda leikkinsä itse. Toiminnallistaa se lapsi, eikä se aikuinen. Silloin sä annat myös lapselle sitä arvostusta, että ”hienoa, sä osaat” ja kiität lasta.” (Haastateltava 3.)

6.2.2 Työntekijän toiminnassa

Halusin myös tutkia tarkemmin sitä, miten lapsilähtöisyys toteutuu työntekijöiden toiminnassa. Lisäksi halusin saada työntekijöiltä tietoa siitä, kokevatko he haasteita lapsilähtöisessä työskentelyssä ja kaipaavatko he tukea siihen, että työ olisi lapsilähtöistä. Kaikki työntekijät kokivat, että he ovat omassa työskentelyssään pyrkineet lapsilähtöisyyteen ja he ovat työpaikalla lapsia varten. Kuitenkin jotkin asiat koettiin olevan haasteena, että lapsilähtöinen varhaiskasvatus toteutuu tilanteessa kuin tilanteessa.

Kysymys 10: Millä tavoin olet toteuttanut lapsilähtöisyyttä omassa työskentelyssäsi?

Omaa lapsilähtöistä työskentelyä kuvattiin eri tavoin, sillä jokaisella työntekijällä on omat henkilökohtaiset työskentelytavat. Tärkeimmiksi asioiksi nousivat lasten kuuleminen ja heidän mielenkiinnonkohteidensa selvittäminen. Työntekijät eivät kokeneet lapsilähtöisyyden toteuttamista vaikeaksi, vaan se on ikään kuin sisäänrakennettu taito kuulla lasta ja aitoa läsnäoloa lasten kanssa.

Yksi työntekijöistä painotti sitä, että lapsilähtöisyys toteutuu arkipäivän pedagogikassa päivittäisissä tilanteissa, joissa pyritään kiireettömyyteen. Toinen työntekijä piti

tärkeänä myös sitä, että osaa heittäytyä lapsen maailmaan ja mennä lasten ideoihin mukaan. Kolmannen työntekijän mielestä lapsilähtöisyyden toteuttaminen vaatii sen, että osaa hyväksyä lapsen ja luoda luottamuksellisen suhteen lapsen kanssa. Sama vastaaja painotti, että vuorovaikutus, lapsen kanssa toimiminen ja yhdessä tekeminen ovat avaimet lapsilähtöiseen työskentelyyn.

Seuraavassa haastateltavien vastauksia kysymykseen:

- Millä tavoin olet toteuttanut lapsilähtöisyyttä omassa työskentelyssäsi?

”Olen kuunnellut lapsia, mitä heillä on asiaa ja yrittänyt saada rivien välistäkin irti sitä, mistä he tykkäävät ja myös sitä heidän oloa ja eloaan, että millaista heillä on ja miltä heistä tuntuu päiväkotipäivä. Ja sen mukaan mennään eteenpäin sitten. Mahdollisuuksien mukaan yrittänyt järjestää mieluista tekemistä ja toteuttaa sitä.” (Haastateltava 1.)

”Arkipäivän pedagogiikka lapsilähtöisyyteen. Mun ei tarte suunnitella mitään erityisiä tuokioita heitä varten, vaan ne päivän tilanteet., kun mennään nukkumaan ja kun mennään ulos, voidaan jutella. Eikä se sanele, että nyt on kiire, siirrytään paikasta toiseen, nyt tehdään tämä..” (Haastateltava 6.)

”Heittäytymällä ja olemalla ne ”tuntosarvet” ylhäällä ja kuulostella, mikä on nyt se IN-juttu. Ja tavallaan antaa itsellensä luvan, että uskaltaa ja voi mennä lasten ideoihin mukaan.” (Haastateltava 2.)

”Kun osaat hyväksyä lapsen ja olet sen lapsen kanssa ja toimit vuorovaikutuksessa. Siinä täytyy toimia se, että lapsi luottaa sinuun ja arvostaa, ja päinvastoin. Näin olen tehnyt monta vuotta ja sen mahdollistanut sen, että käydään uimassa, käydään taidemuseolla, käydään Yyterissä, käydään, missä vaan. Lapsilähtöisyys on sitä, että olet ryhmän kanssa ja mahdollistat nämä asiat tietyllä tavalla. Ja kuitenkin olette yhdessä lasten kanssa luonut ne rajat, miten niissä toimitaan, niin sä voit luottaa niihin.” (Haastateltava 3.)

”Melkein se on sisäänrakennettu. En koe sitä vaikeaksi, kaikkia lapsia otetaan syliin.” (Haastateltava 4.)

Kysymys 11: Koetko vuoropäiväkodin työntekijänä joitakin haasteita lapsilähtöisen varhaiskasvatuksen toteutumisessa?

Vuoropäiväkodin työntekijät kokivat haasteita lapsilähtöisen varhaiskasvatuksen toteutumisessa. Puolet haastatelluista koki haasteena kirjallisten töiden tekemisen, jotka vievät paljon aikaa ja huomion lasten kanssa olemisesta. Vuoropäiväkodissa työntekijät kokivat haasteena myös sen, että lapset tulevat eri aikaan päivästä, jolloin työntekijöiden on kiinnitettävä huomiota toiminnan suunnitteluun enemmän. Lisäksi työntekijöiden omat työvuorot vaikuttavat lapsilähtöisen varhaiskasvatuksen toteutumiseen, esimerkiksi jonkun työntekijän sairastuessa on huolehdittava siitä, että henkilökuntaa on riittävästi lapsilukumäärään nähden. Vuoropäiväkodissa pitää päivittäistä toimintaa suunnitella eri tavoin, koska myös iltaisin on toimintaa.

Kaksi työntekijöistä toi esiin sen, että on haaste, jos on asioista eri mieltä työparin kanssa. Yksi haastateltavista kertoi, että voi joutua puolustelemaan omaa toimintaa toiselle. Se on haasteena lapsilähtöisessä varhaiskasvatuksessa, jos ei ole yhteistä näkemystä lasten kanssa toimimisesta tai jos ei oteta toisen työntekijän mielipidettä / ajatuksia huomioon. Kaksi haastateltavaa kertoivat, että joskus tulee eteen tällaisia tilanteita, että asiat nähdään eri tavoin.

Seuraavassa haastateltavien vastauksia kysymykseen:

- Koetko vuoropäiväkodin työntekijänä joitakin haasteita lapsilähtöisen varhaiskasvatuksen toteutumisessa?

”Se on tavallaan haaste, kun tänne tulee niin eri aikaan lapset. Pitäisi enemmänkin miettiä päivän toimintaa ja voidaanko sitä illassa toteuttaa, että kuinka paljon silloin on paikalla henkilökuntaa, entäpä lapsia. Tottakai me kuunnellaan lasten toiveita illallakin, mutta se toiminta voi olla erilaista.” (Haastateltava 2.)

”Vasut ja kirjaamiset vievät paljon aikaa. Ja se, että saat sopimaan aikataulut, miten vanhemmille sopii ja miten se sopii päiväkodissa. Jos esimerkiksi mulle sopisi, niin ei välttämättä osastolle sovikaan se, jos ei ole työntekijöitä siinä kohtaa”. (Haastateltava 4.)

”Kaikki kirjalliset hommat. Jos on yksi henkilö poissa ryhmästä, niin se vaikuttaa toimintaan.” (Haastateltava 5.)

”Joskus tuntuu, että itse ajattelee eri tavalla kuin se työpari. Että uskaltaako siihen lähteä mukaan ja joskus saattaa olla, että se toinen tiukasti kieltää tai nyt ei tehdäkään näin. Ja sit siinä kohdassa miettii, et voiko hypätä toisen sanojen päälle.” (Haastateltava 1.)

”Koen sen, että kun kaikki ei ole niin lapsilähtöisiä. Mä en lähde siitä, että mua pitää kehua, vaan siitä, että sitä lasta kehutaan. Että sen lapsen kanssa päästään eteenpäin. - - Semmonen on haaste, että joskus tuntuu, että sä taistelet vähän niin kuin tuulimyllyjä vastaan siinä. Kun kaikki eivät ajattele samoin, niin sä joudut puolustelemaan sitä, että mä käyttäydyin nyt tässä tällä tavalla. Se, että kaikki ymmärtäis sen, että me ei voida toimia kaikkien lasten kanssa samalla tavalla. Se on myös haaste lapsilähtöisyydelle, että esimerkiksi tietokoneasiat, vuoropäiväkodissa työvuorot ja lasten vuorot, puhelimet soivat jatkuvasti, sitten tulee vanhempia, jotka haluaa sun kanssa jutella, eli pitää tehdä monta asiaa samaan aikaan. Toisen työntekijän pitäisi silloin ottaa se koppi tai sitten pitäisi olla niin sanottu aulaemäntä vuoropäiväkodissa, joka hoitaa tällaisia tehtäviä.” (Haastateltava 6.)

Kysymys 12: Miten voit omalta osaltasi vaikuttaa siihen, että jokainen lapsi tulee päivä-kodissa kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi omana itsenään?

Kaikki haastatteleman työntekijät olivat sitä mieltä, että jokainen voi omalta osaltaan työyhteisössä vaikuttaa siihen, että jokainen lapsi tulee päiväkodissa kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi omana itsenään. Tärkeiksi vaikuttamisen mahdollisuuksiksi haastatteluissa nousivat: yhteisökasvatus, jokaisen lapsen yksilöllinen huomioiminen, lapsen ja hänen mielenkiinnonkohteidensa kuunteleminen, pienryhmät ja omistautuminen lapsille. Jokaisen työntekijän ajatuksista paistoi läpi, että he yrittävät omalta osaltaan huomioida jokaisen lapsen ja jokaisella työntekijällä oli konkreettisia tapoja huomioida kaikkia lapsia päiväkodissa.

Seuraavassa haastateltavien vastauksia kysymykseen:

- Miten voit omalta osaltasi vaikuttaa siihen, että jokainen lapsi tulee päiväkodissa kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi omana itsenään?

”Mä omistaudun täysin, kun mä tulen töihin ja omasta mielestäni pystyn aika hyvin siihen, että mä huomioin kaikkia lapsia. Mä tykkään istua lattiatasossa. Sieltä sä näet uskomattoman paljon. Ja lapset tietää, että tuo on sitä varten, et jos mä tarvin apua johonkin tai mun tekee mieli halata, mä voin mennä ton naisen luokse, se on ihan mua varten täällä.” (Haastateltava 6.)

”Vuoropäiväkodissa meillä on enemmän aikuisia ja mulla on sellainen ajatus, että me pystytään jokainen lapsi kiireettömästi huomioimaan, kun me ei tehdä sitä kiirettä. Leikeissä on aina joku aikuinen mukana, varsinkin pienryhmissä, joissa ei välttämättä ole kuin 3 tai 4 lasta. Silloin jokaisella on mahdollisuus tulla kuulluksi ja nähdyksi ja saada pienessä porukassa puhuttua.” (Haastateltava 1.)

”Täällä vuoropäiväkodissa pystyn oikeasti kuuntelemaan lasta ja lapsen mielenkiinnonkohteita ja ylipäättään antamaan sitä aikaa, kun on mahdollisuus olla pienryhmissä. Se on tosi positiivista.” (Haastateltava 2.)

”Pyrin oman työvuoroni aikana huomioimaan kaikkia lapsia.” (Haastateltava 4.)

”Tyttöjen kohdalla esimerkiksi voi ottaa sen yhteishetken, kun heräävät päikkäreiltä, että harjataan hiukset ja autetaan vaatteiden pukemisessa. Siinä tulee sellainen yhteinen huomionhetki. Siinä on hyvä hetki huomioida jokaista lasta.” (Haastateltava 5.)

”Se on se yhteisökasvatus. Yhteisökasvatus lähtee siitä, että muodostuu ryhmä ja siinä ryhmäytyminen tapahtuu. Eli silloin tullaan toinen toisellemme tutuiksi ja se hierakia, säännöt luodaan yhdessä. Ja se on vuorovaikutusta, jos tulee konflikti, niin koko porukka pysähtyy, pistetään piiri pystyyn, mietitään, mitä tapahtui ja jokainen sanoo omat mielipiteensä. Kun ongelmia tulee, ne käydään yhdessä läpi. Eli oppimalla yhdessä näiden lasten kanssa, jokainen kuunnellaan. Ryhmä tukee sitä heikointa lenkkiä ja sen vahvuus on se heikoin lenkki, jonka edellytyksillä mennään, että kaikki pystyy osallistumaan.” (Haastateltava 3.)

Kysymys 13: Miten työntekijänä voit kehittää omaa työskentelyäsi lapsilähtöisemmäksi?

Halusin, että haastateltavat pohtivat oman työskentelyn kehittämistä ja miten työskentelystä voi tehdä lapsilähtöisempää. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että omaa työskentelyä voi aina kehittää. Henkilökunnan ajatukset oman työskentelyn kehittämiseksi lapsilähtöisemmäksi käsittelivät paljon sitä, että varhaiskasvattaja voisi muuttaa omaa rooliaan ja antaa lapsille ns. vapaammat kädet toiminnassa. Vaikka aikuisilla on vastuu viime kädessä, voisi sitä siirtää myös enemmän lapsille ja olla sallivampi joissakin asioissa.

Lisäksi VASU2017 on saanut työntekijät pohtimaan omaa työskentelyään ja miettimään toiminnan suunnittelua vielä enemmän lapsista käsin. Eli työntekijä on lapsilähtöisempi, kun hän mahdollistaa toiminnassa lapsilta tulevia ideoita. Ideoiden kautta lapset voivat oppia uusia asioita, koska ne ovat heitä itseään kiinnostavia.

Seuraavassa haastateltavien vastauksia kysymykseen:

- Miten työntekijänä voit kehittää omaa työskentelyäsi lapsilähtöisemmäksi?

”Kyllä aina voi. Vaikka mäkin otan paljon lapsiltakin ideoita, niin paljonhan tulee suunniteltua valmiiksikin. Eli viime kädessä tykkään pitää ne ohjaket. Noukin lapsilta sellaisia ideoita, mitkä mä tiedän, että pystyn pitämään ja sen tilanteen hallinnassa ja koossa. Ne riehakkaammat ideat saattaa jäädä just sen takia, että mä haluan, että se kontrolli pelaa mulla. Vaikka toisaalta mä oon heittäytyjä, niin ehkä enemmän mennä sen oman mukavuusalueen ulkopuolelle, että joskus voikin olla ihan hulinaa ja hullunmyllyä.” (Haastateltava 6.)

”Kai sitä aina voi kehittää. Sitä olen itse miettinyt, kun olen lukenut Vasu-kirjaa, voisiko askartelut olla esimerkiksi vielä erityylisiä. Miettiä juuri sitä, mikä on sille lapselle se kiinnostuksen kohde. Eli opetella koko ajan enemmän, miten se lapsi voisi oman kiinnostuksen kautta opetella asioita. Se on varmaan Uuden Vasunkin pääpointti.” (Haastateltava 2.)

”Mihinkäs sitä kerran hyväksi todettua menee muuttamaan. Se palaute tulee sieltä lapsilta. Sen se vaatii, että lapsenmielinen pitää olla, mutta ei lapsellinen. Että ei tämä niin vakavasti otettavaa sillä tavalla ole, että tätä voi tehdä ihan huumorin kanssa näiden lasten kanssa, niin kuin lapsetkin tekevät. Ja olla vähän sallivampi tietysti.” (Haastateltava 3.)

”Joskus on vaikeaa se, että ei olisi niin ohjaava rooli. Että antaisi enemmän lapselle sitä vastuuta. Siihen aina pyrkii, mutta joskus se meinaa unohtua.” (Haastateltava 5.)

Kysymys 14: Toivoisitko joitakin työkaluja tai keinoja siihen, miten voisit toteuttaa lapsilähtöisyyttä työssäsi?

Työntekijöiltä tulee myös joitakin toiveita lapsilähtöisen työn toteuttamisen tueksi. Käytännönläheiset koulutukset ja keskustelut koettiin hyvinä keinoina. Yksi haastateltavista oli kokenut hyödyksi toisissa päiväkodeissa vierailut, koska siellä voi jakaa kokemuksia samalla alalla olevien kesken, mutta saa näkökulmaa eri työyhteisöstä käsin.

Tiimeissä pidettäviä keskusteluja pidettiin myös tärkeinä, jotta voidaan työskennellä yhteiset tavoitteiden mukaan. Tiimissä kaikkien mielipiteitä tulee kuunnella ja asioista pitää osata keskustella yhdessä. Oman työskentelyssä lapsilähtöisyyttä voi toteuttaa, jos se on itselle selvää, mutta sen pitää myös koko tiimille ja työyhteisölle selvää.

Seuraavassa haastateltavien vastauksia kysymykseen:

- Toivoisitko joitakin työkaluja tai keinoja siihen, miten voisit toteuttaa lapsilähtöisyyttä työssäsi?

”Tiimissä on tästä Vasun käyttöoppaasta otettu joku osio, mistä keskusteltu. Ehkä se just, kun yhdessä niitä mietitään ja pohditaan, niin ne vielä enemmän aukee, kun tulee niitä erilaisia mielipiteitä ja saa niitä ahaa-elämyksiä” (Haastateltava 2.)

”Kurssit, koulutuspäivät ja kaikki sellaiset, niitä on kauheasti vähennetty. Ja olen kokenut, että kun käy toisissa päiväkodeissa tutustumassa, miten teillä tehdään, niin ne avaavat myös paljon sellaisia hyviä keskusteluja ja niistä saa enemmän irti.” (Haastateltava 4.)

”Kaipaisin enemmän käytännönläheisiä koulutuksia. Ettei pelkästään sitä, että joku luennoi ja kuunnellaan. Enemmän keskustelevampaa ja jotakin ryhmässä tehtävää, sellaista kaipaisi enemmän vielä koulutuksilta.” (Haastateltava 5.)

6.3 III VASU2017 ja lapsilähtöisyyden korostuminen

Haastattelun kolmannessa osiossa lapsilähtöisyyden merkitystä lähestyttiin VASU2017 kautta. Kolmannessa osiossa haastattelin työntekijöitä esittämällä neljä laajempaa kysymystä, jotta haastateltavat saivat vapaammin kertoa ajatuksistaan ja siitä, miten uusi vasu on avautunut heille lapsilähtöisyyden osalta. Haastatteluiden perusteella työntekijöillä oli paljon ajatuksia siitä, miten VASU2017 on vaikuttanut varhaiskasvatustyöhön. Kävi myös ilmi, että työntekijät olivat omaksuneet uuden vasun sisällöltään hyvin ja ottaneet sen osaksi omaa työtä ja arjen pedagogiikkaa.

Kysymys 15: Miten Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2016 uudistaminen on muuttanut tai tulee muuttamaan varhaiskasvatustyötä?

Esitin ensimmäiseksi kysymyksen, miten *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2016* uudistaminen on muuttanut tai tulee muuttamaan varhaiskasvatustyötä. Vastauksista nousi esiin uuden vasun velvoittavuus ja se, että asioista on keskusteltu ja niitä pohdittu yhdessä enemmän uudistamisen myötä. Vastaajat kertoivat, että lapsilähtöisyys ei ole tullut uutena, mutta siihen kiinnitetään nyt huomiota. Näkökulma on muuttunut siten, että lapsen osallisuutta korostetaan ja lapsi voi oppia itse oppimaan. Varhaiskasvattajat tukevat lapsen ajattelua ja kannustavat lasta oppimisessa.

Seuraavassa haastateltavien vastauksia kysymykseen:

- Miten *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2016* uudistaminen on muuttanut tai tulee muuttamaan varhaiskasvatustyötä?

”Asioita on nostettu esiin ja niitä asioita on mietitty. Tavallaan voi puolustella sitä omaa toimintaansa sillä, että Uusi Vasukin sanoo, että näin kuuluu toimia.” (Haastateltava 6.)

”Ennen mietittiin, missä se lapsi tarvitsee tukea ja mitä se osaa. Nyt enemmän mietitään paljon niitä vahvuuksia ja mitä se lapsi oikeasti osaa ja miten me

täällä autetaan, kannustetaan, että se lapsi oppii. Positiivisia muutoksia.”
(Haastateltava 1.)

”Ei tämä nyt niin kauheasti erilaista ole, mitä me ollaan täällä jo vuosikymmeniä tehty. Mutta se, lapsilähtöisyys. Että ymmärrettäisiin se, että me ei olla opettamassa näille lapsille tietoa. Vaan sun pitäisi saada lapsi motivoitumaan. Sun pitäisi muodostaa osaston toiminta sellaiseksi, että se vetäisi lasten kiinnostusta puoleensa, että lapset ottaisivat sen tilan ja toiminnan haltuunsa sillä tavalla, että lapset oppisivat itse oppimaan, hakemaan sitä tietoa ja soveltamaan sitä” (Haastateltava 3.).

”Onhan sillä tärkeä merkitys, että onko se opeteltava asia pakkopullaa vai mielekästä lapselle. Varmasti on tosiasia, että se lapsi oppii asiat, kun ne ovat mielekkäitä. Tavallaan nyt on auennut se, että asian voi oppia jollakin toisellakin tavalla. Kun kaikki ei oo vaikka kynäihmisiä, mutta se ei kuitenkaan tarkoita, että ei oppisi. On se siihen toimintatapaan tuonut sitä muutosta. Onhan nyt ennenkin kuunneltu lapsia ja lapsista lähteviä projekteja tehty. Ei tämä siinänsä ole uusi juttu. Mutta nyt on paljon enemmän pohdittu, mietitty ja keskusteltu näistä asioista. Nyt on tavallaan ollut lupa siihen.” (Haastateltava 2.)

Kysymys 16: Miten Opetushallituksen julkaisema Uudistuva lapsen vasu on vaikuttanut työhön?

Päiväkodin henkilökunta pohti myös lapsen uudistuvan varhaiskasvatussuunnitelman vaikutusta työhön. Haastatteluista nousi keskeisimpänä, että se on vaikuttanut toiminnan suunnitteluun. Lapsen vasua laadittaessa on mietittävä varhaiskasvatuksen pedagogisia tavoitteita ja toimenpiteitä. Lapsi ei ole arvioinnin kohteena, vaan mietitään pedagogiikan toteutumista ja varhaiskasvattajien toimintaa. Moni työntekijöistä koki, että Uudistuvan vasun myötä kirjalliset työt ovat vieneet paljon aikaa, kun on pitänyt sisäistää uusi kaavake ja ohjeistukset kirjaamiseen.

Seuraavassa haastateltavien vastauksia kysymykseen:

- Miten Opetushallituksen julkaisema Uudistuva lapsen vasu on vaikuttanut työhön?

”Paljon töitä se on tehnyt.” (Haastateltava 1.)

”Kun mä olen sen Vasu-kirjankin lukenut uudestaan niin kyllä se on kaikkeen, toiminnan rakentamiseen ja miettinyt sitä liikuntaa, luontoa..että tämmöstä pitäisi olla. Ja kyllä mä mietin, että mitä se Uusi Vasu sanokaan tästä. Ja mä luulen, että tämä nyt sitoo enemmän kaikkia ja pistää kaikkia ihmisiä miettimään.” (Haastateltava 6.)

”No ainakin tämä sanamuotojen laittaminen, että miten sen kirjaat sinne.” (Haastateltava 4.)

”Ei se tietenkään käytännön työtä mitenkään muuta. Mutta teoria ja ne asiat mitkä Vasun ympärillä pyörii, kuten kirjalliset työt. Siihen se on vaikuttanut.” (Haastateltava 5.)

Kysymys 17: Mitä ajatuksia uudistukset ovat sinussa herättäneet?

Melkein kaikki vastaajat ajattelivat positiivisesti uudistuksista. Uudistukset ovat luo-
neet yhtenäistä linjaa varhaiskasvatuksessa ja ne velvoittavat kaikkia. Uudistukset ovat
herättäneet keskustelua työyhteisössä ja asioita on käyty läpi yhteisesti. Yksi vastaa-
jista toivoi, että uudistukset laittaisivat miettimään omaa lapsilähtöistä työskentelyä ja
sitä, että joissakin tilanteissa varhaiskasvattaja voi olla sallivampi. Sama vastaaja ajat-
teli, että uudistukset voisivat muokata koko työyhteisön toimintaa yhä lapsilähtöisem-
pään suuntaan.

Seuraavassa haastateltavien vastauksia kysymykseen:

- Mitä ajatuksia uudistukset ovat sinussa herättäneet?

”Pelkästään positiivisia.” (Haastateltava 2.)

”Positiivisia, mutta pitää pohtia paljon enemmän ja mieltä, että toiminko nyt tämän kautta. Meillä on vielä kauhean sitkeässä se ajatus, että ollaksemme hyviä kasvattajia, niin meidän täytyy voittaa jokainen tilanne ja mennä sillä lailla, että se aikuinen selviää siitä tilanteesta voittajana. Mäkin tunnen monta kertaa niskassani sen, että joku ajattelee, että toi nyt antoikin tehdä, vaikka mulla on ihan omasta mielestäni perustelut ja tietty filosofia siihen, minkä mä oon kotona miettinyt. Että kun mä annan tästä vähän löysää, niin mä voin seuraavassa tilanteessa lapselta pyytää enemmän. Tällaisia ajatuksia vielä tämä uusi Vasu on herättänyt.” (Haastateltava 6.)

”Siitä en tykkää, että se kerro mitään lapsesta, jos lapsi vaihtaa päiväkotia ja ei tuo vanhaa vasua mukanaan, niin ethän sä tiedä mitään siitä lapsesta. Jos puhutaan pienestä lapsesta, että osaako syödä, käykö potalla jne..” (Haastateltava 5.)

Kysymys 18: Miten VASU2017 (varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden uudistaminen) on sinulle avautunut lapsilähtöisyyden osalta?

Työntekijät vastasivat, miten VASU2017 on heille avautunut lapsilähtöisyyden osalta. Tärkeänä pidettiin lasten ja heidän mielipiteidensä kuuntelemista. Ja sitä, ettei aikuinen tyrmää lapsilta tulevia ideoita, vaan suhtautuu niihin vastaanottavaisesti. Lisäksi vanhempien toiveita ja ideoita otetaan vastaan. Mielestäni yksi vastaajista kiteytti hienosti sen, mikä on lapsilähtöisyyden ydin: se, että lapsi osallistuu ja löytää itse oppimisen ilon.

Seuraavassa haastateltavien vastauksia kysymykseen:

- Miten VASU2017 (varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden uudistaminen) on sinulle avautunut lapsilähtöisyyden osalta?

”Lapsilähtöisyyden ydin on mun mielestäni se, että lapsi osallistuu ja löytää itse oppimisen ilon.” (Haastateltava 3.)

”Just se, että kuunnellaan ja huomioidaan niitä lapsen mielipiteitä ja vanhempien mielipiteitä. Kun tulee uusi lapsi, niin mietitään, että mitkä ovat hänen kiinnostuksenkohteet ja vahvuudet, niitä hyödynnetään.” (Haastateltava 2.)

”Ettei se ole sitä, että aikuinen ”syöttää” kaiken lapselle vaan, että yhdessä rakennetaan se oppimisympäristö. Ja opetetaan lasta oppimaan niitä taitoja, että miten voi kerätä tietoja ja tehdä asioita. Tää Uusi Vasu on tuonut senkin myös, että ”miksi kieltää sellaista, mitä sä et tiedä, että toimiiko se”, kun se voi toimiakin vaikka kuinka hyvin. Ei kannata ennalta tyrmentää sitä lapsen ideaa.” (Haastateltava 6.)

6.4 IV Lapsilähtöisyys päiväkodin arjessa

Neljännän eli viimeisen osion kysymykset koskettivat lapsilähtöisyyttä päiväkodin arjessa. Kysymykset olivat ikään kuin kaikki teemat yhteen kokoavia, loppupohdintaan sopivia kysymyksiä. Kysymyksiä oli tässä viimeisessä osiossa neljä.

Kysymys 19: Onko lapsen päivittäiseen, aitoon kohtaamiseen aikaa?

Päiväkodin työntekijät olivat melko yksimielisiä siitä, että lapsen päivittäiseen, aitoon kohtaamiseen on aikaa. Vastauksista nousi ilmi, että se on paljon työntekijästä itseltään kiinni, millä tavoin kohtaa ja ehtii huomioidaan jokaisen lapsen. Kaksi työntekijää kertoivat, että lapsen aidossa päivittäisessä kohtaamisessa ovat tärkeitä tulo- ja lähtötilanteet. Jokainen lapsi tulee huomioitua, päivittäiset kuulumiset vaihdettua ja lapsella on mahdollisuus tulla aikuisen syliin.

Seuraavassa haastateltavien vastauksia kysymykseen:

- Onko lapsen päivittäiseen, aitoon kohtaamiseen aikaa?

”On, jos sä itse haluat. Jos sä olet aito, niin sä pystyt. Että kun lapsi lähtee aamulla niin hän tietää, että siellä se ihminen, jonka syliin voi mennä, sille voi sanoa ihan mitä vaan, voi itkeä tai voi kiukutella.” (Haastateltava 6.)

”On. Meillä ainakin täällä vuorohoidossa on.” (Haastateltava 2.)

”Sanoisin, että se on näkökulma kysymys. Eli kuka sen kiireen tekee, mikä sen kiireen tuo päiväkodin neljän seinän sisälle, miksi sä suoritat, mitä täällä halutaan suorittaa.. Mieti, miten sä sen ajan käytät.” (Haastateltava 3.)

”On. Ja mun mielestä ne kaikki aamun vastaanottamiset ja illalla kotiin lähettämiset ja päivästä kertomiset on tärkeitä. Ja vaikka sen lapsen vastaanottaminen aamulla, siitä huomaa, millä mielialalla lapsi on ja onko lapsella ollut kotona joitakin juttuja, joita haluaisi tai tykkäis tehdä.” (Haastateltava 1.)

”Se tietenkin riippuu lapsen tulemisesta, mutta aina me pyritetään, että on. Just puhuttiin, että kyllä meillä kaikki ottaa syliin ja vielä lapsilähtöisesti siinäkin kohtaa, että haluaako se lapsi tulla syliin vai haluaako heiluttaa ikkunasta, kun vanhempi lähtee. Pyritään siihen, että jokainen huomioidaan.” (Haastateltava 4.)

”Tässä täytyy ottaa huomioon tämä vuorohoito. Esimerkiksi ne illat, jolloin saattaa olla vain yksi tai kaksi lasta. Niin silloin ehdottomasti toteutuu aito ja yksilöllinen kohtaaminen. Illoissa enemmänkin se korostuu, että siellä sulla on aikaa lapselle.” (Haastateltava 5.)

Kysymys 20: Mitkä ovat lasten todelliset vaikuttamisen mahdollisuudet? Pääsevätkö lapset osallistumaan toiminnan suunnitteluun?

Haastattelin myös lasten todellisista vaikuttamisen mahdollisuuksista ja siitä, pääsevätkö lapset osallistumaan toiminnan suunnitteluun. Haastattelevat olivat sitä mieltä, että lapset pääsevät osallistumaan toiminnan suunnitteluun omalta osaltaan. Aikuiset ovat suunnitelleet toiminnan rungon, mutta ideoita otetaan lapsilta. Toiminta on lapsilähtöistä, kun se on lapsista ja heidän mielenkiinnonkohteistaan lähtevää.

Seuraavassa haastateltavien vastauksia kysymykseen:

- Mitkä ovat lasten todelliset vaikuttamisen mahdollisuudet? Pääsevätkö lapset osallistumaan toiminnan suunnitteluun?

”Pääsevät. Me ollaan suunniteltu raamit ja on ne läpikäytävät kirjan kappaleet, mutta ne ideat, mitä askartelussa ja muussa voidaan tehdä, on lapsilta.”
(Haastateltava 6.)

”Pääsevät kyllä.” (Haastateltava 1. ja Haastateltava 2.)

”Kyllä, mutta päivällä on vähän enemmän valmiiksi suunniteltua. Mutta jos meillä on peli-aamupäivä, niin mietitään, mikä peli otetaan, Siinä kohtaa lapset saavat sanoa, minkä pelin haluavat. Ja illoissa on vielä enemmän, esimerkiksi erilaisia ratoja saa rakentaa ja on vähemmän lapsia” (Haastateltava 4.)

”Varmaan se perusrunko tulee henkilökunnalta ja aikuiselta. Mutta mitä se toiminta sisältää, se voi tulla lapsilta. Esimerkiksi jos tänään on liikuntaa, niin lapset voivat ehdottaa, mitä liikuntaa tai millainen tempurata tehdään.”
(Haastateltava 5.)

Kysymys 21: Kuunnellaanko lasten ajatuksia ja lapsilta tulleita ideoita? Otetaanko niitä riittävästi huomioon päiväkodin arjessa ja toiminnassa?

Lähes kaikkien työntekijöiden mielestä lasten ajatuksia ja lapsilta tulleita ideoita kuunnellaan. Yksi vastaajista oli sitä mieltä, että niitä ei oteta riittävästi huomioon päiväkodin arjessa ja toiminnassa, koska hän näkee, että aikuiset tekevät paljon asioita lapsen puolesta. Sama vastaaja painotti, että lapsilla tulisi olla mahdollisuus itse osallistua, tehdä ja miettiä. Muut haastateltavat olivat sitä mieltä, että lapsilta tulleita ideoita otetaan huomioon päiväkodin arjessa riittävästi.

Seuraavassa haastateltavien vastauksia kysymykseen:

- Kuunnellaanko lasten ajatuksia ja lapsilta tulleita ideoita? Otetaanko niitä riittävästi huomioon päiväkodin arjessa ja toiminnassa?

”Kyllä. Kun joku keksii idean, siihen lähtevät muut mukaan. Esimerkiksi he ovat olleet hirveen innostuneita maitopurkeista, niistä tekemään taloja ja kaupunkia. Me tuodaan sitten tavaraa ja värkkiä, mistä lapset voi niitä tehdä.” (Haastateltava 6.)

”Kyllä. Niin kuin esimerkiksi te olitte siellä taidekoululla ja lapset teki niitä avaruusaluksia ja sitten täällä innostui ne lapset, jotka ei ollut siellä, että he haluaa myös tehdä. Niin se oli ”hupsheijaa”, että haetaan tarvikkeita, liimataan ja tehdään. Eikä sitäkään oltu etukäteen suunniteltu.” (Haastateltava 1.)

”Tämä on jokin ylimenovaihe. Ei tähän ole totuttu. Kuten sanotaan, että ahkera äiti, laiskat lapset. Ahkerat lapset, laiska äiti. Eli jos lapset saavat itse osallistua, tehdä, miettiä ja pohtia yhdessä. Sen sijaan, että ahkerana äitinä tarjoat niille sen paletin.” (Haastateltava 3.)

Kysymys 22: Millä tavoin lapsilähtöisyyttä ja lapsen yksilöllistä huomioimista voidaan päiväkodin arjessa konkreettisesti edistää?

Lopuksi halusin vielä esittää kysymyksen, millä tavoin lapsilähtöisyyttä ja lapsen yksilöllistä huomioimista voidaan päiväkodin arjessa konkreettisesti edistää. Konkreettisia keinoja lapsilähtöisyyden edistämiseksi olivat pedagogiset keskustelut, tutustuminen toisiin päiväkoteihin ja lasten kokoukset, joissa lapset saivat esittää toiveitaan toiminnan suhteen.

Yksi haastatelluista toi sen tärkeän seikan esille, että arjessa ja työssä kiireen keskellä voidaan unohtaa, mikä on siinä tärkeintä ja oleellisinta. Tärkeintä lapsilähtöisessä kasvatuksessa on tietenkin lapsi ja se, että lapsella on päiväkodissa hyvä olla. Lapsilähtöisyys ja sen edistäminen vaatii sen, että työntekijä on persoonallisuudeltaan itse sopeutuva, mukautuva ja joustava.

Seuraavassa haastateltavien vastauksia kysymykseen:

- Millä tavoin lapsilähtöisyyttä ja lapsen yksilöllistä huomioimista voidaan päiväkodin arjessa konkreettisesti edistää?

”Meillä on hirveen vähän aikaa pedagogiselle keskustelulle. Pitäisi olla aikaa enemmän sille. Nykyään tuntuu, että kaikki muut asiat vievät sen ajan. Enemmän voisi olla sellaista vertaiskeskustelua ja käydä tutustumassa joissakin toisissa paikoissa, koska aina saa paljon vinkkejä muualta.” (Haastateltava 6.)

”Olen itse ajatellut, että lasten kokouksia voisi pitää. Vaikka alkukuusta pitäisi lasten kokouksen ja seuraavassa kuussa pystyttäisiin niitä asioita toteuttamaan, kun olisi kuukausi aikaa sopeuttaa nämä lasten toiveet. Sitä ehdottaisin, että voitaisiin näitä lasten kokouksia pitää ja katsoa, mitä sieltä herää.” (Haastateltava 5.)

”Se on sen työnohjauksen puoli. Jokainen tarvitsisi oman työnohjaajan ja voisi käydä keskustelemassa tästä. Tavallaan se on niin iso asia, että ihmiset ovat oppineet tekemään työtä näin ja ihmiset kokevat olevansa hyviä. Minä olen

hyvä kasvattaja, minä olen hyvä opettaja ja hyvä lastenhoitaja, mä toimin ja pesen ja putsaan jne. Sitten unohdetaan se, että ei meillä ole mitään väliä, mikä sä olet tässä asiassa, vaan se LAPSI. Miten se lapsi voi siellä, onko se omatoiminen, ulospäinsuuntautuva, onnellinen. Sen sijaan, versus, että sulla on siellä tosi pätevä henkilökunta. Se on iso asennekysymys muuttaa se toiseen suuntaan. Ei ne vanhemmat halua kuulla, kuinka hyvä sä olet, ei sun tarvitse kenellekään näyttää, mitä sä saat ne lapset tekemään. Ei se työntekijä ole siinä se tärkein vaan, että sillä lapsella on hyvä olla ja se osallistuu ja se näyttää sulle, mistä hän tykkää. Mutta lapsi ei voi näyttää sitä, jos ei ole vastaanottavainen. Sun täytyy olla itse sopeutuva, mukautuva, joustava, elastinen ja vaikka mikä. Se vaatii sen, se on tietty persoonallisuus.” (Haastateltava 3.)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyöni aiheena oleva *Lapsilähtöisyyden toteutuminen vuoropäiväkodin arjessa* oli vahva ja kannattelevat teema koko tutkimusprosessin ajan. Tutkimuksen kautta pyrin tutkimaan, miten lapsilähtöisyys toteutuu vuoropäiväkodissa, Päiväkoti Pörriäisessä. Tutkimus pohjautui teoretietoon, tehtyihin haastatteluihin ja tekemiini havaintoihin työyhteisön toiminnasta. Saatujen tulosten merkitys on suurin Päiväkoti Pörriäiselle, sillä henkilökunta pohti lapsilähtöisyyden toteutumista vuoropäiväkodin toiminnassa, työntekijöiden omassa toiminnassa sekä uuden vasun myötä.

Opinnäytetyöllä ja tuloksilla on myös laajempi hyöty ihan jokaisen varhaiskasvatuksen kentällä työskentelevän ammatilliselle kehittymiselle lapsilähtöisyyden näkökulmasta. Tutkimus herätti työyhteisössä paljon keskustelua ja ajattelen, että tehty tutkimus voisi haastaa muitakin päiväkoteja pohtimaan lapsilähtöisyyden toteutumista, sillä *VASU2017* sen tärkeyttä painottaa.

Tuloksissa kävi ilmi, että Päiväkoti Pörriäisen henkilökunnalla oli selkeä käsitys siitä, mitä lapsilähtöisyys on tänä päivänä varhaiskasvatuksessa. Haastattelujen kautta lapsilähtöisyyden merkitystä pohdittiin syvällisesti ja käydyistä keskusteluista välittyi työntekijöiden vahva ammattitaito ja lapsilähtöinen ote työhön. Lapsilähtöisyyden määrittelyssä tärkeimmäksi asiaksi muodostui lapsen ja kasvattajan välinen suhde, jossa valitsee molemminpuolinen luottamus. Se on edellytyksenä ja kaiken lähtökohdana lapsilähtöisyyden toteutumiselle.

Tulokset vahvistivat sen, että lapsilähtöisyys näyttelee tärkeää osaa varhaiskasvatustyössä ja lapsilähtöisyydellä koettiin olevan paljon positiivisia vaikutuksia päiväkodissa. Lapsilähtöisyyden positiiviset vaikutukset keskittyivät eniten lapseen itseensä. Lapsilähtöisyydessä lapsella on mahdollisuus tuoda omia ideoitaan esille ja toteuttaa niitä omaehtoisen toiminnan kautta.

Tutkimuksen kautta muodostui kuva myös lapsilähtöisyyden toteuttamisen haasteista. Suurimpana haasteena henkilökunta koki sijaisten puutteen, henkilökunnan vähyyden

ja suuret lapsiryhmät, joissa myös lasten tarpeet ovat muuttuneet erityisemmiksi ja haasteellisimmiksi. Tällöin työntekijöiden jaksaminen vaikuttaa siihen, miten yksilöllisesti he kykenevät huomioimaan lapsen arjen kiireen ja vaatimusten edessä. Ratkaisuna lapsilähtöisyyden toteutumiseen työntekijät toivat itsensä kehittämisen ja sen, että omalla asenteella ja suhtautumisella voi edistää lapsilähtöisyyttä. Kun aika ja lapset muuttuvat, niin varhaiskasvatuksen tulisi vastata näihin muutoksiin, pysyä ajan hermolla. Uuden vasun myötä uskottiin tapahtuvan laaja-alaisempaa muutosta siihen suuntaan, että lapsilähtöisyyteen panostetaan entistä enemmän ja uskalletaan antaa lapsille vaikutusvaltaa.

Tutkimuksen tärkeimpiin kysymyksiin kuului, mitä on lapsilähtöisyys vuorohoidossa ja miten lapsilähtöisyys näyttäytyy vuoropäiväkodissa. Päiväkodin henkilökuntaa puhutteli erityisesti vuorohoitoon liittyvien asioiden tarkastelu, koska he pystyivät konkreettisesti kertomaan lapsilähtöisyyden toteutumisesta omassa työssään. Työntekijöiden mielipiteet jakautuivat siitä, mitä on lapsilähtöisyys vuorohoidossa ja osa piti sen toteuttamista haastavampana, osa taas helpompana.

Johtopäätöksenä saatiin, että lapsilähtöisyys vuorohoidossa on lapsen huomioimista ja kuuntelemista kaikkina hetkinä, vuorokauden ajasta riippumatta. Vuoropäiväkodissa lapsilähtöisyys näyttäytyy eri tavoin, kun kaikki ryhmän lapset eivät ole läsnä samaan aikaan ja toimintaa voidaan mukauttaa vallitsevien olosuhteiden ja ryhmän rakenteen mukaan. Vuoropäiväkodin henkilökunta työskentelee jatkuvien muutosten alla, mutta se myös yhdistää työyhteisöä toimimaan yhdessä. Vuoropäiväkodissa lapset huomioidaan yli ryhmärajojen, jolloin toimintakin voi olla rikkaampaa. Lapsilta tulleita ideoita voidaan jakaa ja toteuttaa aamu- ja iltahoidossa olevien lasten kesken, sitä ainutkertaista mahdollisuutta ei ole kuin vuorohoidossa.

Opinnäytetyön tuloksista kävi ilmi, että Päiväkoti Pörriäisessä näkyy lapsilähtöisyys ja se on myös tärkeänä kasvatuspäämääränä ja – tavoitteena. Haastatelluista tuli ilmi, että mikäli vuorohoito toteutuu hyvin, niin silloin lapsilähtöisyyskin toteutuu vuoropäiväkodissa. Lapsilähtöisyyden toteutumiseen vaikuttavat työntekijöiden omat arvot ja persoona, mutta käytännössä ne voidaan laittaa toteen, jos koko työyhteisössä valitsee lapsilähtöinen kasvatustilapiiri ja arvostus.

Tutkimuksen kautta selvitin, kokevatko työntekijät joitakin haasteita lapsilähtöisen varhaiskasvatuksen toteutumisessa vuorohoidossa. Tutkimusongelma ratkaistiin keskustelemalla vuoropäivähoidon ominaispiirteistä, jonka jälkeen näiden vaikutuksia peilattiin työntekijöiden toimintaan. Vuoropäiväkodissa työntekijät kokivat haasteena sen, että lapset tulevat eri aikaan päivästä, jolloin työntekijöiden on kiinnitettävä huomiota toiminnan suunnitteluun enemmän. Vaikka vuorohoidon koettiin asettavan joitakin haasteita lapsilähtöisyyden toteutumiseen, kaikki työntekijät kokivat, että he ovat omassa työskentelyssään pyrkineet lapsilähtöisyyteen ja he ovat päiväkodissa lapsia varten.

Viimeisimpänä tutkimuskysymyksenä oli se, miten työntekijät kehittävät omaa työskentelyään, jotta työn lapsilähtöinen ote vahvistuu. Tutkimus osoitti yksimielisesti sen, että jokainen työntekijä voi omalta osaltaan työyhteisössä vaikuttaa lapsilähtöisyyden toteutumiseen vuoropäiväkodin arjessa. Suurin osa vastaajista oli myös sitä mieltä, että omaa työskentelyä voi aina kehittää. Henkilökunnan ajatukset oman työskentelyn kehittämiseksi lapsilähtöisemmäksi käsittelivät paljon sitä, että varhaiskasvattaja voisi muuttaa omaa rooliaan ja antaa lapsille ns. vapaammat kädet toiminnassa. VASU2017 on saanut työntekijät pohtimaan omaa työskentelyään ja miettimään toiminnan suunnittelua vielä enemmän lapsista lähtevänä.

Opinnäytetyön aiheeseen paneuduttiin ajankohtaisesti VASU2017 kautta ja selvitin, miten uusi vasu on avautunut päiväkodin henkilökunnalle lapsilähtöisyyden osalta. Työntekijät olivat ottaneet uuden vasun hyvin haltuunsa omassa työssä ja arjen pedagogiikassa. Uudesta vasusta on havaittu monia lapsilähtöisyyden elementtejä, kuten lapsen osallisuus ja se, että lapsi voi oppia itse oppimaan. Työntekijät kokivat, että Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2016 uudistaminen on tuonut työhön velvoittavuutta ja lapsilähtöisyyteen kiinnitetään huomiota.

Uudistunut lapsen vasun on eniten vaikuttanut toiminnan suunnitteluun. Lapsi ei ole arvioinnin kohteena, vaan painopiste on pedagogiikan toteutumisessa ja varhaiskasvattajien toiminnassa. Uudistukset olivat herättäneet keskustelua työyhteisössä ja luoneet yhtenäistä linjaa varhaiskasvatuksessa. Haastattelujen tuloksista sain tukea sille ajatukselle, että uudistuksilla on positiivinen vaikutus koko työyhteisön toimintaan ja lapsilähtöisyyden edistämiseen. Tuloksista haluan vielä erikseen nostaa sen, miten

yksi vastaajista kiteytti hienosti sen, mikä on lapsilähtöisyyden ydin: se, että lapsi osallistuu ja löytää itse oppimisen ilon.

Tutkimuksella päästiin sille asetettuihin tavoitteisiin ja sain ratkaistua aineiston avulla tutkimuksellisen ongelman. Tutkimuksen suurin hyöty on vuoropäiväkodin henkilökunnalle, mutta tutkimuksen tuloksia voi hyödyntää muidenkin päiväkotien lapsilähtöisen toiminnan tarkastelussa. Koska VASU2017 veloittavaa kaikkia varhaiskasvatuksen kentällä työskenteleviä, ajattelen, että se nostaa lapsilähtöisyyden merkityksen isompaan rooliin tulevaisuudessa. Opinnäytetyön jatkotutkimusta voisi tehdä muissakin päiväkodeissa ja miten lapsilähtöisyys toteutuu laajemmassa mittakaavassa. Jatkotutkimus olisi hyödyllinen Päiväkoti Pörriäisen henkilökunnan lisäksi muillekin ta- hoille työn kehittämisen ja ammatillisen identiteetin vahvistamisen näkökulmasta.

Päiväkoti Pörriäisen henkilökunta hyötyi nykyisten toiminta- ja ajattelutapojen arvioinnista ja tavoitteiden tarkastelusta. Opinnäytetyöni kautta halusin herätellä henkilökuntaa ajattelemaan lapsilähtöisyyden merkitystä omassa osaamisessaan ja päiväkodin toiminnassa. Opinnäytetyön tutkimus vahvisti havaintojani lapsilähtöisyyden positiivisista vaikutuksista, jotka näyttäytyivät Päiväkoti Pörriäisen arjessa. Opinnäytetyön tärkein tavoite oli arvioida lapsilähtöisyyden toteutumista Päiväkoti Pörriäisessä ja tuoda esille niitä vahvuuksia, joita vuoropäiväkodin lapsilähtöisessä toiminnassa on.

Vuoropäiväkodin henkilökunnalta nousseet ajatukset lapsilähtöisyydestä tukivat hyvin tutkimuksen teoreettista puolta, mutta uusia näkökulmia ja ideoita nousi lapsilähtöisen varhaiskasvatuksen toteutumiseen vuoropäiväkodissa. Konkreettisia keinoja lapsilähtöisyyden edistämiseksi olivat pedagogiset keskustelut, tutustuminen toisiin päiväko- teihin ja lasten kokoukset, joissa lapset saivat esittää toiveitaan toiminnan suhteen.

Tutkimuksesta nousi esille se tärkeä seikka, jonka jokaisen varhaiskasvatuksessa työskentelevän on hyvä muistaa. Päiväkodin arjessa ja työssä kiireen keskellä voidaan unohtaa, mikä on siinä tärkeintä ja oleellisinta. Tärkeintä lapsilähtöisessä kasvatuk- sessa on tietenkin lapsi ja se, että lapsella on päiväkodissa hyvä olla. Lapsilähtöisyys ja sen edistäminen vaatii sen, että työntekijä on persoonallisuudeltaan itse sopeutuva,

mukautuva ja joustava. Jokainen työntekijä voi omalta osaltaan pohtia, miten voi toteuttaa lapsilähtöisyyttä työssä ja vaikuttaa siihen, että jokainen lapsi tulee päiväkodin arjessa kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi omana itsenään.

Koko opinnäytetyöprosessin aikana kehityin ammatillisesti paljon. Pystyin rakentamaan ja muovaamaan ammatillista identiteettiä itsereflektion eli oman toiminnan ajattelun kautta. Oman toiminnan kriittinen pohdinta on mielestäni tärkeää, sillä itseään ei voi kehittää, jos ei tee jatkuvaa itsearviointia. Mielestäni oman oppimisen edistämiseksi tulee nähdä vaivaa, sillä oppiminen on elinikäinen prosessi. Itseään tulee haastaa ja kokeilla eri ratkaisuja, jotta voi omaksua uusia tietoja ja taitoja. Opinnäytetyössäni pystyin reflektion avulla yhdistämään paremmin kokemusta ja teoreettista tietoa koko oppimisprosessin ajan. Uudet ajatukset ja uusi tieto olivat jatkuvassa vuorovaikutuksessa entisen tietoperustan ja kokemusten kanssa. Mielestäni ammatillinen kasvu on jatkuvaa kehittymistä ja kasvamista ihmisenä, uusien näkökulmien löytämistä ja ajattelutapojen uusiutumista.

Tätä opinnäytetyötä tehdessäni syvensin ymmärrystäni lapsilähtöisyydestä ja vuoropäiväkodin toiminnasta. Mielestäni opinnäytetyön tekeminen oli mainio tilaisuus päästä kiinni vuoropäiväkodin työntekijöiden ajatuksiin ja näkökulmiin. Tämä oli ainutlaatuinen tilaisuus keskustella päiväkodin henkilökunnan kanssa rauhassa asioista. Sain haastatteluista paljon tietoa ja kokemusta itselleni sekä oli hienoa oppia asioita varhaiskasvattajilta, joilla on monen kymmenen vuoden kokemus ja vahva asiantuntijuus. Se inspiroi minua saavuttamaan yhtä vahvan tietotaidon ja ammatillisen osaamisen kuin heillä on.

Opinnäytetyö tuki omaa ammatillista kehittymistäni, sillä lapsilähtöisyys on yksi tärkeimmistä asioista, jotka ovat varhaiskasvatustyön keskipisteenä ja lähtökohtana. Mielestäni lapsilähtöisyyttä voisi päiväkodeissa tuoda enemmänkin osaksi arkea ja löytää uusia tapoja sen toteuttamiseen. Lapsilähtöisyydessä lapsi on keskiössä, joten on tärkeää, että päivittäisissä kohtaamisissa lapsen aito, välittävä kohtaaminen toteutuisi tilanteessa kuin tilanteessa mahdollisimman hyvin. Lapsilähtöisyyden merkityksen voisi kiteyttää siten, että aikuinen on aidosti läsnä huolehtimassa siitä, että jokaisella lapsella on hyvä olla mukana päiväkodin arjessa. Silloin lapsi voi tuntea aikuisen läsnäolon ja lukea aikuisen silmistä hyväksynnän, sille mitä on olla lapsi.

LÄHTEET

- Ahonen, L. 2017. Vasun käyttöopas. Jyväskylä: PS-kustannus
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1999. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 3. painos. Tampere: Vastapaino.
- Eskola, J. & Vastamäki, J. 2007. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I : Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi
- Hohmann, M., Banet, B. & Weikart D. 1993. Leikin, tutkin, opin. Toiminnan iloa esiopetukseen. Helsinki: Kirjayhtymä
- Hujala, E., Puroila, A-M., Parrila, S. & Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Hyvinkää: T-Print
- Huttunen, E. 1989. Päivähoidon toimiva arki. Varhaiskasvatuskäytäntöjen kehittämisen. Suomen kaupunkiliitto. Jyväskylä: Gummerus
- Hytönen, J. 1997 & 2002. Lapsikeskeinen kasvatus. Porvoo & Helsinki: WSOY
- Jantunen, M. 2011. Lapsilähtöinen kasvatus. Teoksessa Lapsilähtöinen esiopetus. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi
- Jantunen, T. 2011. Lapsilähtöinen esiopetus. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi
- Jantunen, T. & Rönneberg. 1996 Anna lapsen leikkiä – Kirja leikistä ja lapsilähtöisyydestä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy
- Järvelä, S. 1993. Opetusvuorovaikutuksen uudet haasteet. Kasvatus 24. No 2, 126-133
- Järvinen, K. & Mikkola, P. 2015. Oletko sä meidän kaa? : Näkökulmia osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen varhaiskasvatuksessa. Pedatieto Oy
- Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja
- Kalliala, M. 2008. Kato mua –kohtaako aikuinen lapsen päivähoidossa? Helsinki: Gaudeamus University Press
- Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja – sarja. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Suomen Yliopistopaino Oy – JuvenesPrint.

- Karila, K., Kinos, J. & Virtanen, J. 2001. Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: PS-kustannus
- Keskinen, S. & Virjonen, H. 2004. Esipuhe. Teoksessa S. Keskinen & H. Virjonen. (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi
- Kinos, J. 2002. Kohti lapsilähtöisen varhaiskasvatuksen teoriaa. Kasvatus. 33(2): 119–132. Viitattu Pedagogiikan jatkumomalli. <https://blog.edu.turku.fi/suikkilanseu-dunphy/files/2016/10/Pedagogiikan-jatkumomalli.pdf>
- Kinos, J. 2001. Lapsilähtöinen varhaiskasvatus. Teoksessa Hujala, E. (toim.). Puheenvuoroja lapsista ja varhaiskasvatuksesta. Oulu : Varhaiskasvatus 90 Oy
- Kola-Torvinen, P. 2016. Uusi varhaiskasvatussuunnitelma rakentaa tulevaisuutta. Viitattu 3.11.2016. <https://www.tieto.fi/menestystarinat/uusi-varhaiskasvatussuunnitelma-rakentaa-tulevaisuutta>
- Koskenniemi, A. 2016. Päiväkotien toimintaan tulee iso muutos ensi syksynä. Aamulehti. 7.10.2016. <https://www.aamulehti.fi/kotimaa/paivakotien-toimintaan-tulee-iso-muutos-ensi-syksyna-23986666/>
- Laevers, F. 1997. toimintaan sitoutuneisuuden arviointiasteikko leikki-ikäisille lapsille. The Leuven Involvement Scale for Young Children – LIS-YC. Käsikirja. Suomenkielinen toteutus. Hautamäki, A. Studia Pedagogica 14. Helsinki: Vantaa: Helsingin yliopisto, opettajankoulutuslaitos. Vantaan täydennyskoulutuslaitos, koulutuksen arviointipalvelu
- Mikkola, P. & Nivalinen, K. 2009. Lapselle hyvä päivä tänään : Näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Pedatieto
- Mäkelä, J. & Jantunen, T. 2011. Lapsen kasvu ihmisyyteen ja yhteisöllisyyteen. Teoksessa Lapsilähtöinen esiopetus. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi
- Nätynki, H. 2016. Nojatuolipedagogiikka – ”Minä kuuntelen sinua”. Teoksessa Mitä kuuluu? : Lapsen kertomukset ja osallisuus päiväkotiarjessa. Vaasa: Waasa Graphics Oy
- Opetushallitus. 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Tampere: Juvenes Print - Suomen Yliopistopaino Oy
- Opetushallitus. 2015. VASU2017 Opetushallituksen ajatuksia varhaiskasvatussuunnitelman perustetyöstä. Viitattu 24.9.2015. http://www.oph.fi/download/171438_vasu_2017.pdf
- Opetushallituksen www- sivut. Uudet Vasut. Uudet varhaiskasvatussuunnitelmat – Mikä muuttuu? http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/varhaiskasvatus/uudet_vasut
- Opetushallituksen www-sivut. 2016. VASU2017 – varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden uudistaminen. Viitattu 18.10.2016. http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/varhaiskasvatus

Opetus- ja kulttuuriministeriön www-sivut. 2017. Opetusministeri Grahn-Laasonen: Uudistus voimaan – pedagogiset varhaiskasvatussuunnitelmat jokaiselle lapselle. Viitattu 1.8.2017. http://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/uudistus-voimaan-taanan-pedagogiset-varhaiskasvatussuunnitelmat-jokaiselle-lapselle

Pakanen, A., Kola-Torvinen, P. & Roos, P. 2017. Pedagogiikan aika. Lastentarhanopettajaliitto. [file:///C:/Users/Omistaja/Downloads/Pedagogiikan+aika+julkaisu%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/Omistaja/Downloads/Pedagogiikan+aika+julkaisu%20(3).pdf)

Porin kaupunki, pori.fi

Päiväkoti Pöriäinen – esite.

Päiväkoti Pöriäinen, 2018. Pöriäisen perehdytyskansio. 2018

Päiväkoti Pöriäinen, 2017. Pöriäisen toimintasuunnitelma 2017 - 2018

Roos, P. 2016. Mitä kuuluu? : Lapsen kertomukset ja osallisuus päiväkotiarjessa. Vaasa: Waasa Graphics Oy

Roos, P. 2017. Osallisuuden polulla. Teoksessa Pedagogiikan aika. Lastentarhanopettajaliitto. [file:///C:/Users/Omistaja/Downloads/Pedagogiikan+aika+julkaisu%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/Omistaja/Downloads/Pedagogiikan+aika+julkaisu%20(3).pdf)

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto (verkkojulkaisu). Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto (ylläpitäjä ja tuottaja). Viitattu 25.3.2018. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html

Santavuori, R. & Renvall, M. 2011. Lapsen mediavuodet: Medialeikki mediakasvatuksena : medialeikin ohjauskirja (1. p.). Kirkkonummi: Kirkkonummen kunnan varhaiskasvatus. Viitattu 5.luku Medialeikin ohjauskirjasta. <http://www.medialeikki.fi/periaatteet/lapsilahtoisuus.pdf>

Saukkola-Suomi, H. 1999. Reggio Emilian pedagoginen ohjelma. Teoksessa Laine, K. & Tähtinen, J. (toim.) Oppimisen ohjaaminen esi- ja alkuopetuksessa. Turku: Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta. Julkaisusarja B 64

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi

Turun kaupungin www-sivut. 2017. Viitattu 10.8.2017. <https://www.turku.fi>

Varhaiskasvatuksen tietopalvelu, <https://www.varhaiskasvatuksentietopalvelu.fi>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet - Heinola, 2013. Viitattu 27.6.2013. <https://www.heinola.fi/etusivu>

Varttinen, P. 2016. Lapsen todellisuus ohjaamassa kasvattajaa – esimerkkejä lapsen kohtaamisesta päiväkotiarjessa. Teoksessa Mitä kuuluu? : Lapsen kertomukset ja osallisuus päiväkotiarjessa. Vaasa: Waasa Graphics Oy "

Vuorohoito Porissa – esite.

YK:n Lapsen oikeuksien sopimus 1989

Tiia Törmälä

TEEMAHAASTATTELURUNKO

Sosiaalialan koulutusohjelma
2018

I LAPSILÄHTÖISYYS KÄSITTEENÄ

- Miten määrittelet lapsilähtöisyyden?
- Millainen on lapsilähtöinen varhaiskasvattaja?
- Millaisia positiivisia vaikutuksia koet lapsilähtöisyydellä olevan päiväkodissa?
- Millaiset asiat voivat olla haasteena / esteenä lapsilähtöisyyden toteutumiseksi?

II LAPSILÄHTÖISYYDEN TOTEUTUMINEN VUOROPÄIVÄKODISSA

TYÖYHTEISÖN TOIMINNASSA

- Mitä on lapsilähtöisyys vuorohoidossa?
- Toteutuuko lapsilähtöisyys Päiväkotikiirissä?
- Miten lapsilähtöisyys näyttyy vuoropäiväkodissa, Päiväkotikiirissä?
- Vaikuttavatko vuoropäivähoidon ominaispiirteet lapsilähtöisyyden toteutumiseen? (Esimerkiksi lapsen sopeutuminen vuorohoitoon, lapsen päivärytmin vaihtelevaisuus ja ennakoimattomuus sekä kyky luoda vuorovaikutuksellisia suhteita muihin lapsiin ja aikuisiin)
- Miten lapsen osallisuutta ja omaa kokemusta tuetaan vuoropäiväkodin arjessa?

TYÖNTEKIJÄN TOIMINNASSA

- Millä tavoin olet toteuttanut lapsilähtöisyyttä omassa työskentelyssäsi?
- Koetko vuoropäiväkodin työntekijänä joitakin haasteita lapsilähtöisen varhaiskasvatuksen toteutumisessa?
- Miten voit omalta osaltasi vaikuttaa siihen, että jokainen lapsi tulee päiväkodissa kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi omana itsenään?

- Miten työntekijänä voit kehittää omaa työskentelyäsi lapsilähtöisemmäksi?
- Toivoisitko joitakin työkaluja tai keinoja siihen, miten voisit toteuttaa lapsilähtöisyyttä työssäsi?

III VASU2017 JA LAPSILÄHTÖISYYDEN KOROSTUMINEN

- Miten *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2016* uudistaminen on muuttanut tai tulee muuttamaan varhaiskasvatustyötä?
- Miten Opetushallituksen julkaisema Uudistuva lapsen vasu on vaikuttanut työhön?
- Mitä ajatuksia uudistukset ovat sinussa herättäneet?
- Miten VASU2017 (varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden uudistaminen) on sinulle avautunut lapsilähtöisyyden osalta?

IV LAPSILÄHTÖISYYS PÄIVÄKODIN ARJESSA

- Onko lapsen päivittäiseen, aitoon kohtaamiseen aikaa?
- Mitkä ovat lasten todelliset vaikuttamisen mahdollisuudet? Pääsevätkö lapset osallistumaan toiminnan suunnitteluun?
- Kuunnellaanko lasten ajatuksia ja lapsilta tulleita ideoita? Otetaanko niitä riittävästi huomioon päiväkodin arjessa ja toiminnassa?
- Millä tavoin lapsilähtöisyyttä ja lapsen yksilöllistä huomioimista voidaan päiväkodin arjessa konkreettisesti edistää?